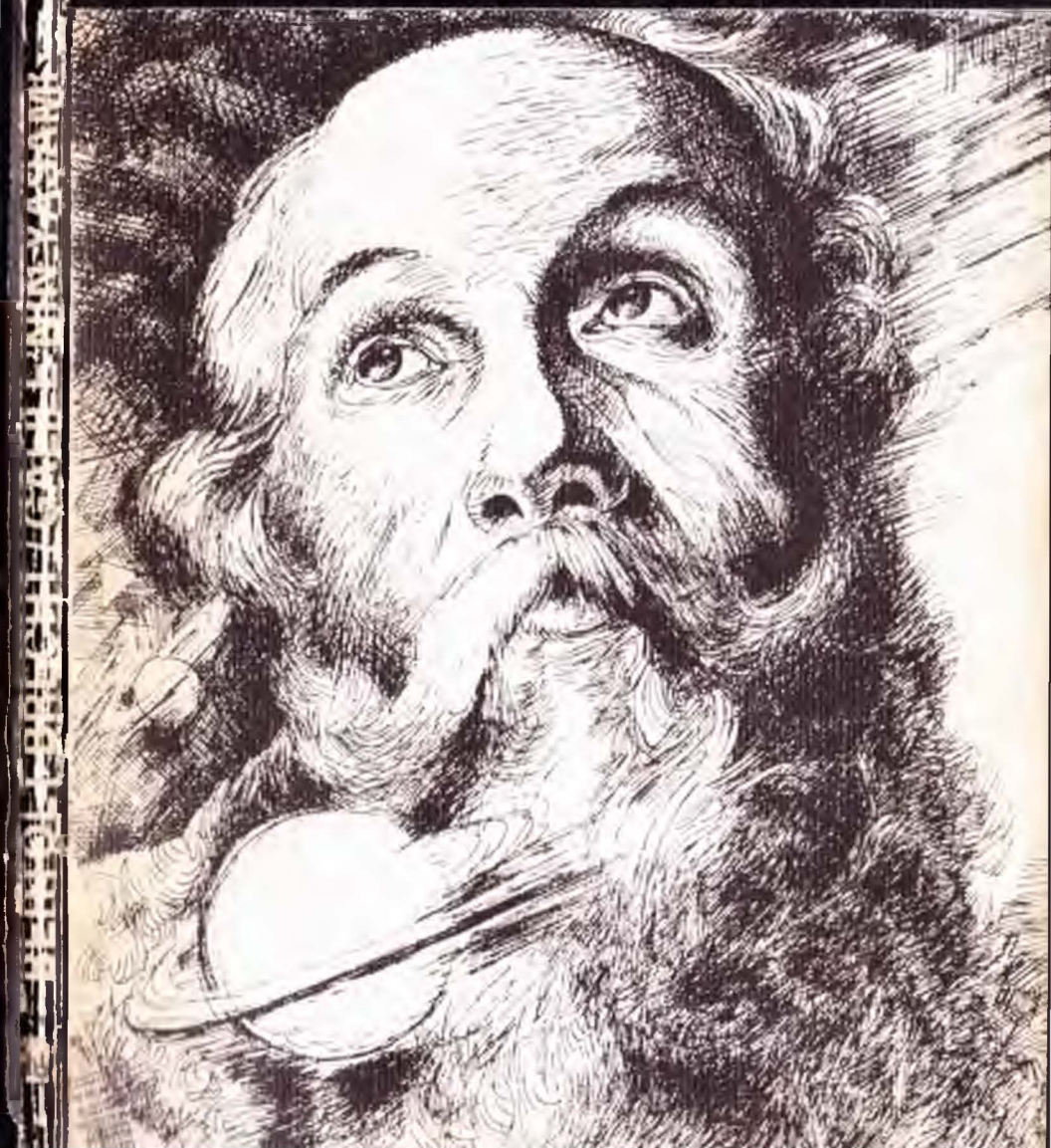
BERTOLT BRECHT

GALİLE'NİN YAŞAMI

Özgün adı **Leben des Galilei** olan bu yapıt, Suhrkamp Yayınevince 1981 yılında yapılan 28. basımından çevrilmiştir

Kapak
Mustafa DELİOĞLU

Basıma Hazırlayan
Ayşen ATALAN

Dizgi - Baskı
Gözlem Matbaacılık Koll. Şti.
Tel. 526 28 71

Ciltleme
Örnek Ciltevi
Tel. 520 87 67

Genel Dağıtım
DENİZ DAĞITIM
Babıali Cad. 14/2
Cağaloğlu - İstanbul
Tel. 522 06 57

BERTOLT BRECHT

GALİLE'NİN YAŞAMI

Almanca Özgününden Çevirenler
Özhan **BARLAS** - Nahit **KAYABAŞI**

Deniz Kitaplar Yayınevi
Cağaloğlu - İstanbul

TİYATRO DİZİSİ 1

Birinci Basım 1983
Baskı Sayısı 5000

Brechet'in yayınevimizde çıkacak olan öteki yapıtları

Cesaret Ana ile Çocukları
Sezuan'ın İyi İnsanı
Bay Puntila ile Uşağı Matti
Adam Adamdır

Bertolt Brecht 10 Şubat 1898'de Ausburg'ta doğdu. 14 Ağustos 1956'da Berlin'de öldü.

Galile'nin Yaşamı, 1938-39 yılları arasında, Danimarka'da sürgünde iken yazılmıştır. Gazeteler, günün birinde fizikçi Otto Hahn ile yardımcısının çalışmalarıyla uranyum atomunun parçalandığı haberini yazar. Bundan esinlenen Brecht, *Galile'nin Yaşamı* adlı oyununu kaleme alır.

Oyun, ilk kez 1943 yılında, Zürih Tiyatrosunda sahneye konmuştur. İkinci kez ise Baverly Hills'te oynanmıştır.

Galile'nin Yaşamı, Brecht'in öteki lirik oyunları olan *Mezbahaların Kutsal Kızı Johanna* ile *Kafkas Tebeşir Dairesi* gibi ölümsüz yapıtlarındandır.

KİŞİLER

Galileo Galile

Andrea Sarti

Bayan Sarti (Galile'nin hizmetçisi ve Andrea'nın annesi)

Ludovico Marsili (Genç, zengin bir adam)

Priuli (Padua Üniversitesinde denetçi)

Sagredo (Galile'nin arkadaşı)

Virginia (Galile'nin kızı)

Federzoni (Mercekçi, Galile'nin çalışma arkadaşı)

Dog (Eski Venedik Cumhuriyetinde en yüksek yönetici)

Meclis Üyeleri

Cosmo de Medici (Floransa Dükü)

Saray Nazırı

Tanrıbilimci

Düşünür

Matematikçi

İki Saraylı Kadın (Biri genç, biri yaşlı)

Dükalık Görevlisi

İki Rahibe

İki Asker

Yaşlı Bir Kadın

Şişman Bir Papaz

İki Bilgin

İki Rahip

İki Gökbilimci

Sıska Bir Rahip

Yaşlı Kardinal

Peter Christopher Clavius (Gökbilimci)

Bir Genç Rahip

Kardinal (Engizisyon Başkanı)

Kardinal Barberini (Sonraları Papa VIII. Urban.

İki Yazıcı Rahip

İki Genç Bayan

Filipo Mucius (Bilgin)

Gaffone (Piza Üniversitesi Rektörü)

Baladcı

Baladcının Karısı

Vanni (Demirdökümcü)

Bir Görevli

Yüksek Düzeyde Bir Memur

Bir Adam

Bir Nöbetçi Rahip

Bir Köylü

Bir Sınır Nöbetçisi

Bir Yazıcı

Erkekler

Kadınlar

Çocuklar

PADUA'DA MATEMATİK ÖĞRETMENİ OLAN GALİLEO GALİLE, KOPERNİK'İN YENİ DÜNYA SİSTEMİNİ KANITLAMAK İSTER.

Bin altı yüz on yılında
Bilimin ışığı parladı
Padua'da, küçücük bir odada.
Şöyle dedi Galileo Galile :
Güneş duruyor olduğu yerde,
Dünya dönüyor çevresinde.

Galile'nin Padua'daki yoksul çalışma odası.

Sabahtır. Hizmetçinin küçük oğlu Andrea, bir bardak sütle bir parça çörek getirir.

GALİLE *Belinden yukarısı çıplak, neşeyle yıkanmaktadır:* Sütü masanın üstüne koy, am akitaplara dokunayım deme!

ANDREA Annem, sütcüye olan borcumuzu ödememiz gerektiğini söylüyor. Yoksa uğramayacakmış bir daha, bir yay yaparak geçecekmiş evin önünden.

GALİLE Yaparak denmez Andrea, çizerek denir.

ANDREA Her neyse... Borcumuzu ödemezsek, gerçekten bir yay çizerek geçer, Bay Galile.

GALİLE İcra Memuru Bay Combione kapımıza dayansaydı, iki nokta arasında hangi yolu seçerdi dersin?

ANDREA *Sırıtarak:* En kısasını.

GALİLE Aferin. Sana göstermek istediğim bir şey var, yıldız tabelasının arkasına bak.

Andrea, tabelanın arkasından Ptolemeos Sisteminin tahtadan yapılma büyükçe bir maketini çıkarır.

ANDREA Nedir bu?

GALİLE Bir astrolop. Eskiler, bu aygıtla, Dünya'nın çevresinde yıldızların nasıl devindiklerini ölçerlermiş.

ANDREA Nasıl?

GALİLE İnceleyelim bakalım. Ne görüyorsun?

ANDREA Ortasında küçük bir taş var.

GALİLE Dünya...

ANDREA Çevresinde iç içe geçmiş yarım küreler...

GALİLE Kaç tane?

ANDREA Sekiz.

GALİLE Bunlara saydam küreler denir.

ANDREA Üstlerinde bilyeler...

GALİLE Yıldızlar.

ANDREA Yazılı şeritler var üstlerinde.

GALİLE Ne yazılmış?

ANDREA Yıldızların adları.

GALİLE Oku bakalım.

ANDREA En alttaki bilye Ay, öyle yazıyor. Üstteki de Güneş.

GALİLE Peki oynat bakalım Güneşi.

ANDREA *Küreleri oynatır:* Ne güzel! Peki ama biz böyle kuşatılmış durumda mıyız?

GALİLE *Kurulanarak:* Evet, bunu ilk gördüğümde ben de öyle düşünmüştüm. Çünkü o sanıyı veriyor insana. *Sırtını kurulaması için havluyu Andrea'ya atar.* Duvarlar, küreler ve durağanlık! İnsanlık, gökteki yıldızlarla Güneş'in, Dünya'nın çevresinde döndüğünü sandı iki bin yıldır. Papa, kardinaller, krallar, bilginler, kaptanlar, tüccarlar, balıkçı karıları ve öğrenciler, bu saydam küre içinde devinimsiz yaşanıldığına inandılar. Ama şimdi çıkıyoruz bu karanlıktan Andrea, hem de büyük bir hızla. Çünkü eskiçağ kapandı artık, yeni bir çağa girdik. İnsanlığın yüzyıllardır beklediği buydu işte.

Kentler dar, kafalar da öyle. Boş inançlar, veba... Ama bu böyle sürüp gidemez. Çünkü her şey deviniyor Andrea. Gemilerle başlamış bu devinim, bunu düşünmek coşkulandırıyor beni. Önceleri kıyı kıyı gitmişler, sonra birden dümen kırmışlar, açılmışlar denizlere.

Derken bir söylenti yayıldı yaşlı kıtamızda: Yeni kıtalar da varmış, sözde. Gemilerimiz o kıtalara ulaştığında, korkulan o büyük denizin küçücük bir su birikintisi olduğu görülmüş. Her şeyin nedenini araştırma isteği buradan doğdu işte. Bırakılan taş niçin yere düşüyor, fırlatılan taş niçin yükseliyor havada? Her gün bir buluş yapılıyor. Yüz yaşındakiler bile kulak kesiliyorlar yeni bir şey bulunduğunda.

Bir yığın şey bulundu, daha da bulunacak. Gene de çok işler düşüyor yeni kuşaklara.

Gençken, Sina'da iki yapı işçisi görmüştüm. Bin yıldır kullanılan yöntemle değil de, bir halatı daha elverişli bir yöntemle kullanarak, koskoca bir kayayı beş dakikalık bir çabalamadan sonra sökmüşlerdi yerinden. Eskiçağın kapandığını, yeniçağın başladığını işte o zaman anladım. İnsanlık, yaşadığı dünyayı tanıyacak yakında. Eski kitaplarda yazılanlar yetmeyecek artık.

Çünkü bin yıllık inancın yerini kuşku aldı şimdi. Herkes «Evet, kitaplar böyle yazıyor, ama bırakın da kendi gözlerimizle görelim bunu.» diyor. Gerçekler kafalara dank ediyor, hiç kuşkulanılmamış şeylerden bile kuşku duyuluyor. Bir yel esti, kuşku yeli: prenslerin, din adamlarının altın işlemeli etekleri havalandı; yağlı, tombul, zayıf, sıska bacaklar çıktı ortaya, tıpkı bizim bacaklarımız gibi. Gökkubbe de boşmuş. Bunu öğrenmek gülüşmelere, alay etmelere yol açtı.

Ama yeni ufuklar da açıldı önümüzde: tersanelerde, halatçılarda, yelkencilerde beş yüz el birden, tıpkı bir sel gibi yeni yollar bulmak için çabalıyor.

Şunu bilesin ki Andrea, çarşıda pazarda da söz edilecek gökbilimden, göreceğiz o günleri. Balıkçı çocukları bile okullara koşacak. Çünkü dünyayı saran, devindiren bu yeni gökbilim, yenilik tutkunu insanların çok hoşuna gidecek. Çağlar boyu inanılmış ki, yıldızlar saydam bir gökkubbeye bağlıdır ve aşağıya düşmezler. Ama şimdi cesaretle boş-

luğa saldık onları; boşlukta büyük bir hızla, evet büyük bir hızla dönüyorlar artık, tıpkı gemilerimiz gibi. Ve Dünya da sevinçle dönüyor Güneş'in çevresinde; balıkçılar, prensler, kardinaller, tüccarlar ve papa ile birlikte dönüyor hem de.

Ama evren gün günden yitirdi merkezini, merkezler çoğaldı da ondan. Hepsine merkez gözüyle bakılıyor, gerçekte hiçbiri merkez değil. Çünkü bir sürü merkez var ortada.

Gemiler uzaklara açılıyor, yıldızlar boşlukta deviniyor, satranç oyununun kuralları bile değişti; kaleler her kareye oynanabiliyor artık.

Ozan ne demiş: «Ey başlangıcın şafağı!..»

ANDREA

«Ey başlangıcın şafağı!
Ey yeni kıyılardan kopup gelen
Rüzgârların soluğu!»

Neyse, sütünüzü için artık, az sonra kalabalıklaşacak burası.

GALİLE Dün sana söylediğimi kavrayabildin mi?

ANDREA Neyi? Kopernik'in dönüş kuramını mı?

GALİLE Evet.

ANDREA Hayır. Bunu kavrayayım diye niçin bunca diretiyorsunuz? Çok zor bir konu, ben 11'ime bile basmadım daha, ekimde basacağım.

GALİLE Bunu sen de anlayasın istiyorum. Salt anlayasınız diye sütçüye borcumuzu ödemiyor, pahalı kitaplar olarak çalışıyorum.

ANDREA Güneş, sabahkinden farklı yerde duruyor akşamları, görüyorum bunu. Çünkü o devinimsiz duramaz! Hiç, ama hiçbir zaman.

GALİLE Görüyorsun ha! Ne görüyorsun? Gerçekte aval aval bakıp duruyorsun. *Çamaşır leğenini odanın ortasına koyar.*

Bak, bu Güneş. Otur! *Andrea bir iskemleye oturur, Galile arkasındadır.* Güneş nerede şimdi? Sağda mı, solda mı?

ANDREA Solda.

GALİLE Peki sağa nasıl gelir?

ANDREA Tabii ki sağa çekersiniz.

GALİLE Yalnızca böylelikle mi? *Andrea'yı iskemleyle birlikte kaldırır ve yarım bir dönüş yapar.* Güneş şimdi nerede?

ANDREA Sağda.

GALİLE Peki devindi mi?

ANDREA Hayır, devinmedi.

GALİLE Devinen ne peki?

ANDREA Ben.

GALİLE *Yüksek sesle:* Yanlış! Aptal! İskemle!

ANDREA Ama ben de onunla!

GALİLE Elbette. İskemle Dünya. Sen de üstünde oturuyorsun.

BAYAN SARTI *Yatağı düzeltmek için içeri girmiştir, onlara bir göz atar.* Oğlumla birlikte ne yapıyorsunuz Bay Galile?

GALİLE Ona görmeyi öğretiyorum Sarti.

BAYAN SARTI Odanın içinde sürükleyerek mi?

ANDREA Kafanı yorma anne, sen anlamazsın.

BAYAN SARTI Öyle mi? Sanki sen her şeyi anlıyorsun. *Galile'ye dönerek:* Ders almak için genç bir bay geldi. İyi giyimli, tavsiye mektubu da getirmiş. *Mektubu uzatır.* Anlayamayacağı şeyler öğretiyorsunuz oğluma. İki kere iki beşmiş gibi. Söylediğiniz şeyler kafasını karıştırıyor. Dün akşam bana, Dünya'nın, Güneş'in çevresinde döndüğünü kanıtlamaya çalıştı. Sözde, Kopernik adında biri hesaplamış bunu.

ANDREA Öyle değil mi Bay Galile? Kopernik hesaplamamış mı? Bunu ona da söylesenize.

BAYAN SARTI Ne? Böyle saçmalıkları oğluma gerçekten öğretiyor musunuz? O da gidip okulda gevezelik ediyor ve din adamları kapımıza doluşuyor. Dindışı şeyleri kanıtlamaya çalışıyormuş çünkü. Utanmalısınız Bay Galile, utanmalısınız!

GALİLE *Kahvaltısını ederek:* Andrea ile ben, bu deneyler ışığında tartışarak yeni buluşlar yaptık; bunları daha fazla gizleyemeyiz dünyadan. Büyük bir çağ, yaşama isteğiyle dopdolu bir çağ başladı.

BAYAN SARTI Yaa!.. Umarım bu yeni çağda sütçüye olan borcumuzu öderiz Bay Galile. *Tavsiye mektubunu göstererek:* Bir kerecik olsun sevindirin beni, bu adamı da geri çevirmeyin. Benim tek düşüncem sütçüye olan borcumuzdur. *Çıkar.*

GALİLE *Gülerek:* Peki peki. Bırakın da sütümü içeyim. *Andrea'ya dönerek:* Bakıyorum dün bazı şeyleri kavramışsın Andrea!

ANDREA Bunu ona yalnızca şaşırsın diye söylemiştim. Gerçekte pek inanmıyorum ya... Oturduğum iskemleyi yana döndürdünüz, öne doğru değil. *Bunu bir kol hareketiyle gösterir.* Öne döndürseydiniz yere düşerdim, değil mi? İskemleyi niçin öne doğru çevirmediniz? Öyle çevirseydiniz, Dünya'dan düşeceğim kanıtlanmış olurdu, değil mi?

GALİLE Ama Andrea, kanıtlamıştım sana.

ANDREA Bu akşam anladım ki, Dünya öyle dönseydi baş aşağı sarkardım.

GALİLE *Masadan bir elma alarak:* Diyelim ki bu Dünya.

ANDREA Böyle örnekler vermeyin Bay Galile, çünkü hep haklı çıkıyorsunuz.

GALİLE *Elmayı yerine koyar.* Güzel.

ANDREA Kurnaz insan örneklerle her zaman haklı çıkabilir. Ama ben, sizin yaptığınız gibi, annemi iskemleyle birlikte döndüremem. Görüyor musunuz ne kurnazca, ne işe yaramaz bir örnek. Elinizdeki elma Dünya olsa ne olur, olmasa ne olur?

GALİLE *Gülerek:* Sen anlamak istemiyorsun.

ANDREA Tekrar başa dönelim. Geceleri niçin baş aşağı sarkmıyorum?

GALİLE Diyelim ki Dünya burada, sen de şurada duruyorsun. *Ocaktaki odunların birinden bir kıymık koparır ve elmaya sokar.* Bak, Dünya dönüyor şimdi.

ANDREA Ben de baş aşağı sarkıyorum.

GALİLE Hayır. Dikkatli bak! Kafan nerede?

ANDREA *Elmayı göstererek:* Şurada, aşağıda.

GALİLE *Elmayı ters çevirir.* Nasıl olur? Kafan oyun yerde, ayakların da aşağıda. Döndüreem böyle mi duruyorum? *Çubuğu elmadan çıkarır ve döndürür.*

ANDREA Gerçekten... Peki ben niye ayrımsamıyorum bu dönüşü?

GALİLE Çünkü sen de birlikte dönüyorsun. Sen, Dünya, Dünya'nın üzerindeki her şey.

ANDREA Peki Güneş niye dönüyormuş gibi görünüyor?

GALİLE *Çubukla elmayı tekrar döndürür.* Bak, Dünya aşağıda, olduğu yerde duruyor; hep aşağıdadır o, senin için kımıldamaz. Şimdi de yukarıya bak. Lambayı görüyorsun değil mi? Peki şöyle çevirsem ne görürsün yukarda, başının üstünde?

ANDREA *O da kafasını birlikte döndürerek.* Soba!

GALİLE Peki lamba nerede?

ANDREA Aşağıda.

GALİLE Aferin, anladın işte!

ANDREA Yaşasın! Annem buna daha çok şaşacak.

Ludovico Marsili adında genç ve zengin bir adam girer içeriye.

GALİLE Hoş geldiniz.

LUDOVICO Günaydın efendim, adım Ludovico Marsili.

GALİLE *Tavsiye mektubunu okuyarak:* Demek Hollanda'dan geliyorsunuz?

LUDOVICO Evet efendim. Oralarda çok söz ediliyor sizden.

GALİLE Hımm... Geniş topraklarınız, bağlarınız, bahçeleriniz de varmış.

LUDOVICO Evet efendim. Dünyayı gezip görmemi, neler olup bittiğini öğrenmemi istedi annem.

GALİLE Siz de orada işittiniz ki, Galile adında biri yeni şeylerle uğraşıyormuş.

LUDOVICO Annem bilimle de ilgilenmemi istedi.

GALİLE Özel ders için ayda on Duka alırım.

LUDOVICO Peki efendim.

GALİLE Nelerle ilgilenirsiniz?

LUDOVICO Atlarla.

GALİLE Yaa...

LUDOVICO Doğrusunu isterseniz efendim, aram pek iyi değildir bilimle.

GALİLE Öyleyse ayda on beş Duka alırım.

LUDOVICO Peki efendim.

GALİLE Sabahları erkenden gelirsiniz. Olan sana olacak Andrea, aradan çıkacaksın. Söylediklerimi kavrıyorsun ama parasız öğrencisin.

ANDREA Anladım, gidiyorum. Elmayı alabilir miyim?

GALİLE Elbette.

Andrea çıkar

LUDOVICO Sizi uğraştıracağım efendim. Bilim kolaycacık girmez insanın kafasına. Sözgelimi şu gülünç boruyu alalım ele. Amsterdam'da satıyorlardı. İyice inceledim. Yeşil bir deriden yapılmış, iki de merceği var. Biri böyle —*el hareketiyle bir içbükey merceği tanımlar*—, biri de böyle —bu kez de dışbükey merceği tanımlar—. Biri büyültüyor, biri küçültüyormuş. İlk bakışta aralarında hiçbir ayrım yokmuş gibi görünüyor Oysa öyle değil. Borudan bakılınca her şey beş kat daha büyük görünüyor. İşte onların, Hollandalıların bilimi...

GALİLE Beş kat mı büyütüyor? Neleri peki?

LUDOVICO Kilise kulelerini, güvercinleri, uzaktaki her şeyi.

GALİLE Siz de gördünüz mü bunları büyültülmüş olarak?

LUDOVICO Evet efendim.

GALİLE Borunun iki merceği mi var dediniz? *Kâğıdın üzerine bir şekil çizer.* Böyle miydi? *Ludovico başıyla onaylar.* Ne zaman bulundu bu?

LUDOVICO Hollanda'dan ayrılmazdan önce yeni yeni görünüyordu vitrinlerde.

GALİLE *Dostça bir tavırla:* Peki dostum, neden at yetiştirmediniz de fiziğe merak sardınız?

Bayan Sarti girmiş ama Galile onu görmemiştir.

LUDOVICO Annem, bilimle de bir parça uğraşmamı istedi. Bildiğiniz gibi, şarap bile bilimle üretiliyor dünyanın her yerinde.

GALİLE Ölü bir dil ya da dinbilimiyle ilgilenebilirdiniz. Daha kolaydır. *Bayan Sarti'yi görür.* Pekâlâ, salı sabahı gelin.

Ludovico çıkar.

GALİLE Bana öyle bakma. Ona ders vermeyi kabul ettim işte.

BAYAN SARTI Beni tam zamanında gördünüz de ondan. Üniversite denetçisi geldi, dışarda bekliyor.

GALİLE Peki, gelsin bakalım. Beş yüz Duka zam istemiştim, onaylamışlardır belki. O zaman ders vermeme gerek kalmaz. *Bayan Sarti denetçiyi içeri alır. Galile giyinmiştir. Bir kâğıda bir şeyler karalamaktadır.*

GALİLE Günaydın. Bana yarım Duka borç verir misiniz? *Denetçinin uzattığı parayı Bayan Sarti'ye vererek:* Sarti, Andrea'yı gözlükçüye gönder de iki mercek alsın, işte ölçüleri. *Sarti kâğıdı alıp çıkar.*

DENETÇİ Zam isteğinizin sonucunu bildirmeye geldim. Üniversite, maaşınızın bin Dukaya çıkarılmasını onaylamadı. Biliyorsunuz ki matematik dersleri üniversiteye kazanç sağlamıyor. Deyim yerindeyse, matematik, kazanç sağlamayan bir bilim dalıdır. Her şeye karşın, Cumhuriyetimiz, bu bilim dalına da önem veriyor. Matematik, yalnız uzmanları için zevkli; ne felsefe kadar önemli, ne de dinbilim kadar yararlı!

GALİLE *Kâğıtların üzerine eğilerek:* Beş yüz Dukayla geçinilir mi beyefendi?

DENETÇİ Ama Bay Galile, haftada iki kez ikişer saatlik dersiniz var. Ününüzden yararlanarak pek çok öğrenci bulabilir, çok para kazanabilirsiniz. Öğrenciniz yok mu?

GALİLE Bir yığın. Durmadan öğretiyorum, öğretmekten öğrenmeye zamanım kalmıyor. Felsefe fakültesindeki baylar kadar zeki değilim ben. Aptalın biriyim. Her şeyi kolayca kavrayamıyorum. Bilgimin sınırlarını daraltmak zorunda kaldım. Peki nasıl genişletirim bu sınırları? Ne zaman araştırma yaparım? Seçtiğim bilim dalı doymak bilmiyor ki. Büyük sorunları çözmek için varsayımlardan başka bir şey yok elimizde. Bir de kalkmış kanıtlar istiyoruz. Karnımı doyurmak için, para veren her dangalağa paralellerin sonsuzda kesiştiğini öğretmek zorunda kalırsam kendimi nasıl yeniler, nasıl aşarım?

DENETÇİ Cumhuriyetimiz prensler kadar para ödeyemez belki. Ama bu Cumhuriyetin araştırma özgürlüğünü güvenceye aldığını da tümden unutmayın. Biz Padua'da Protestanlara bile ses çıkarmıyoruz. Dahası, doktor ünvanı da veriyoruz onlara. Dine aykırı konuşmalar yaptı diye Bay Cremonini'yi

Engizisyona göndermedik; tersine maaşını yükselttik. Venedik Cumhuriyetinde Engizisyonun sözünün geçmediği Hollanda'da dahi bilinir. Az şey midir bu Bay Galile? Kilisenin egemen olduğu bir çağda, bunun değerini en iyi bilmesi gerekenler, siz gökbilimcilerdir.

GALİLE Ama gene de, Bay Giordano Bruno'yu Kopernik'in kuramını yayıyor diye Roma'ya sürdünüz.

DENETÇİ Kopernik'in kuramını yaydığı için değil, Venedikli olmadığı ve burada bir görevi bulunmadığı için Roma'ya gönderdik onu. Bırakın şimdi Bruno'yu, yakıldı o! Hem, kilisenin lanetlediği bu adları uluorta almayın ağzınıza. Tüm özgürlüklere karşın, Venedik'te bile.

GALİLE Desenize, düşünce özgürlüğü ile bir çeşit alışveriş yapıyorsunuz. Başka yerlerde Engizisyon insanları yakıyor diye siz burada bilim adamlarını bedavadan çalıştırıyorsunuz. Onları Engizisyondan korumanın karşılığını az para ödeyerek alıyorsunuz.

DENETÇİ Doğru değil bu, haksızlık ediyorsunuz! Cahil bir Engizisyon papazının baskısı altında çalışabilir miydiniz? Dikensiz gül, rahipsiz prens olmaz Bay Galile.

GALİLE Deney yapmak için zamanım olmazsa özgürlük neye yarar? Hem sonra, ne oluyor araştırmalarımın sonuçları? Umarım 'Varlıkların Düşüş Yasası' ile ilgili araştırmalarımı baştakilere gösterir, *—bir tomar kâğıt uzatarak—* birkaç Duka edip etmediğini sorarsınız!

DENETÇİ Bunlar çok daha fazla eder Bay Galile.

GALİLE Fazlasını istemiyorum bayım, beş yüz Duka yeter.

DENETÇİ Paranın değeri, getireceği parayla ölçülür. Para kazanmak istiyorsanız, başka şeyler de yapmalısınız. Sattığınız şey alıcıya kazanç sağlıyorsa, daha fazla para isteyebilirsiniz. Örneğin Bay Colombe'nin Floransa'da sattığı felsefe, prenslere yılda en az on bin Duka getiriyor. 'Varlıkların Düşüş Yasası' çok ilgi topladı. Paris'te, Prag'da övgüyle söz ediyorlar sizden. Ama size övgü yağdıran bu baylar, bir kuruş olsun ödemiyorlar Padua Üniversitesine. Talihsizliğiniz, seçtiğiniz bilim dalı Bay Galile.

GALİLE Anlıyorum. Özgür araştırma, özgür alışveriş...

DENETÇİ Ama Bay Galile!.. Ne ters düşünceler bunlar! Bu aykırı düşüncelerinizi anlayamıyorum doğrusu. Bana sorarsanız, Cumhuriyetimizin ticaret alanındaki gelişmesi hiç de kötü değil. Üniversitenin bunca yıllık denetçisiyim, gene de böyle alaycı bir dil kullanamam. *Galile özlemle çalışma masasına bakar.* Unutmayın ki, kimi yerlerde bilim, zulmün kamçısı altında inliyor! Orolarda bu kamçıları kitap ciltlerinin derilerinden yapıyorlar. Taşın nasıl düştüğü değil, Aristoteles'in ne yazdığı ilgilendiriyor onları. Gözler yalnız okumaya yarar, o kadar. Ayak kaydırmaların zaten yasa olduğu bir yerde, yeni bir düşme yasası ne işe yarar? Gerçekte sevinmelisiniz Bay Galile, Cumhuriyetimiz, gerçekleşmesi olanaksız düşüncelerinizi bile onaylıyor. Sizi burada kimse göz hapsine alamaz, kimse baskı yapamaz, siz ancak böyle bir yerde çalışabilirsiniz. Tecimenlerimiz, keten yarışında Floransa'yı geçmenin büyük bir önem taşıdığını biliyorlar. «Daha ileri bir fizik!» çağrınıza da kulak veriyorlar. Ama fizik de daha verimli kılabilmeli dokuma tezgâhlarını. İleri gelen yurttaşlarımız da ilgileniyorlar araştırmalarınızla, buluşlarınızı görmek için ayağınıza geliyorlar, vakitleri öylesine değerliyken. Ticareti hor görmeyin Bay Galile. Burada hiç kimse rahatsız edemez sizi, bilgisiz insanların size zorluk çıkarmasına kimse göz yummaz çünkü. Ayak diremeyin artık Bay Galile, siz ancak burada, Padua'da çalışabilirsiniz!

GALİLE *Kuşkulu:* Evet evet...

DENETÇİ İşin parasal yönüne gelince: Geçenlerde orantı hesaplarını gösteren bir cetvel bulmuştunuz, ona benzer şeyler bulun gene. Böylece *—parmaklarıyla sayarak—* matematiğin tüm işlemlerini bilmeden uzunluklar ölçülebilir, bir anaparanın faizinin faizi hesaplanabilir, bir toprak parçasının parselleri küçültülmüş ya da büyültülmüş olarak yeniden çizilebilir, top mermilerinin ağırlıkları saptanabilir.

GALİLE Saçma!

DENETÇİ Ama herkes hayran kalmıştı, şaşkınlığa düşmüştü, bu da epeyce para getirmişti size. Bunlara saçmalık diyorsunuz ha! General Stefano Gritti bile kökleri bu aygıtla söküyormuş topraktan.

GALİLE Desenize gerçek bir şaheser! Sağ olun Bay Priuli, gözümü açtınız benim. İşinize yarayacak bir buluşum daha var. *Çizdiği kâğıdı eline alır.*

DENETÇİ Sahi mi? Öyleyse yaşadınız demektir. *Ayağa kalkar.* Büyük bir bilgin olduğunuzu biliyoruz Bay Galile. Ama nedense, hiçbir şeyden hoşnut olmuyorsunuz.

GALİLE Doğru, eğer biraz aklınız olsaydı böyle biri olduğum için para bile verirdiniz bana! Evet, hiçbir şeyden hoşnut değilim, kendimden bile, böyleyken sizden nasıl hoşnut olabilirim? Ama tersanelerde, silah yapım yerlerinde Venedikli ünlü bayların karşısına dikilmek hoşuma gidiyor. Ne yazık ki, deneylerimi sonuçlandırmak için zaman tanımıyorsunuz bana. Kırk altı yaşıma geldim ama istediğim başarıya hâlâ ulaşamadım.

DENETÇİ Öyleyse daha fazla engel olmayayım size. Hoşça kalın.

GALİLE Güle güle Bay Priuli.

Denetçi çıkar. Galile bir süre yalnız kalır. Çalışmaya başladığında Andrea koşarak girer.

GALİLE *Çalışmasını sürdürerek:* Elmanı neden yemedin?

ANDREA Dünya'nın dönüşünü anneme göstereceğim de ondan.

GALİLE Bak Andrea, burada ne işlerle uğraştığımızı başkalarına anlatma.

ANDREA Nedenmiş o?

GALİLE Büyüklerimiz yasakladı da ondan.

ANDREA Ama bunlar gerçek şeyler.

GALİLE Gene de yasaklıyorlar işte. —Ayrıca bir şeyler de gelebilir başımıza. Biz fizikçiler, buluşlarımızın doğruluğunu kanıtlayamıyoruz henüz. Büyük Kopernik'in kuramı da kanıtlanmadı, varsayımda kaldı. Ver mercekleri.

ANDREA Yarım Duka yetmedi, seketimi rehin bıraktım.

GALİLE Kış gününde ceketsiz ne yaparsın Andrea?

Galile, mercekleri kâğıttaki taslağa göre sıralar.

ANDREA Varsayım ne demektir?

GALİLE Gerçekleşmesi olası, ama henüz gerçekleşmemiş şeylere varsayım denir. Aşağıya bak; Felice çocuğunu emziriyor sepetçinin önünde; ona süt veriyor, ondan süt almı-

yor. Bu, oraya gidip görmedikçe, kanıtlayamadıkça varsayımdan başka bir şey değildir. Yıldızlar karşısında biz, ancak önünü görebilen sürüngenler gibiyiz. Bin yıldır inanılan kuramlar sarsılıyor Andrea. Bu dev yapıları ayakta tutan direkler çatırdıyor artık. Az şey açıklayan bir yığın yasaya karşılık, çok şey açıklayan yeni varsayımlar var elimizde.

ANDREA Oysa her şeyi kanıtlamıştınız bana.

GALİLE Hayır, öyle olabileceğini söyledim yalnızca. Güzel şeydir varsayım, tersini kimse savunamaz.

ANDREA Ben de fizikçi olmak istiyorum Bay Galile.

GALİLE İstersin elbet. Bu alanda çözüm bekleyen öyle çok sorun var ki. *Pencereye gider, merceklerden dışarıya bakar, önemsemeksizin:* Gel, sen de bak Andrea.

ANDREA Vay canına! Her şey amma da yaklaştı. Campaline'nin çanı burnumun dibinde. Yazıları bile okunuyor: Gracia dei.

GALİLE İşte bize beş yüz Duka sağlayacak olan şey.

2

GALİLE, VENEDİK CUMHURİYETİNE YENİ BİR BULUŞ SUNUYOR.

İlle de yücelik aranmaz
Büyük bilginlerin yaptığı her şeyde
Galile de bayılırdı iyi yemeklere
Dinleyin hele, ama kızmayın
Görelim, aslı astarı neymiş
Teleskop denen şu aygıtın.

Venedik limanındaki büyük tersanenin içi.

Bir yanda başkanlarıyla birlikte meclis üyeleri, bir yanda Galile'nin arkadaşı Sagredo ile on beş yaşındaki kızı Virginia durmaktadır. Virginia'nın elindeki kadife yastığın üzerinde 60 cm. uzunluğunda kırmızı deriden bir dürbün vardır Galile kürsüdedir. Arkasında Federzoni, dürbünün ayaklığını kurmaya çalışmaktadır.

GALİLE Sayın Başkan! Değerli üyeler! Padua Üniversitesi matematik öğretmeni ve Büyük Venedik Tersanesinin bir görevlisi olarak, yalnızca öğretmekle yetinmeyip buluşlarımla Venedik Cumhuriyetine yararlı olmayı da her zaman görev saydım. Bugün yepyeni bir buluşumu sunuyorum sizlere, bu yüzden çok mutluyum. Dürbün ya da teleskop diyebileceğimiz bu aygıt, bilimsel ve dinsel yasalara uygun olarak, dünyaca ünlü tersanemizde yapılmıştır. Kulunuz Galile'nin on yedi yıl süren sabırlı çalışmasının ürünüdür bu.
Galile kürsüden iner, Sagredo'nun yanında durur Herkes alkışlar. Galile eğilerek selam verir.

GALİLE *Sagredo'ya fısıldayarak:* Saçmalık, zaman kaybı!

SAGREDO *Fısıldayarak:* Haklısın, ama kasaba olan borcunu ödeyebileceksin.

GALİLE Evet ama onlar da ceplerini dolduracaklar. *Alkışlar sürmektedir, Galile eğilerek selam verir.*

DENETÇİ *Kürsüye çıkar.* Sayın Başkan! Saygıdeğer üyeler! Buluşlar tarihine Venedikliler tarafından altın harflerle yeni bir sayfa daha eklendi. *Alkışlar.* Dünyaca ünlü bilginimiz Galile, büyük paralar getirecek olan yeni buluşunu yalnızca sizlere sunuyor. *Şiddetli alkışlar.* Ayrıca belirtmek isterim ki, bu aygıt yardımıyla düşman gemilerini en az iki saat önceden görecek, savaşta ona göre davranacağız. Savaşa girmeyi, düşmanlarımızı izlemeyi ya da kaçmayı kararlaştırabileceğiz kolayca. *Çok şiddetli alkışlar.* Sayın Başkan! Değerli üyeler! Bay Galile, yeteneğinin ürünü olan bu buluşunu güzel kızının ellerinden kabul buyurmanızı diliyor sizlerden.

Müzik. Virginia öne çıkar, eğilerek selamlar. Dürbünü denetçiye verir, o da Federzoni'ye uzatır Federzoni, dürbünü ayaklığa yerleştirir. Başkan ve üyeler gelirler, dürbünden bakmaya koyulurlar.

GALİLE *Yavaşça:* Katlanamayacağım bu maskaralığa. Bu beyler oyuncak bulduklarını sanıyorlar, ama değil. Dün gece Ay'a baktım onunla.

SAGREDO Ne gördün?

GALİLE Yaydığı ışığın kendisinin olmadığını.

SAGREDO Nasıl olur?

ÜYELERDEN BİRİ Santa Rozita'nın surlarını görüyorum Bay Galile. —Gemide öğle yemeği yiyorlar, ızgara balık. Ağzım sulandı.

GALİLE Eskilerin teleskopları yoktu, bu yüzden bin yıl yerinde saydı gökbilim.

ÜYELERDEN BİRİ Bay Galile!

SAGREDO Seni çağırıyorlar.

AYNI ÜYE Bu aygıt her şeyi çok yakın, çok net gösteriyor Hanıma söyleyeyim de artık damda yıkanmasın.

GALİLE Samanyolunun nelerden oluştuğunu biliyor musun?

SAGREDO Hayır.

GALİLE Ben biliyorum artık.

ÜYELERDEN BİRİ Bu aygıt rahatlıkla on Duka eder Bay Galile
Galile eğilerek selamlar.

VIRGINIA *Ludovico'yu babasının yanına getirir* Ludovico seni kutlamak istiyor baba.

LUDOVICO *Çekinerek:* Kutlarım efendim.

GALİLE Biraz geliştirdim, o kadar.

LUDOVICO Evet efendim, gördüm. Kırmızı deri kullanmışsınız. Hollanda'daki yeşildi.

GALİLE *Sagredo'ya dönerek:* Demin sözünü ettiğim kuram bu aygıtla kanıtlanamaz mı dersin?

SAGREDO Sus, gelen var.

DENETÇİ Artık beş yüz Dukayı cebinizde bilin Bay Galile.

GALİLE *Aldırmaksızın:* Kolay kazanılmış başarılara değer vermem ya, neyse... *Şişman bir adam olan meclis başkanı Galile'ye yaklaştır, davranışları tutuktur.*

DENETÇİ Tanıştıralım Bay Galile; sayın başkanımız.
Başkan, Galile'nin elini sıkar.

GALİLE Memnun musunuz sayın başkanım? 500 Dukaya değdi değil mi?

BAŞKAN Ne yazık ki, bilginlerimize para verebilmek için üyelerimize somut şeyler göstermek zorundayız

DENETÇİ Başka türlü olsaydı, bilginlerimizi özendirmenin bir anlamı kalır mıydı Bay Galile?

BAŞKAN *Gülerek:* Bir vesile gerek bize.
Başkanla denetçi, Galile'yi üyelerin yanına götürür Üyeler Galile'nin çevresini sarar. Virginia ile Ludovico ağır ağır uzaklaşırlar

VIRGINIA Doğru mu yaptım acaba?

LUDOVICO Bence doğruydu.

VIRGINIA Nen var Ludovico?

LUDOVICO Hiç... Kılıfı yeşil olsaydı belki daha iyi olurdu.

VIRGINIA Sanırım herkes çok seviyor babamı.

LUDOVICO Bilimin ne olduğunu yavaş yavaş anlamaya başlıyorum.

3

10 OCAK 1610 : GALİLE, TELESKOP YARDIMI İLE KOPERNİK SİSTEMİNİ DOĞRULAYAN KANITLAR BULUR UZAYDA. ARKADAŞI, DENEYLERİNİN KÖTÜ SONUÇLAR DOĞURABİLECEĞİNİ SÖYLEYEREK ONU UYARIR, AMA GALİLE İNSAN USUNA GÜVENMEKTEDİR.

Bin altı yüz on yılının on ocak günü
Galile gördü ki, yoktu göğün kubbesi.

Galile'nin Padua'daki çalışma odası.

Gecedir Galile ile Sagredo paltolarına sarınmış, teleskopun başındadırlar.

SAGREDO *Teleskoptan bakarak alçak sesle:* Ay'ın kenarları düz değil, girinti çıkıntılarla dolu. Karanlık yüzde ışıldayan noktalar var, bunlar aydınlık yüzden yansıyor. Bak, bu ışıklar gittikçe yayılarak aydınlık olan yüzle birleşiyor

GALİLE Sence nedir bu ışıldayan noktalar?

SAGREDO Vay canına! Olamaz!

GALİLE Evet Sagredo, dağdan başka bir şey değil bunlar

SAGREDO Ay'da dağlar var ha!

GALİLE Hem de çok yüksek dağlar Doğmakta olan Güneşin ışınları vurmuş doruklarına, yamaçlara doğru süzülüyor ışınlar.

SAGREDO Ama iki bin yıllık gökbilimini yadsımak olur bu.

GALİLE Ne yapalım ki öyle. Şu gördüklerini benden başka hiç kimse görmemişti Sagredo. Sen ikincisin.

SAGREDO Dünyamız bir yıldız olmadığına göre, Ay da dağlarla, vadilerle kaplı bir yer olamaz.

GALİLE Neden olmasın? Ay; dağları, vadileri ile bir yer, Dünyamız da bir yıldız olabilir pekâlâ. Şu bildiğimiz gezegenlerden, binlercesinden biri. Bir kez daha bak. Ay'ın bir yüzü kapkaranlık, değil mi?

SAGREDO Hayır. Çok dikkatle baktığımızda zayıf, soluk bir ışık görüyorum.

GALİLE O ışık nerden geliyor dersin?

SAGREDO ?..

GALİLE Dünyamızdan...

SAGREDO Saçma! Dağları, ormanları, denizleriyle soğumuş bir gezegen olan Dünya'mız, nasıl olur da ışık verebilir?

GALİLE Ay nasıl veriyorsa öyle. İki gezegeni de Güneş aydınlatıyor çünkü. Bu yüzden ışıldıyorlar. Ay, Dünya'mızdan nasıl görünüyorsa, Dünya'mız da Ay'dan öyle görünüyor. Ay da bizi kimileyin hilal, kimileyin yarım, kimileyin yusyuvarlak görüyor; kimileyin de hiç görmüyor.

SAGREDO Öyleyse hiçbir ayrım yok aramızda.

GALİLE Doğrusunu istersen öyle.

SAGREDO Roma'da birini yakmışlardı, on yıl bile olmadı daha. Adı Giordano Bruno idi, o da aynı şeyi ileri sürmüştü.

GALİLE Biliyorum. Ama görüyoruz işte. Gözünü teleskoptan ayırma Sagredo. Görüyorsun değil mi, göğün kubbesi yokmuş. Bugün 10 Ocak 1610. İnsanlığın tarihine şöyle yazılacak: Görüldü, göğün kubbesi yokmuş!

SAGREDO Korkunç bir şey bu!

GALİLE Bir şey daha buldum. Bundan çok daha şaşırtıcı.

SARTİ *İçeri girer* Denetçi geldi.

Denetçi hışımla girer.

DENETÇİ Bu saatte geldiğim için bağışlayın Bay Galile. Yalnız konuşabilir miyiz?

GALİLE Söyleyeceklerinizi Bay Sagredo'nun duymasında hiçbir sakınca yok.

DENETÇİ Söyleyeceklerimi bu bayın duyması hoşunuza gitmeyebilir ama, İnanılmaz şeyler oldu.

GALİLE Bay Sagredo hep inanılmaz şeyler duymuştur yanımda, buna alışıktır. Çekinmenize gerek yok.

DENETÇİ Gene de çekiniyorum. *Teleskopu göstererek:* İşte şaheseriniz! Fırlatıp atabilirsiniz, beş para etmez artık.

SAGREDO *İçerde bir aşağı bir yukarı dolaşmaktadır.* Niye?

DENETÇİ On yedi yılık araştırmalarınızın ürünü diye yutturduğunuz buluşunuzun, şu anda İtalya'nın her yerinde birkaç

Dukaya satıldığını biliyor musunuz? Üstelik Hollanda'da üretilmiş. Bir Hollanda gemisi, şu saatlerde bu aygıttan beş yüz tane boşaltıyor limana.

GALİLE Sahi mi?

DENETÇİ Nasıl böylesine soğukkanlı olabiliyorsunuz, şaşıyorum doğrusu.

SAGREDO Peki siz ne diye telaşlanıyorsunuz? Bay Galile son günlerde yepyeni buluşlar yaptı bu aygıtla. Yıldızlar konusundaki bilgilerimizi kökünden sarsacak buluşlar. Bırakın da açıklasın.

GALİLE *Gülerek:* Gelin, siz de bakın Bay Priuli.

DENETÇİ Nesine bakacakmışım? Bu gülünç buluşunuza karşılık maaşınızı artırmakla kendime yeterince zarar verdim ben. Bu aygıtın yalnızca Cumhuriyetimizde üretildiği takdirde bize kazanç sağlayacağına inanan senato üyeleri, yepyeni bir buluş diye bu aygıttan bakarlarken, sokak satıcılarının her köşebaşında peynir ekmek fiyatına bu aygıtı sattıklarını görmemeleri yalnızca bir rastlantıdır.

Galile kahkahalarla güler

SAGREDO Bu aygıtın ticari değerini bilemem Bay Priuli, ama felsefe alanında sınırsız bir...

DENETÇİ Felsefe alanında mı?! Bay Galile matematikçidir, ne ilgisi var felsefeyle? Bay Galile, siz bir zamanlar kentimizin su gereksinmesini karşılayan bir tulumba bulmuştunuz. Dokumacılar bile yararlanmıştı ondan. Şimdi düş kırıklığına uğrattınız bizi.

GALİLE Durun hele, heyecanlanmayın bu kadar. Deniz yolculukları hâlâ uzun, güvensiz ve pahalı. Deniz yolculuklarını güvenli kılabilecek bir kılavuz bulmalıyız gökte. Bu boruyla kimi yıldızların düzenli devinimleri izlenebilir, yeni yıldız haritaları yapılabilir ve bu haritalar bize milyonlarca Duka gelir getirebilir.

DENETÇİ Bırakın bunları. Sizi yeterince dinledim. Size gösterdiğim içtenlikten ötürü gülünç duruma düştüm. Herkesin belleğinde 'metelik etmez bir boruyla fako bastırılan denetçi' olarak kalacağım. Şimdi karşımda gülersiniz elbet, beş yüz Dukayı cebinize indirdiniz çünkü. Dürüst ve onurlu bir

insan olarak size şunu söyleyeyim ki, iğreniyorum bu dünyadan.

Kapıyı hızla çarparak çıkar

GALİLE Öfkelenince ne de sevimli oluyor. Ne dediğini duydun mu? Alışverişsiz bir dünyadan iğreniyormuş.

SAGREDO Bu aygıtı önce Hollandalıların bulduğunu biliyor muydun?

GALİLE Biliyordum, söylentiler çalınmıştı kulağıma. Ama senatodaki pintiler için iki üç kat geliştirdim bu aygıtı. İcra memuru kapımdan ayrılmazken rahat çalışabilir miyim? Virginia'nın çeyiz sorunu da çıkacak yakında, üstelik akıllı da değildir. Bir yığın kitap alıyorum, yalnız fizik kitapları değil; boğazıma da düşkünüm. Ancak iyi yemek yediğim zaman iyi düşünebiliyorum. Kötü bir çağda yaşıyoruz Sagredo, kötü bir çağda. Şaraplarını taşıyan arabacılarına verdikleri paradan daha fazlasını vermiyorlar bana. Üniversitedeki iki dersim dört kucak odun ediyor. Beş yüz Duka koparabildim ama hâlâ borçlarım var, yirmi yıldır ödeyemedim, öylece duruyor Bana beş yıl zaman tanısalar, her şeyi kanıtlardım onlara. Bak, sana bir şey daha göstereceğim.

SAGREDO *Teleskopun yanına gitmeye çekinerek:* İçimde bir korku var Galile.

GALİLE Samanyolunun parıldayan beyaz sislerini göstereceğim sana. Bil bakalım, nedir bu?

SAGREDO Sayısız yıldızlar.

GALİLE Orion yıldız kümesinde beş yüz devinimsiz yıldız var Bunlar, yokılan adamın da dediği gibi, çok uzaklardaki başka dünyalar. Bunların varlığını biliyordu o, ama göremedi!

SAGREDO Diyelim ki Dünya'mız da bir yıldızdır; ama yine de Güneş'in çevresinde döndüğünü ileri süren Kopernik'in haklı çıkması için epey zaman var Çevresinde başka yıldızların döndüğü bir yıldız yok ki evrende. Ama Ay, Dünyo'mızın çevresinde dönüp duruyor.

GALİLE Birkaç gündür kafamda bir soru var Sagredo. *Teleskopu ayarlar.* Yalnız teleskopla görülebilen dört küçük yıldız

var Jupiter'in çevresinde. Pazartesi günü görmüştüm, ama durumlarını not etmemiştim. Dün yine gözlemledim. Yemin ederim ki dördü de yer değiştirmişti. Bunu saptadım. Şimdi gene yer değiştirmişler. Sagredo, sence nedir bu? Dört taneydiler. *Heyecanla:* Bak bak!

SAGREDO Ben üç tane görüyorum.

GALİLE Dördüncüsü nerede peki? İşte çizimleri. Nasıl yer değiştirdiklerini hesaplamalıyız.

Coşkuyla işe koyulurlar. Sahne kararır. Arkaya yansıtılan bir ışık çemberinde Jupiter ve ona bağlı yıldızlar görünmektedir. Ortalık aydınlandığında, ikisi de paltolarına sarınmış, hâlâ çalışmaktadırlar.

GALİLE Sonunda kanıtladık. Dördüncü yıldızı göremediğimiz anlarda, o, Jupiter'in arkasında kalmış olabilir ancak. İşte sana çevresinde başka yıldızlar dönen bir yıldız!

SAGREDO Jupiter'in bağlı olduğu gök yuvarlağı ne olacak peki?

GALİLE Sahi, nerde o? Çevresinde başka yıldızlar dönerken Jupiter nasıl bağlı kalabilir? Gökyüzünde dayanılacak yer yok ki... Tutunacak yer de yok! Orada başka bir Güneş var.

SAGREDO Heyecanlanma!.. Çok hızlı düşünüyorsun.

GALİLE Hızlı mı? Heyecanlan dostum, heyecanlan! Şu gördüklerini daha hiç kimse görmedi. Hakları varmış!

SAGREDO Kimlerin? Kopernikçilerin mi?

GALİLE Ötekinin de! Herkes karşı çıkmıştı onlara, ama hakları varmış. Tam Andrea'ya göre bir şey bu. *Coşkuyla kapıya koşar, dışarıya seslenir.* Bayan Sarti! Bayan Sarti!

SAGREDO Kendine gel Galile.

GALİLE Sen de coş artık Sagredo! Bayan Sarti!

SAGREDO *Teleskopu çevirir.* Vazgeçer misin deli gibi bağırıp durmaktan?

GALİLE Sen de gerçekleri gördüğün halde balık gibi susmaktan vazgeçer misin?

SAGREDO Balık gibi susmuyorum ben; tersine, gerçek olabilir diye tir tir titriyorum.

GALİLE Niye?

SAGREDO Aklını yitirdin galiba! Ateşle oynadığının farkında değil misin? Ya gerçekse gördüklerin? Çarşıda pazarda 'Dün-

ya bir yıldızdır, evrenin merkezi değildir' dersen, başına neler gelir?

GALİLE Evet, gerçek herkesin sandığı gibi değil. Koskoca evren tüm yıldızlarıyla şu küçücük Dünya'mızın çevresinde dönmüyor.

SAGREDO Yalnızca yıldızlar!.. Peki Tanrı nerde?

GALİLE Ne demek istiyorsun?

SAGREDO Tanrı! Tanrı nerde?

GALİLE Yukarda değil herhalde. Yıldızlarda da yaşam varsa, orada yaşayanlar boş yere Dünya'mızda aramasınlar Tanrı'yı, bulamazlar

SAGREDO Peki Tanrı nerde?

GALİLE Ne bileyim? Tanrıbilimci değilim ben, matematikçiyim.

SAGREDO Her şeyden önce bir insansın. Karşılık ver bana, kurduğun Dünya'da Tanrı nerde?

GALİLE Ya içimizde ya da hiçbir yerde!

SAGREDO *Bağırarak*: Yakılan adamın dediği gibi, değil mi?

GALİLE Evet, yakılan adamın dediği gibi.

SAGREDO O da böyle dediği için yakılmıştı! On yıl bile geçmedi üstünden!

GALİLE Ama o kanıtlayamamıştı, ileri sürmüştü yalnızca! Bayon Sarti!

SAGREDO Seni akıllı bilirdim Galile. On yedi yıl Padua'da, üç yıl da Piza'da yüzlerce öğrenciye kilisenin onayladığı Ptolemeos Sistemini öğrettin. İnanmadığın halde. Kopernik sistemiyle çeliştiği halde...

GALİLE Kanıt yoktu ki elimde.

SAGREDO *İnanmamıştır*. Şimdi ne değişti ki?

GALİLE Çok şey! Dinle Sagredo! İnsanlara inanıyorum ben, yani akıllarına, mantıklarına. Bu inancım olmasaydı, sabahları yataktan kalkacak güç bulamazdım kendimde.

SAGREDO Sana bir şey diyeyim mi, ben inanmıyorum insanlara. Kırk yıllık yaşantım bana şunu öğretti; akılla, mantıkla hiçbir şey anlatamazsın insanlara. Kuyruklu bir yıldız gösterdiğin zaman korkudan çil yavrusu gibi dağılırlar. İnanılır sözler etsen, söylediklerini bin bir nedenle kanıtlasan bile inanmazlar, gülerler sana.

GALİLE Yanlış düşünüyorsun, haksızlık ediyorsun insanlara. Bilimi sevdiğin halde nasıl oluyor da böyle düşünüyorsun, onlamıyorum doğrusu. Yalnız ölüler umursamaz nedenleri.

SAGRSDO İnsanların aşağılık kurnazlıklarını nasıl olur da akılla karıştırırsın!

GALİLE Kurnazlıklarından söz etmiyorum ben. Biliyorum, bir atı satın alacakları zaman eşek derler, satacakları zaman da at olur bu eşek. Onların kurnazlığı burdadır. Ertesi gün yolculuğa çıkacağı için katırına bir demet fazla ot veren adam... erzağını fırtınaya ya da durgun havaya göre hesaplayan kaptan... yağmur yağabilir dendiği zaman şapkasını yanına alan çocuk... Onlardadır benim umudum. Nedenler onlar için gereklidir Aklın gücüne inanıyorum ben. Bu üstünlüğe daha fazla dayanamazlar. Ben onlara, —elindeki taşı yere atar— şu taşı yere atar da, 'yere düşmüyor' dersem, inanmazlar bana. Düştüğünü gözleriyle gördükleri halde 'düşmüyor' diyemezler ya. Bütün iş kanıtlamakta. Kanıtladın mı boyun eğerler sonunda. Düşünmek, insan soyunun en büyük eğlencesidir Sagredo.

BAYAN SARTI *Girer.* Bir şey mi istediniz Bay Galile?

GALİLE *Teleskopun başındadır ve kâğıda bir şeyler karalamaktadır. Dostça :* Evet, Andrea'yı çağırır mısınız?

BAYAN SARTI Andrea'yı mı? Uyuyor

GALİLE Uyandıramaz mısınız?

BAYAN SARTI Ne yapacaksınız onu?

GALİLE Hoşlanacağı bir şey göstereceğim ona. Dünya kuruldu kurulalı bizden başka hiç kimsenin görmediği bir şey.

BAYAN SARTI Şu borudan mı yine?

GALİLE Evet, bu borudan.

BAYAN SARTI Gece yarısı bunun için mi uyandıracağım oğlumu? Aklınızı mı oynattınız siz? Uyandıramam, daha küçük o, uyuması gerek.

GALİLE Gerçekten uyandıramaz mısınız?

BAYAN SARTI Uyandıramam.

GALİLE Pekâlâ. Belki siz de yardım edebilirsiniz bana. Bir sorunu çözemiyoruz, belki de çok okuduğumuzdan. Gökle, yıldızlarla ilgili bir sorun. Ne dersiniz Bayan Sarti, büyükler

mi küçüklerin çevresinde döner, yoksa küçükler mi büyüklerin çevresinde?

BAYAN SARTI *Kuşkuyla:* Ne anlaşılmaz insansınız Bay Galile. Ciddi bir soru mu bu, yoksa benimle alay mı ediyorsunuz?

GALİLE Ciddi bir soru Bayan Sarti.

BAYAN SARTI Öyleyse hemen yanıtlayayım. Ben mi size yemek hazırlıyorum, yoksa siz mi bana?

GALİLE Elbette ki siz bana hazırlıyorsunuz. Dün yakmıştınız ama.

BAYAN SARTİ Peki niçin yanmıştı? Tam pişmek üzereyken ayakkabılarınızı istediniz de ondan. Getirmedim mi ayakkabılarınızı?

GALİLE Evet, getirmiştiniz.

BAYAN SARTI Okumuş birisiniz Bay Galile, parayı da siz ödüyorsunuz.

GALİLE Anladım anladım, hiç de zor değilmiş. İyi günler Bayan Sarti.

Sarti sevinçle çıkar

GALİLE Kim demiş bu insanlar gerçeği kavrayamaz diye? Onlar da ulaşacak gerçeğe.

Sabah duası için çanlar çalmaktadır. Virginia girer, montosu vardır üstünde, elinde de bir fener taşımaktadır.

VIRGINIA Günaydın baba.

GALİLE Niçin bu kadar erken kalktın?

VIRGINIA Bayan Sarti ile sabah duasına gidiyoruz. Ludovico da geliyor. Gecen nasıl geçti baba?

GALİLE Aydınlık.

VIRGINIA Ben de bakabilir miyim?

GALİLE Nesine bakacaksın? *Virginia yanıtlamaz.* Oyuncak değil bu.

VIRGINIA Biliyorum baba.

GALİLE Hem yeni bir şey değil ki bu dürbün. Yakında sen de duyacaksın; üç Dukaya satılıyor sokaklarda, üstelik de Hollanda'da bulunmuş.

VIRGINIA Ama bu aygıtla yeni şeyler görmedin mi gökte?

GALİLE Gördüklerim sana göre değil. Büyük bir yıldızın sol yanında birkaç koyu leke gördüm yalnızca, o kadar. Ama

araştıracağım bu konuyu. *Sagredo'ya dönerek:* Floransa Düküne sunmak üzere 'Mecidi Yıldız Kümesi' adını veririm belki. *Virginia'ya dönerek:* Sevineceğin bir haberim var Virginia, sanırım Floransa'ya gideceğiz. Bir mektup yazdım Düke, sarayında matematikçi olmak istediğimi bildirdim.

VIRGINIA *Sevinçle:* Sarayda ha?

SAGREDO Galile!

GALİLE Bana zaman gerek dostum, kanıtlar gerek. Karnım da doymalı. Bu görevi alırsam, öğrencilerin kafasına Ptolemeos Sistemini sokmak zorunda kalmayacağım; tersine, kanıt toplamak için zaman kazanacağım; zaman, zaman, zaman!.. Elimdeki kanıtlar yetmiyor, bir işe yaramıyor, yetersiz kalıyor. Bunlarla çıkamam dünyanın karşısına. Henüz herhangi bir gök cisminin, Güneş'in çevresinde döndüğünü gösteren bir tek kanıt bile yok elimizde. Ama ben, herkesi inandıracak kanıtlar bulacağım, Bayan Sarti'den Papa'ya kadar herkesi inandıracak kanıtlar. Tek kaygım, saraya alınmamak.

VIRGINIA Mutlaka alırlar baba, yeni yıldızlarınla, her şeyinle...

GALİLE Hadi sen artık duana git.

Virginia çıkar.

GALİLE Önemli kişilere mektup yazmam pek. *Sagredo'ya bir mektup uzatır.* Oku bakalım, iyi yazmış mıyım?

SAGREDO *Yüksek sesle mektubun sonunu okur:* «Bütün dileğim, yakınınızda olmak, çağımızı aydınlatacak güneşin yakınında.» —Ama Floransa Dükü daha dokuz yaşında.

GALİLE Olsun. Bakıyorum, mektubumu pek dalkavukça buldun. Varsın dalkavukça olsun, bağlılığımı gölgeleyecek resmiyette olmasın da. Aristotelesçi olsaydım böyle mektup yazmazdım. Benim gibileri ancak dalkavukluk yaparak yükselebilir. Bilirsin, karınlarını doyurmaktan aciz insanlardan nefret ederim.

Bayan Sarti ve Virginia önlerinden geçerek kiliseye giderler.

SAGREDO Floransa'ya gitme Galile.

GALİLE Niçin?

SAGREDO Çünkü orada yönetim din adamlarının elinde.

GALİLE Floransa Sarayında bilginlerin de sözü geçiyor.

SAGREDO Uşakların, dalkavukların...

GALİLE Teleskoptan zorla baktıracağım onlara. Rahipler de insandır Sagredo. Onlar da boyun eğerler kanıtlar karşısında. Şunu unutma ki, Kopernik, sayılara inanmalarını istemişti; bense yalnızca gözlerine inanmalarını istiyorum. Gözle görünen, elle tutulan gerçeğe. Teleskoptan zorla baktıracağım onlara.

SAGREDO Korkunç bir yoldasın Galile. İşte gerçeği gören kişinin talihsizliği! İşte insanın gözünü kör eden akla inanma tutkusu! Kendi kuyunu kazıyorsun Galile. Yöneticiler, gerçekleri bilen birini —bu gerçekler yıldızlarda bile olsa— özgür bırakırlar mı hiç? Papa'ya 'yanılıyorsun' desen inanır mı sana? Günlüğüne şunu yaşar mı sanıyorsun: «10 Ocak 1610. Görüldü, göğün kubbesi yokmuş» Nasıl ayrılırsın Venedik'ten? Bir elinde gerçekler, bir elinde teleskop, rahiplerle prenslerin tuzağına mı düşmek istiyorsun? Bilim alanında böylesine kuşkulusun da başka işlerde çocuk kadar safsın. Aristoteles'e inanmıyorsun ama Floransa Düküne inanıyorsun. Demin teleskoptan bakarken —yeni yıldızlara bakıyordun—, seni alevler arasında yanarken görür gibi oldum. Kanıtlara inandığını söylediğinde yanmış et kokusu geldi burnuma. Bilimi seviyorum, ama seni bilimden daha çok seviyorum dostum. Floransa'ya gitme Galile!

GALİLE Çağırırlarsa giderim.

Bir perdeye mektubun son bölümü yansıtılır.

Bulduğum bu yeni yıldızlara Medici soyunun yüce adını vermekten sonsuz mutluluk duyacağım. Tanrıların ve kahramanların da adları verilmiştir yıldızlara, bununla daha bir anlam kazanmıştır gökkubbe. Sizin yüce adınızla ölümsüzlüğe kavuşacaktır yıldızlar. Binlerce kulunuzdan biri olan Galile, size hizmet etmekten büyük bir onur duyacaktır Bütün dileğim yakınınızda olmak, çağımızı aydınlatacak güneşin yakınında.

Galileo Galilei

GALİLE, VENEDİK CUMHURİYETİNDEN AYRILMIŞ, FLORANSA'YA GELMİŞTİR. TELESKOPUYLA YAPTIĞI BULUŞLAR, ORANIN BİLGİNLERİNCE İNANCSIZIK OLARAK KARŞILANIR.

Böyle gelmiş böyle gider, der eskiler
Yararlı değilsen git işine, der yeniler

Galile'nin Floransa'daki evi.

Bayan Sarti, konuklar geleceği için Galile'nin odasını düzenlemektedir Oğlu Andrea, oturmuş, yıldız kartlarını toplamaktadır.

BAYAN SARTI Şu öve öve bitiremedikleri Floransa'ya geldiğimizden beri el etek öpmeler bir türlü bitmedi. Bütün kent akın akın şu borudan bakmaya geliyor. Temizlik yapmak da bana düşüyor elbet. Bu işlerin sona ereceği yok. Bu buluşlar önemli olsaydı, herkesten önce din adamları bilirdi. Dört yıl kadar Monsenyör Filippo'nun yanında çalıştım. Kitaplarının tozunu almayı bir türlü bitirememiştim. Cilt cilt kitapları vardı, tavanlara değerdi. Şiir kitapları falan da değildi hani. Zavallı Monsenyörün kıçında çıbanlar çıkmıştı sürekli oturmaktan. Böyle bir adam nasıl olur da bilmez bu buluşları? Bugünkü toplantının da hiçbir yararı olmayacak. Yarın yine sütçünün yüzüne bakamayacağız. Teleskoptan bakmadan önce şu baylara iyi bir akşam yemeği yedirin diye ona kaç kez söyledim ama bir türlü dinletemedim. *Galile'nin sesini taklit ederek:* «Onlara sunulacak başka şeylerim var.»

Kapı çalınır.

BAYAN SARTI *Pencereden kapıya bakarak* Aman Tanrım! Dük geldi bile. Galile daha üniversitede.

Koşarak aşağıya iner, Saray Nazırı ve iki saraylı kadınla gelen Toscano Dükü Cosmo de Medici'yi içeri alır

COSMO Dürbünü görmek istiyorum.

SARAY NAZIRI Yüce efendimiz birazcık sabrederler mi acaba? Bay Galile ile profesörler nerdeyse gelirler. *Bayan Sarti'ye:* Bay Galile, yeni bulduğu ve Medici adını verdiği yıldız kümesini gökbilimcilere gösterecekti de...

COSMO Ama onlar dürbüne inanmıyorlar ki, hiç inanmıyorlar. Nerde bu dürbün?

BAYAN SARTI Yukarda, çalışma odasında.

Çocuk başını sallar ve koşarak yukarıya çıkar.

SARAY NAZIRI *Çok yaşlıdır.* Yüce efendimiz! *Bayan Sarti'ye dönerek:* Yukarıya mı çıkmak gerekiyor? Öğretmeni hastalandığı için ben geldim.

BAYAN SARTI Kaygılanmayın, bir şey olmaz küçük Efendimize. Oğlum da yukarda.

COSMO *Yukardaki odaya girer.* İyi akşamlar.

Küçükler karşılıklı eğilerek birbirlerini selamlarlar. Susma. Andrea gene işine koyulur.

ANDREA *Galile'yi taklit ederek:* Her önüne gelen girmeye başladı bu odaya!

COSMO Çok mu gelen giden?

ANDREA Ortalıkta dolaşarak her şeye burunlarını sokarlar. Bir şey ortasalar bari.

COSMO Anlıyorum. Bu mu? *Teleskopu gösterir.*

ANDREA Evet. Ama dokunmak yok.

COSMO Peki bu ne? *Ptolemeos Sisteminin tahtadan maketini gösterir.*

ANDREA Bu Ptolemeos'unki.

COSMO Güneş'in nasıl döndüğünü gösteriyor, değil mi?

ANDREA Evet, öyle diyorlar.

COSMO *Maketi kucağına alarak sandalyeye oturur.* Öğretmenim üşütmüş, bu yüzden biraz erken geldim. Ne de güzelmiş burası.

ANDREA *Kararsız adımlarla dolaşarak kuşkuyla bakar Cosmo'ya. Sonunda dayanamayıp haritaların arkasından bir maket*

daha çıkarır, Kopernik Sisteminin maketidir bu. Gerçekte böyle ama.

COSMO Böyle olan ne?

ANDREA *Cosmo'nun elindeki maketi göstererek:* Böyle olduğu söyleniyor ama —*kendi elindeki maketi göstererek*— gerçekte böyledir. Dünya Güneş'in çevresinde dönüyor, anlıyor musunuz?

COSMO Gerçekten inanıyor musun buna?

ANDREA Elbette. Kanıtlandı bu.

COSMO Sahi mi? Nedenini bilmiyorum ama, beni ihtiyarın yanına bırakmıyorlar artık. Oysa dün yemekteydi.

ANDREA İnanmıyorsunuz değil mi?

COSMO Yo yo, inanıyorum.

ANDREA *Cosmo'nun kucağındaki maketi göstererek:* Ver onu bana, bunu bile anlamıyorsun.

COSMO İkisini birden ne yapacaksın?

ANDREA Ver dedim sana! Oyuncak değil o.

COSMO Veririm ama biraz daha saygılı olmalısın. Anlaşıldı mı?

ANDREA Aptalın birisin sen? Saygıymış! Şimdi gösteririm sana!

COSMO Çek elini, dokunma bana.

Kavga etmeye başlarlar. Az sonra yere yuvarlanırlar.

ANDREA Bir maket nasıl tutulurmuş, göstereceğim sana. Pes de!..

COSMO Kırıldı işte. Kolumu acıtıyorsun, ayy!..

ANDREA Kim haklıymış görürüz şimdi. Dönüyor de, yoksa kırarım kafanı.

COSMO Demeyeceğim işte, ayy!.. Kızıl kafalı, n'olacak! Saygılı olmayı göstereceğim sana!

ANDREA Kızıl kafa ha? Kızıl kafa ha?

Sessizce itişip dururlar.

Aşağıda, Galile ile üniversiteden birkaç profesör içeri girerler. Federzoni arkalarındadır.

SARAY NAZIRI Baylar! Yüce Efendimizin öğretmeni Bay Suri rahatsızlandığı için gelemedi.

TANRIBİLİMCİ Umarım pek önemli değildir.

SARAY NAZIRI Hayır hayır, önemli değil.

GALİLE *Düş kırıklığı içinde:* Yüce Efendimiz gelmediler mi?

SARAY NAZIRI Yukardalar. Buyrun baylar, hemen yukarı çıkalım. Saray merak içinde: Bay Galile'nin olağanüstü dürbünü ve yeni yıldızlar hakkında profesörlerimizin ne düşündüklerini bir an önce öğrenmek istiyorlar.

Yukarıya çıkarlar.

Ayak seslerini duyan küçükler kavgayı keserler.

COSMO Bırak beni, geliyorlar.

Çabucak ayağa kalkarlar.

Aşağıdakiler konuşarak yukarıya çıkarlar.

— Hayır hayır, her şey yolunda.

— Tıp fakültesi, kenar mahallelerde görülen hastalığın veba olamayacağını söylüyor. Bu soğuklarda veba mikropları yaşayamazmış.

— Böyle durumlarda paniğe kapılmak çok kötüdür.

— Bu mevsimde hep görülür bu soğuk algınlıkları.

— Boşuna bu telaş.

— Her şey yolunda.

İçeri girince selamlaşırlar.

GALİLE Yüce Efendimiz! Huzurunuzda, üniversitenizin profesörlerine yeni buluşlarımı göstermekten mutluluk duyarım.

Cosmo eğilerek herkesi selamlar, Andrea'yı da.

TANRIBİLİMCİ *Ptolemeos Sisteminin kırılmış maketini görür yerde.* Bir şeyler olmuş burada. *—Cosmo hızla eğilir ve maketi saygıyla Andrea'ya uzatır Bu arada Galile, öteki maketi ortadan kaldırır*

GALİLE *Teleskopun başındadır* Yüce Efendimizin de bildiği gibi, biz gökbilimciler bir süredir çalışmalarımızda büyük güçlüklerle karşılaşıyoruz. Bizler, felsefeyle bağdaşan, ama ne yazık ki gerçeklerle bağdaşmayan çok eski bir sistemi kullanıyoruz. Bu eski sistemde, yani Ptolemeos Sisteminde, yıldızların devinimleri çok karmaşık gösterilmiş. Örneğin Venüs gezegeni, bu sisteme göre şöyle devinmektedir. *Tahtaya Venüs'ün Ptolemeos Sistemine göre devinimini çizer.* Bu tür karmaşık devinimleri benimsemiş olsak bile öteki yıldızların yerlerini doğru olarak hesaplamamız olanaksız. Olmaları gereken yerde bulamıyoruz onları. Ayrıca Ptolemeos Sisteminde başka devinimler de var. Yeni bulduğum

dört küçük yıldız da Jupiter'in çevresinde böyle deviniyor. Baylar izin verirse bu yıldızlarla başlayalım işe. 'Medici Yıldız Kümesi' adını verdim onlara.

ANDREA *Teleskopun önündeki sıraya göstererek:* Buyrun, şöyle oturun.

DÜŞÜNÜR Sağ ol yavrum. Bence her şey bu kadar basit olamaz Bay Galile. Şu ünlü teleskopunuzdan bakmadan önce biraz tartışsak derim. Konumuz: Böyle gezegenler olabilir mi, olamaz mı?

MATEMATİKÇİ Evet evet, tartışalım.

GALİLE Ben de düşünmüştüm ki, önce teleskoptan bakacak, gerçeği kendi gözlerinizle göreceksiniz.

ANDREA Şöyle buyrun.

MATEMATİKÇİ Evet evet, Sizin de bildiğiniz gibi, eskiler, herhangi bir yıldızın, Dünya'dan başka bir gezegenin çevresinde dönmesinin olanaksız olduğuna inanmışlardır. Hem sonra, bunların boşlukta bir dayanağı da yok, değil mi?

GALİLE Evet, yok.

DÜŞÜNÜR Matematikçi dostumun —ona dönerek saygıyla selamlar— böylesi yıldızların varlığından duyduğu kuşku bir yana, ben bir düşünür olarak şunu sormak isterim. Bu yıldızların varlığı bu kadar önemli mi? Aristotelis divini universium...

GALİLE Günlük dille konuşalım. Dostum Federzoni Latince bilmez.

DÜŞÜNÜR Anlaması mı gerekiyor?

GALİLE Evet.

DÜŞÜNÜR Özür dilerim. Mercekçiniz sanmıştım onu.

ANDREA Bay Federzoni hem mercekçi hem de bilgindir

DÜŞÜNÜR Teşekkürler yavrum. Bay Federzoni dayatıyorsa...

GALİLE Ben dayatıyorum.

DÜŞÜNÜR Yazık, konuşmalarımız parlaklığını yitirecek, ama ne yapalım, burası sizin eviniz. Büyük Aristoteles'in önümüze serdiği şu evrene bir bakın hele. Gizemli bir uyumla dönen saydam kürecikler, gök cisimleri... Güneşin kaymaları... Yıldızların gizleri... Güney yarıkürenin yıldız kümeleri... Ve

Dünya'mızın, des celestialen Globus kubbesi... Böylesine güzel ve düzenli bir yapıtı bozmaya hakkımız yok.

GALİLE Yüce Efendimiz, kimsenin inanmadığı, önemsiz bulduğu şu yıldızlara teleskoptan bakmak isterler mi?

MATEMATİKÇİ Güvenilir bir aygıt olmadığını söyleyesi geliyor insanın. Olmayan bir şeyi gösteriyor da olabilir.

GALİLE Ne demek istiyorsunuz?

MATEMATİKÇİ Sizin de ileri sürdüğünüz gibi, şu sonsuz boşlukta başıboş devinen yıldızlar varsa, önce bunların nedenlerini göstermek gerekmez mi?

DÜŞÜNÜR Nedenler Bay Galile, nedenler!..

GALİLE Nedenler mi? Teleskoptan bakarsanız görürsünüz. Hesaplarım da ortada. Tatsız bu tartışmalar baylar

MATEMATİKÇİ Sizi kızdırmayacağını bilse, burunuzdan görünenlerle gökteki cisimlerin ayrı şeyler olduğunu söyleyebilir insan.

DÜŞÜNÜR Daha kibarca söylenemezdi.

FEDERZONI Ne yani, merceğin üzerine Medici yıldızlarını çizdiğimizi mi sanıyorsunuz.

GALİLE Sahtekârlıkla mı suçluyorsunuz beni?

DÜŞÜNÜR Dük Hazretlerinin önünde böyle bir şey yapabilir miyiz!

MATEMATİKÇİ Şu aygıtınız, —ister çocuğum, ister gözbebeğim deyin ona— gerçekten çok ustaca yapılmış.

DÜŞÜNÜR Varlığı kuşkulu bu yıldızlara ne siz, ne de bir başkası Hanedanımızın yüce adını veremez Bay Galile.

Tümü birden eğilerek Dükü selamlarlar

COSMO *Saray kadınlarına bakarak:* Bir şey mi oldu yıldızlarıma?

YAŞLI KADIN *Düke:* Hayır, Yüce Efendimiz. Baylar yalnızca yıldızlarınızın var olup olmadığını tartışıyorlar

Susma.

GENÇ KADIN Şu aygıttan bakılınca Büyükayı'nın bacakları da görünüyormuş.

FEDERZONI Yalnızca bacakları değil, her şeyi.

GALİLE Bakacak mısınız, bakmayacak mısınız baylar?

DÜŞÜNÜR Bakacağız, bakacağız...

MATEMATİKÇİ Evet evet...

Susma. Andrea birden dönerek odayı bir uçtan öbür uca öfkeyle adımlar. Annesi koluna yapışır.

BAYAN SARTI Ne oluyor Andrea?

ANDREA Hepsi aptal bu adamların. *Annesinin elinden kurtulur, koşarak kaçar*

DÜŞÜNÜR Ne terbiyesiz çocuk.

SARAY NAZIRI Yüce Efendimiz! Baylar! Balonun kırk beş dakika sonra başlayacağını anımsatmama izin verir misiniz?

MATEMATİKÇİ Çekinmeyelim, açık konuşalım! Bay Galile bugün yarın gerçekleri görecektir. Bu arada Jupiter'in uydu yıldızları gökkubbeyi delip geçmeseler bari!

FEDERZONI Şaşıracaksınız ama göğün kubbesi yok.

DÜŞÜNÜR Bütün okul kitaplarında var olduğu yazılıdır dostum.

FEDERZONI Öyleyse yeni kitaplar gerekiyor.

DÜŞÜNÜR Yüce Efendimiz! Ben ve saygıdeğer arkadaşlarım, büyük Aristoteles'in düşüncelerine yürekten bağlıyız.

GALİLE *Aşağıdan alarak:* Baylar, Aristoteles'e inanmak başka, elle tutulur gerçeklere inanmak başka... Aristoteles'e dayanarak, göğün bir kubbesi olduğunu, yıldızların bu yüzden devinemeyeceğini, devinirlerse kubbeyi delip geçeceğini söylüyorsunuz. Oysa nasıl devindiklerini bir görseniz, gökkubbenin olmadığına siz de inanırsınız. Tüm içtenliğimle söylüyorum baylar, bana değil, kendi gözlerinize inanın.

MATEMATİKÇİ Sevgili Galile, Aristoteles'i okumak sizce belki eski kafalılıktır ama, ancak onu okuduğum zaman gözlerime inanırım ben.

GALİLE Fakültelerdeki bayların gerçeklere gözlerini kapamalarına, hiçbir şey olmamış gibi davranmalarına alıştım artık. Çalışmalarımı gösteriyorum, gülümsüyorlar. Teleskopumdan bakın, kendi gözlerinizle görün diyorum, Aristoteles'e sığınıyorlar. Onun teleskopu yoktu ki.

MATEMATİKÇİ Evet evet, yoktu.

DÜŞÜNÜR *Öfkeyle:* Yalnız yaşadığı çağın bilginlerinin değil, günümüz kilisesinin de güvenini kazanmıştır Aristoteles. Onu kötüleyeceksek hiç tartışmayalım. Buna şiddetle karşı çıkıyorum.

GALİLE Gerçekleri çağlar doğurur, ustalar değil. Sonsuz bir bilgisizlikle boğuşuyoruz. Bilgisizliğimizi daha da artırmayalım. Ne diye bilgiçlik taslayalım, sonunda biraz daha bilgisiz olacaksak! Benim tek şansım bu aygıtı ele geçirmiş olmam. Çok değil, şu sonsuz evrenin yalnızca bir köşeciğini görebildim. Siz de yararlanın bundan.

DÜŞÜNÜR Yüce Efendimiz! Bayanlar Baylar! Soruyorum: Bütün bunlar bizi nereye götürecek?

GALİLE Bana kalırsa, biz bilim adamları, gerçeğin bizi nereye sürükleyeceğini sormamalıdır.

DÜŞÜNÜR *Sinirli:* Bay Galile, gerçekler istemediğimiz yerlere de sürükleyebilir bizi.

GALİLE Yüce Efendimiz! Son günlerde, tüm İtalya'da teleskoplar göğe çevriliyor geceleri. Jupiter'in uyduları sütü ucuzlatmıyor ama hiç görmediği şeyleri görüyor sokaktaki adam; gözünü biraz daha açarsa daha çok şeyler göreceği sonucunu çıkarıyor bundan! Gerçekleri söylemeliyiz onlara. Gökteki birkaç yıldızın devinmesi pek önemli değildir İtalya için. Önemli olan, sarsılmaz denilen öğretilerin sarsılmaya başlamasıdır. Çok şeylerin değişeceğini herkes biliyor artık. Baylar, çökmeye başlayan öğretileri savunmaya zorlamayın bizi.

FEDERZONİ Bu sarsıntıyı, birer öğretmen olarak sizler hazırlamalısınız baylar.

DÜŞÜNÜR Bay Federzoni konuşmalarımıza karışmasa daha iyi olur.

GALİLE Yüce Efendimiz! Büyük Venedik tersanelerindeki çalışmalarım, ressamlarla, yapı işçileriyle, sanatkârlarla bir araya getirdi beni. Bu insanlar bana yeni yollar gösterdiler. Bu cahil insanlar, gerçeklerin kendilerini nereye sürükleyeceğini hiç düşünmeden, var güçleriyle işe sarılıyorlardı.

DÜŞÜNÜR Ya!..

GALİLE Yüz yıl önce, denizcilerimiz de hiç düşünmeden açılmışlardı denizlere. Bir kıyıya varıp varamayacaklarını da bilmiyorlardı. Eski Yunanı güçlü kılan her şeyin nedenini araştırma tutkusu, öyle görünüyor ki, bugün de gemi tezgâhlarımızda alevlenecek.

DÜŞÜNÜR Konuşmalarından öyle anlaşılıyor ki, Bay Galile, yandaşlarını yalnızca tersanelerden bulacak.

SARAY NAZIRI Yüce Efendimiz telaşımı hoş görsünler, ama bu bilginee tartışma biraz fazla uzadı. Balodan önce Efendimizin biraz dinlenmesi gerekiyor.

Dük, eğilerek Galile'yi selamlar.

Hepsi çarçabuk odadan çıkarlar.

BAYAN SARTI *Dük'ün önünde durarak bir tabak çörek sunar.* Buyurmaz mısınız Efendimiz?

Saray kadınlarından yaşlı olanı Dük'ün çörek almasını önler, çıkarlar.

GALİLE *Arkalarından koşarak.* Baylar, baylar... Bir kerecik olsun baksaydınız şu teleskoptan.

SARAY NAZIRI Çağımızın en büyük bilgini, Roma'daki Papalık Baş Gökbilimcisi Bay Christopher Clavius'un, savunduğunuz düşünceleri nasıl karşıladığı tez elden bildirilecektir size.

5

GALİLE, VEBA SALGININI PEK UMURSAMADAN ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRMEKTEDİR.

a. Galile'nin Floransa'daki çalışma odası.

Sabahın ilk saatleri. Galile teleskopunun başındadır. Çevresi birtakım kâğıtlarla doludur. Elinde bir bavul, Virginia girer.

GALİLE Bir şey mi oldu Virginia?

VIRGINIA Okul kapandı. Hemen Venedik'e dönmeliyiz. Arcetri'de beş vebo olayı görülmüş.

GALİLE *Yüksek sesle* Sarti!..

VIRGINIA Dün akşam pazaryerini de kapamışlar. Kenar mahallelerde iki kişi ölmüş, üç kişi de ölüm döşeğindeymiş.

GALİLE Bir kez daha son ana değin her şeyi gizlediniz benden

BAYAN SARTI *Girer.* Sen ne arıyorsun burda?

VIRGINIA Vebo! Veba salgını!..

BAYAN SARTI Aman Tanrım! Hemen eşyaları toplamalıyım. *Oturur.*

GALİLE Gerek yok. Siz Virginia ile Andrea'yı götürün! Ben kâğıtlarımı toplayayım.

Masasına koşar Telaşla kâğıtlarını toplamaya koyulur. Bayan Sarti, koşarak gelen Andrea'ya paltosunu giydirdikten sonra birkaç parça eşya ile yiyecek alır. Bu arada içeriye bir Dükalık görevlisi girer.

GÖREVLİ Veba salgını yüzünden Yüce Efendimiz kentten ayrıldılar, Bologna'ya gidiyorlar Güvenliğinizin sağlanması için buyruk verdiler. İki dakika sonra bir araba gelecek.

BAYAN SARTI *Andrea ile Virginia'ya* Siz çıkın hemen. Şunları da alın yanınıza.

ANDREA Ama niçin? Söylemezsen şurdan şuraya ayrılmam.

BAYAN SARTI Vebo var yavrum, vebo!..

VIRGINIA Babamı bekleyelim.

BAYAN SARTI Hazır mısınız Bay Galile?

GALİLE *Masa örtüsüyle teleskopu sarmaktadır* Andrea ile Virginia'yı arabaya bindirin. Ben de geliyorum.

VIRGINIA Olmaz. Sen gelmeden bir yere gitmeyiz. Kitaplarını toplamaya kalkarsan hazırlanmamız saatler sürer.

BAYAN SARTI Araba dışarda bekliyor.

GALİLE Aklını başına topla kızım, araba giderse ne yaparsınız? Veba şakaya gelmez.

VIRGINIA *Bayan Sarti, Andrea ile Virginia'yı kapıya sürüklerken Virginia diretir.* Kitaplarını toplaması için yardım edin babama. Yoksa yetişemeyecek.

BAYAN SARTI *Kapıdan seslenir.* Arabacı beklemek istemiyor Bay Galile.

GALİLE Ben kalıyorum Bayan Sarti. Görüyorsunuz, her şeyim karmakarışık. Birkaç gece daha çalışmazsam, üç aylık emeğim boşa gidecek. Hem canım, veba her yere yayılmıştır.

BAYAN SARTI Çıldırdınız mı Bay Galile? Gelin hadi!

GALİLE Siz Virginia ile Andrea'yı götürün. Ben daha sonra gelirim.

BAYAN SARTI Bir saat sonra hiç kimseyi dışarıya salmazlar Gelin hadi! *Kapıyı dinler.* Gidiyor! Durdurmalıyım onu! *Çıkar Galile bir aşağı bir yukarı dolaşmaktadır. Bayan Sarti, beti benzi atmış, geri döner. Eli boştur.*

GALİLE Hâlâ ne bekliyorsunuz? Araba gitmedi mi daha?

BAYAN SARTİ Gittiler. Virginia diretti ama bırakmadılar. Onlara bakacak biri bulunur Bologna'da. Ama size kim yemek pişirir?

GALİLE Delisin sen! Yemek pişirmek için kaldın ha!.. *Notlarını eline alır.* Belki delilik diyeceksiniz ama çalışmalarımı yarıda bırakamazdım. Düşmanlarım çok güçlü. Onları dize getirmek için kanıt toplamalıyım.

BAYAN SARTI Bırakın gerekçe göstermeyi. Hiç iyi etmediniz kalmakla.

b. Galile'nin Floransa'daki evinin önü.

Galile, dışarıya çıkarak sokağa bir göz atar Karşıdan iki rahibe yaklaşmaktadır.

GALİLE *Seslenir.* Nereden süt bulabileceğimi söyleyebilir misiniz bana? Bu sabah sütçü kadın gelmedi. Hizmetçim de gitmiş.

I. RAHİBE Yalnız kenar mahallelerdeki dükkânlar açık.

II. RAHİBE Dışarı çıktınız mı hiç?

GALİLE *Hayır anlamında başını sallar* İşte bu sokak!

Rahibeler hoş çıkarırlar ve dua mırıldanarak ivedi adımlarla uzaklaşırlar. Sokakta bir adam belirir.

GALİLE *Seslenir.* Bize ekmek getiren fırıncı siz değil misiniz?

Adam başıyla onaylar. Hizmetçimi gördünüz mü? Dün akşam gitmiş olmalı. Sabahtan beri evde yok.

Adam başını sallar.

Karşı evin penceresinde bir kadın belirir.

KADIN *Bağırarak:* Uzaklaşın ordan! Veba var onlarda!

Adam korkuyla kaçar

GALİLE Hizmetçimi gördünüz mü?

KADIN Evet, sokağın başında yığılıp kalmıştı. Vebaya yakalandığını anlamış olmalı. Bu yüzden kaçmıştır Ne vurdumduymaz adam! *Pencereyi çarparak kapar*

Sokakta çocuklar belirir Galile'yi görünce gürültüyle kaçışırlar. Zırhlı iki asker koşarak Galile'ye yaklaşır.

ASKERLER Çabuk içeri girin!

Kargılarıyla Galile'yi içeri iterler Ardından kapıya işaret koyarlar.

GALİLE *Pencereden:* Hizmetçim nerde, ne oldu ona?

ASKERLER Vebaya yakalandı. Toplama yerine götürdüler.

KADIN *Yine pencerede belirir.* Veba arka sokağa sıçradı. Niçin kapatmıyorsunuz?

Askerler sokağın başına ip gererler

KADIN Hayır, veba bu sokakta değil. Durun, kapatmayın! Kocam kentten dönmedi daha. Hayvan herifler!

İçerde hüngür hüngür ağladığı duyulur. Askerler uzaklaşır. Başka bir pencerede yaşlı bir kadın belirir.

GALİLE Arka sokakta yangın çıktı galiba.

YAŞLI KADIN Veba varsa söndürmezler de! Herkesin aklını veba aldı.

GALİLE Ne yazık ki öyle! Bunlar böyledir işte. Artık meyve vermeyen bir ağacın kurumuş dalları gibi koparıp atarlar insanları.

YAŞLI KADIN Böyle söylemeyin. Onlar da çaresiz.

GALİLE Siz de yalnız mısınız?

YAŞLI KADIN Evet. Tanrı'ya şükür ki oğlum haber gönderdi, arka sokakta birinin öldüğünü duyunca eve gelmekten vazgeçmiş. Dün gece tam on bir kişi ölmüş bu mahallede.

GALİLE Hizmetçimi zamanında göndermediğim için kızıyorum kendime. Hadi benim işim vardı, ama onun kalması için hiçbir neden yoktu ki.

YAŞLI KADIN Biz de çıkamayız artık burdan. Kim yardım eder bize? Ama üzmeyin kendinizi. Hizmetçinizi gördüm, sabah yedide ayrıldı evden. Hastaydı. Ekmek almaya çıkmıştım, benden kaçarcasına, uzaktan uzaktan geçti. Belli ki evinizin kapatılmasını istemiyordu. Ama hiçbir şey gizli kalmıyor işte.

Büyük bir gürültü duyulur

GALİLE Bu da ne?

YAŞLI KADIN Gürültü yaparak veba mikrobu taşıyan bulutları kovmak istiyorlar.

Galile kahkahayla güler.

YAŞLI KADIN Hâlâ gülebiliyorsunuz!

Bir adam sokağa iner. İpi görünce duraksar

GALİLE Heey, siz! Evimiz kapatıldı, yiyeceğimiz de yok.

Adam çoktan kaçmıştır.

GALİLE Heey... heey!.. Açlıktan ölmeye bırakamazsınız bizi.

YAŞLI KADIN Belki bir şeyler getirirler. Olmazsa, geceleyin bir testi süt bırakırım kapınıza. Korkmazsanız eğer...

GALİLE Heey... heey!.. Yardım edin bize!

İpin önünde Andrea belirir. Gözleri kan çanağına dönmüştür ağlamaktan.

GALİLE Andrea! Nasıl geldin buraya?

ANDREA Sabaha karşı gelmiştim. Kapıyı çaldım ama açmadınız. Bana dediler ki...

GALİLE Sen arabaya binmemiş miydin?

ANDREA Binmiştim, ama yolda atlayıp kaçtım. Virginia gitti. İçeri girebilir miyim?

YAŞLI KADIN Sakın ha! Ursula Manastırına git, annen de orda-dır belki.

ANDREA Oraya gittim. Annem çok hastaymış, yanına bırakmadılar.

GALİLE Ayrılalı üç gün oluyor. Bunca yolu yayan mı teptin?

ANDREA Daha erken de gelebilirdim. Ama yolda bir kez yakalandım.

GALİLE *Çaresizdir* Ağlama artık. Durmadan çalıştım ben, yeni şeyler buldum. Anlatmamı ister misin? *Andrea hıçkırarak evet anlamında başını sallar.* Öyleyse dikkatle dinle, yoksa kavrayamazsın. Sana Venüs gezegenini göstermiştim hani, anımsıyor musun? Gürültüye kulak asma, pek önemli değil. Anımsadın mı? Ne gördüm biliyor musun? O da tıpkı Ay'a benziyor. Bir kere hilal, bir kere de yarım gördüm. Ne dersin buna? Bir bilye ve bir ışıkla sana da gösterebilirim bu olayı. Demek bu gezegen de başka yerden alıyor ışığını. O da Güneş'in çevresinde dönüyor, basit bir yörüngesi var. Ne güzel değil mi?

ANDREA *Hıçkırarak:* Evet... Hem de gerçek...

GALİLE *Alçak sesle:* Anneni ben alıkoymadım Andrea.

Andrea ses çıkarmaz.

GALİLE Ama ben kalmasaydım o da kalmazdı, bunların hiçbiri de gelmezdi başımıza.

ANDREA Size artık inanırlar değil mi?

GALİLE Tüm kanıtları topladım. Şu günleri bir atlatalım, Roma'ya gidip göstereceğim onlara.

Sokağın başında iki adam belirir, birer değnek vardır ellerinde, yaklaşırlar. Ellerindeki değneklerin ucuna taktıkları ekmekleri yaşlı kadın ve Galile'ye pencerelerden uzatırlar.

YAŞLI KADIN Karşı evde üç çocuklu bir kadın var. Oraya da bir şeyler bırakın.

GALİLE İcecek bir şeyim yok. Suyum da tükendi. *Adamlar omuzlarını silkerler.* Yarın da gelecek misiniz?

I. ADAM *Ağzını bezle örttüğünden sesi boğuk çıkar.* Yarın neler olup biteceğini kim bilebilir?

GALİLE Gelirseniz bir de kitap getirebilir misiniz? Bana çok gerekli.

II. ADAM *Gülerek*: Kitap mı? Ekmek bulduğuna şükret be adam!

GALİLE Bu çocuk öğrencimdir. Sizinle gelsin, ona verirsiniz. *Andrea'ya:* Merkür'ün devinimlerini gösteren bir harita Andrea. Yerini değiştirmiştim, bulabilir misin?

Adamlar çoktan gitmiştir.

ANDREA Elbette. Şimdi alır gelirim Bay Galile. *Çıkar.*

Galile içeri girer. Karşı evdeki yaşlı kadın dışarı çıkarak Galile'nin kapısına bir testi bırakır.

1616 : VATİKAN ARAŞTIRMA ESNTİTÜSÜ COLLEGIUM ROMANUM, GALİLE'NİN BULUŞLARINI ONAYLIYOR.

Öğretmenlerin de öğrendiği
Şu dünyada pek görülmediydi
Tanrı'nın sadık kulu Clavius bile
Sonunda hak verdi Galile'ye.

Roma'daki Collegium Romanum salonu.

Gecedir. Üst düzeyde din adamları, papazlar, bilginler küme küme toplanmışlardır. Galile bir köşede yalnızdır. Büyük bir gürültü vardır. Oyun başlamadan önce kahkahalar duyulur.

ŞİŞMAN PAPAZ *Katıla katıla gülerek:* Ne aptallık!.. Ne aptallık!.. Biri bana inanılması güç bir tümce söylesin.

I. BİLGİN Örneğin Monsenyör, yemek yemekten tiksindiğinizi söyleseler!..

ŞİŞMAN PAPAZ İnanırlar, buna da inanırlar. Yalnız akla yatkın şeylere inanmazlar. Şeytanın varlığından kuşku duyarlar da, Dünya'nın oluktan kayan bir bilye gibi döndüğüne inanırlar. Sancta simplicitas!

I. RAHİP *Öyküneerek:* Amma da hızlı dönüyor Dünya! Başım döndü! İzin verin de size tutunayım profesör *İki yana sallanarak tutunur*

I. BİLGİN *Sallanarak:* Evet evet, koca moruk fazla kaçırmış bugün. *O da başkasına tutunur.*

I. RAHİP Durun... durun! Düşeceğiz hepimiz! Durun diyorum!

II. BİLGİN Venüs de kaykılmış. Kıçının yalnız yarısını görüyorum İmdat! Yardım edin!

Rahipler bir halka oluşturmuş, fırtınaya yakalanmış bir gemi gibi sallanarak kahkahalarla gülmektedirler.

II. RAHİP Ay'a savrulmasak bari! Orda sivri dağlar da varmış!

I. BİLGİN Öyleyse ayağını dayarsın.

I. RAHİP Sakın aşağıya bakmayın! Yoksa başınız döner!

ŞİŞMAN PAPAZ *Galile duysun diye yüksek sesle:* Collegium Romanum'da dönülmez!

Gülüşürler

Arka kapıdan iki gökbilimci girer. Herkes susar

II. RAHİP Hâlâ mi inceliyorsunuz? Bu ne rezalet!

I. GÖKBİLİMCİ *Öfkeyle:* Biz İncelemiyoruz!

II. GÖKBİLİMCİ Nereye varacak bu işin sonu? Clavius'u anlayamıyorum bir türlü. Son elli yıldır bir yığın düşünceler öne sürüldü, tümünü incelemeye kalksaydık!.. 1572 yılında, göğün sekizinci katında, tüm yıldızlardan daha büyük, daha parlak bir yıldız görülmüştü. Ama bir buçuk yıl geçmeden kayboldu ortalıktan, bir daha da görünmedi. Sorarım size: Nerde kaldı göğün ölümsüzlüğü, değişmezliği?

DÜŞÜNÜR Azıcık hoş görsek, göğün tüm yıldızlarını yok edecekler.

I. GÖKBİLİMCİ Nereye varılır bu gidişle? 1577 yılında da Tycho Brahe adlı bir Danimarkalı, bir kuyrukluyıldızın yörüngesinden söz etmişti. Sözde, Ay'ın üstünden başlamış yolculuğuna. Göğün katlarını birer birer delip geçmiş. Ne bir engelle karşılaşmış, ne de parlaklığını yitirmiş. Soruyorum size: Gök katları ne olmuş?

DÜŞÜNÜR Olmaz böyle şey! Christopher Clavius gibi bir bilgin, İtalya'nın ve Kilisenin en büyük gökbilimcisi, nasıl olur da böyle bir şeyi inceler.

ŞİŞMAN PAPAZ Rezalet!

I. GÖKBİLİMCİ Principiis obsto! Bütün bunlara Kopernik denen o dinsiz yol açtı. Yok Güneş yılının uzunluğu, yok Güneş ve Ay tutulmalarının zamanı, yok gök cisimlerinin durumları... Yıllarca onun yöntemi ile hesapladık bunları.

I. RAHİP Soruyorum size: Önemli olan ne? Ay'ın üç gün önce ya da sonra tutulması mı, yoksa bize verdiği mutluluk mu?

ÇOK SİSKA BİR RAHİP *Elinde açık bir İncille öne çıkar, parmağını bir satıra öfkeyle bastırarak:* Ne yazıyor burada? Gü-

neş Gibeon'da, Ay da Ajalon vadisinde duracak. Güneş, bu dinsizlerin savunduğu gibi hic dönmüyor da, olduğu yerde mi duruyor? İncilde yazılanlar yalan mı?

I. GÖKBİLİMCİ Hayır. Bu yüzden inceliyoruz ya.

II. GÖKBİLİMCİ Gökbilimcileri şaşırtan bir yığın belirtilerin olduğu doğru. Ama şu insanlar her şeyi anlamak zorunda mı? *İki gökbilimci çıkar.*

DEMİNKİ SISKA RAHİP İnsanlara yurtluk eden şu Dünya ile gökteki bir yıldızı aynı kefeye koyuyorlar. Koskaca yeryüzünü insanları, hayvanları, bitkileri ve tüm varlıklarıyla birlikte bir el arabasına yüklemişler, ha babam döndürüyorlar boşlukta. Bu dinsizler yeryüzüne de gökyüzüne de inanmıyorlar. İnanmıyorlar, çünkü yeryüzünü evrenin bir parçası, evreni de gezegenlerden oluşmuş bir boşluk sanıyorlar Yukarısı ile aşağısı arasında hiçbir ayrım kalmıyor, ölümlülük ile ölümsüzlük arasında da. Gelip geçici olduğumuzu biliyoruz. Şimdi evrenin de öyle olduğunu söylüyorlar bize. Biz Dünya'da yaşıyoruz; Güneş, Ay ve yıldızlarla. Bize böyle öğretildi, İncil de böyle yazıyor. Ama bu adamlar Dünya'nın da bir yıldız olduğunu söylüyorlar. Yalnızca yıldızlar varmış! Gün gelecek şunu da diyecekler: İnsanla hayvan arasında bir ayrım yok, insan da bir hayvandır!

I. BİLGİN *Galile'ye:* Yere bir şey düşürdünüz Bay Galile.

GALİLE *Cebinden bir taş çıkarıp bir süre avcunda çevirmiş, sonra bilerek yere düşürmüştür. Eğilerek taşı alır.* Yere değil Monsenyör, yukarıya düşürdüm!

ŞİŞKO PAPAZ *Arkasını dönerek:* Utanmaz adam!

Bir rahibin kolanda çok yaşlı bir kardinal girer içeri. Herkes saygıyla yol açar.

YAŞLI KARDİNAL Hâlâ içerdeler mi? Böyle önemsiz şeylerle bunca vakit öldürülür mü? Şu Clavius da gökbilimci olacak sözde. İşittiğime göre, Galile denen adam, insanları evrenin merkezinden söküp kenarlara köşelere atıyormuş. Anlaşılan bu adam insan soyunun düşmanı! Oysa insan, Tanrı'nın baştacıdır; en sevgili, en değerli varlığıdır, küçücük çocuklar bile biliyor bu gerçeği. Tanrı, bu değerli varlıklarını nasıl olur da durmaksızın dönen küçücük bir yıldıza oturtur? Oğlu

İsa'yı böyle bir yere nasıl gönderir? Kafalarını sayılarla bozmuş bu sapıklar! Tanrı'nın sadık kulları böyle şeyleri hoş görür mü?

ŞİŞMAN PAPAZ *Alçak sesle:* Galile denen o adam da aramızda!

YAŞLI KARDİNAL *Galile'ye:* Demek Galile sizsiniz? Gözlerim pek iyi seçemiyor artık. Ama sizi birine benzettim —neydi adı, neydi bakayım?— yakmıştık bir zamanlar, sanki onu görüyorum karşımda.

RAHİP Heyecanlanmayın efendim. Doktorunuz...

YAŞLI KARDİNAL *Onu iterek Galile'ye:* Yaşamınızı, tüm varlığınızı ona borçlu olduğunuz halde aşağılamaya kalkıyorsunuz Dünya'yı. Yemek yediğiniz tabağa tükürüyorsunuz! Yo, buna izin veremem. *Rahibin kolundan çıkar, kasıla kasıla bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başlar.* Gelip geçici, sıradan bir yıldızın üstünde yaşayan sıradan bir insan değilim ben. Kımıldamayan, insana güven veren bir Dünya'da yürüyorum; güvenli ve sağlam adımlarla. Evrenin merkezidir o Dünya, ben de onun ortasındayım; Tanrı'nın gözü üstümde, yalnız benim üstümde. Her şey benim çevremde dönüyor. Sekiz kat gökyüzü, boşluğa çakılı şu yıldızlar... ve Tanrı beni görsün diye çevremi aydınlatan şu güçlü Güneş... Her şey benim için, insanlar için. İnsan, Tanrı'nın yeryüzüne yansımasıdır. Ölümsüzdür o! Ve... *Yığılıp kalır.*

RAHİP Ah Efendimiz... Çok yoruldunuz.

Bu arada arka kapı açılır ve gökbilimcilerin önünde Clavius içeri girer. Kimseyle konuşmadan ivedi adımlarla salondan geçer. Tam çıkacakken, rahiplerden birine şöyle der:

CLAVIUS Galile haklıymış!

O önde, gökbilimciler arkada, çıkarlar. Kapı açık kalır. Ortalığı ölüm sessizliği kaplar. İlk toparlanan yaşlı kardinal olur.

YAŞLI KARDİNAL Ne oldu? Sonuç nedir?

Kimse karşılık vermeye cesaret edemez.

RAHİP Gidelim Efendimiz.

Kardinale yardım ederler. Herkes salondan çıkar. Yalnız Galile ile Clavius'un inceleme kurulundan genç bir rahip kalmıştır.

GENÇ RAHİP *Gizlice:* Büyük Clavius çıkmadan önce şöyle dedi Bay Galile: Tanrıbilimciler, göğün katlarını nasıl düzene sokacaklarını düşünsünler şimdi. Kazandınız Bay Galile. *Çıkar.*

GALİLE *Alıkoymak ister.* Kazanan ben değilim. Akıl kazandı!

Genç rahip çıkmıştır.

Galile de çıkar. Kapının önünde uzun boylu bir din adamıyla karşılaşır. Bu, Engizisyon başkanı olan Kardinaldir. Bir gökbilimci vardır yanında. Galile, eğilerek selamlar. Kardinal kapıdan çıkmak üzereyken, Galile nöbetçiye fısıldayarak bu adamın kim olduğunu sorar.

NÖBETÇİ *O da fısıldayarak.* Engizisyon Başkanı Kardinal Hazretleri.

Gökbilimci ile Kardinal, teleskopun bulunduğu odaya girerler.

7

ENGİZİSYON MAHKEMESİ, KOPERNİK KURAMINI YASAKLAR LİSTESİNE GEÇİRİR (5 MART 1616).

Galile ağırlandı Roma'da
Bir Kardinal sarayında.
Sofralar kuruldu, şaraplar açıldı.
Oysa onun küçücük bir dileği vardı.

Roma'da Kardinal Bellarmin'in evi.

Bir balo verilmektedir. Giriş kapısında iki yazıcı rahip satranç oynamakta, gelen konukların adlarını yazmaktadır. Galile, kızı Virginia ve onun nişanlısı Ludovico ile gelmiştir Kapıda maskeli baylarla bayanlar tarafından karşılanırlar.

VIRGINIA Senden başkasıyla dans etmeyeceğim Ludovico.
LUDOVICO Omzundaki iğne açılmış Virginia.
GALİLE

«Thais, örtme açılan göğsünü
Örtme, sun bana güzelliğini
Düşün, şu kalabalık salonda
Şu solgun mum ışığında
Buluştuğumuz parktaki
O kuytu köşeyi.»

VIRGINIA Yüreğim nasıl da çarpıyor!
GALİLE *Elini göğsüne götürerek:* Çarpıyor ya...
VIRGINIA Güzel görünmek istiyorum bu akşam.
GALİLE Çok güzel görünmelisin kızım. Yoksa kuşkuya düşerler, dönmüyor derler.
LUDOVICO Zaten dönmüyor ki. *Galile güler.* Tüm Roma yalnız sizden söz ediyor. Ama bu geceden sonra kızınızdan da söz edilecek efendim.

GALİLE Roma ilkbaharında güzel görünmek kolaydır. Ben bile, göbekli bir Adonis'e benziyor olmalıyım. *Yazıcılara:* Kardinal Hazretlerini burada beklemem gerekiyormuş. *Ludovico ile Virginia'ya:* Siz eğlenmenize bakın.

Varginia salona girmek üzereyken, koşarak babasının yanına gelir.

VIRGINIA Baba! Via del Trionfo'daki berber, adımı duyunca don bayanı bekletip beni aldı sıraya. Ününü duymuş. *Çıkar*

GALİLE *Satranç oynayan yazıcılara:* Hâlâ eski kurallarla mı oynuyorsunuz? Böyle küçük hamlelerle mi? Büyük figurlar her kareye oynanabiliyor artık. *Gösterir.* Kale buraya, şah buraya, vezir de şuraya. Hamle alanı genişledi, daha rahat oyun kurulabiliyor artık.

I. YAZICI Bizim gibi küçük görevlilere göre değil bu. Biz ancak küçük hamleler yapabiliriz.

GALİLE Tam tersi dostum. Çizmenin küçük geldiğini göstereceksin ki, büyüğünü alsınlar. Çağa uymalı baylar. Hep kıyıdan gitmeyin, biraz da açılın.

Önceki sahnede görülen yaşlı kardinal, yardımcısı olan rahibin kolunda içeri girer. Galile'yi görmezlikten gelerek önünden geçer. Sonra döner, beceriksizce selamlar. Galile oturur. Salondan, çocuk korosunun söylediği bir şarkı duyulmaktadır. Ünlü ozan Lorenzo di Medici'nin ölümlülük üzerine bir şiiridir bu.

«Gördüm güllerin de öldüğünü
Yapraklarının solarak döküldüğünü
Toprağa karışıp çürüdüğünü.
Ah, nerde gençliğin coşkusu!»

GALİLE Çok görkemli bir karnaval.

I. YAZICI Veba salgınından bu yana ilk karnaval bu. İtalya'nın bütün tanınmış aileleri bu akşam burada. Orsiniler, Villaniler, Niccoliler. Soldanieriler. Caneler, Lecchiler, Estensiler, Colombiniler...

II. YAZICI *Sözünü keser.* Kardinal Barberini... Kardinal Bellarmin... *Kardinal Bellarmin ile Barberini girerler. Biri güvercin, biri de kuzu maskı tutmaktadır yüzüne*

BARBERINI *İşaretparmağı ile Galile'yi göstererek*: «Güneş doğar, batar, gene yerine döner.» Hazreti Süleyman böyle diyor. Galile ne diyor?

GALİLE Çok küçüktüm efendimiz. *Eliyle gösterir.* Bir gemideydim. Kara yürüyor, diye bağırmıştım. Ama bugün anladım ki, yürüyen kara değil, gemiymiş.

BARBERINI Seni kurnaz seni! Dostum Bellermin, kendi gözlerimizle de görsek, yıldızların döndüğü doğru olmayabilir. Tıpkı kıyı ile gemi örneğinde olduğu gibi. Yani Dünya dönmüyor olabilir. Ama Galile'nin Jupiter'i de gökbilimcilerimiz için kolay yutulur lokmalardan değil. Dostum Bellarmin, bir zamanlar ben de ilgilenmiştim gökbilimiyle. Uyuz gibi bir illettir, yakasını kolay kurtaramaz insan.

BELLARMIN Çağa uyalım Barberini. Yeni varsayımlara dayanan yıldız haritaları, denizcilerimizin işine yarayacaksa niçin kullanmasınlar? Bizi kaygılandıran tek şey, İncilin yanlış yorumlanması. *Salondakilere el sallar.*

GALİLE İncil mi? —«Buğdayını saklayanı halk lanetleyecektir.» der Hazreti Süleyman.

BARBERINI «Aklı olan saklar bilgisini.» Bunu da o söylemiş.

GALİLE «Öküzün ahırı pistir, ama gücünden yararlanılır.»

BARBERINI «Aklını gemleyebilen, bir kenti ele geçirenden daha üstündür.»

GALİLE «Soluğu tükenen insanın kemikleri de kurur.» *Susma.* Yeterli değil mi bunca gerçek?

BARBERINI «Ateşe basarsa tabanı yanmaz mı insanın?» Roma'ya hoş geldiniz dostum Galile. Bu kentin doğuşuna ilişkin öyküyü bilir misiniz? Söylenceye göre, iki oğlan çocuğunu dişi bir kurt emzirmiş, büyütmüş. O günden bu yana bu sütün bedelini ödüyoruz. Ama dişi kurt da elinden geleni yapıyor bizim için. Uçucu olsun, kalıcı olsun, her türlü zevki tattırıyor bize. Bilgin dostum Bellarmin'in sözlerinden tutun da, uluslararası üne ermiş şu birkaç boyana değin. Gelin yakından göstereyim size. *Galile'yi salona doğru sürükler. Galile isteksizdir.*

BARBERINI Görmek istemiyor musunuz? Peki, konuşalım öyleyse. Siz gökbilimciler, gökbilimini kendi kafanıza göre uy-

durmuş olmayasınız? *Tekrar geri dönerler.* Aklınız fikriniz dairelerde, elipslerde, uyumlu hızlarda... Tanrı, yıldızlarını örneğin şöyle devindirseydi ne olurdu? *Eliyle, havada uyumsuz hız gösteren bir yörünge çizer.* Ne olurdu hesaplarınız?

GALİLE Tanrı, Dünya'yı öyle yaratsaydı efendim, *—Barberini'nin çizdiği yörüngeyi o da çizer—* aklımızı da şöyle yaratırdı. *—Aynı yörüngeyi bir daha çizer—* Her şeyi bir çırpıda anlardık o zaman. Akla inanıyorum ben.

BARBERINI Bense yetersiz buluyorum. *Galile'yi göstererek Bellarmin'e:* Susuyor. Benimkinin yetersiz olduğunu söylememe inceliğini gösteriyor. *Gülerek geriye yürür.*

BELLARMIN Her şeye akıl erdirmek olası değil dostum. Ne yana baksan eğrilik, bozukluk, kötülük... Gerçek nerde?

GALİLE *Öfkeyle:* Gene de inanıyorum akla.

BARBERINI *Yazıcılara:* Bu sözleri yazmayın. Dostlar arasında geçen bilimsel bir tartışmadır yalnızca.

BELLARMIN Bir düşünün: Bu iğrenç dünyayı yaşanılır duruma getirmek, din adamlarımız ve kilisemiz için nelere mal oldu. Derebeylerinin acımasızlığını düşünün. Aç açına çalıştırdıkları, kırbaçlattıkları köleleri düşünün. Bütün bunlara karşın efendilerinin ayaklarına kapanan şu yoksulların aptallığını düşünün.

GALİLE Yüz karası! Son yolculuğumda bunları gördüm.

BELLARMIN Üstlenemediğimiz bir yığın sorumluluğu (ki yaşam bunlarla doludur) yüce bir varlığa yükledik. Bütün bunlar önceden amaçlanmış, bir plana göre oluyor dedik. Peki sonsuz rahata erdik mi? Hayır. Şimdi kalkmış, Dünya'nın ve yıldızların devindiğini bilmiyor diye bu yüce varlığı suçluyorsunuz. Doğru değil bu.

GALİLE *Açıklamada bulunmak için derin bir soluk alır* Ben kiliseye bağlı bir insanım.

BARBERINI Korkunç bir adam bu. Gökbiliminin tüm yanlışlarını büyük bir saflıkla Tanrı'ya yüklemek istiyor. Ne yani, Tanrı, Kutsal Kitabı yazmadan önce gökbilimini yeterince bilmiyor muydu? Sevgili dostum!..

BELLARMIN Yaradanın, yarattığı şeyleri, yarattıklarından çok daha iyi tanıması sizce de akla yatkın değil mi?

GALİLE Ama baylar, yıldızların devinimlerini yanlış yorumlayan şu insanlar, İncili de yanlış yorumlamış olamazlar mı?

BELLARMIN İncili yorumlamak yalnız Tanrıbilimcilerle yüce Kilisenin işidir, öyle değil mi?

Galile karşılık vermez.

BELLARMIN Susarsınız elbet. *Yazıcılara yazmaları için işaret verir.* Kutsal Engizisyon bu akşam şu kararı aldı Bay Galile: Kopernik'in, «Güneş devinmez, evrenin merkezidir o. Dünya ise devinir, evrenin merkezi değildir,» görüşünü Engizisyon Mahkemesi, aptalca, mantıksız ve dindışı bulmuştur. Bu inancınızdan vazgeçmeniz için sizi uyarmakla görevlendirildim.

GALİLE Ne demek bu?

Salondan, çocuk orosunun söylediği şarkının öteki dizeleri duyulur·

Barberini, şarkı bitinceye değin susmalarını işaret eder Dinlerler

GALİLE Ya gerçekler? Collegium Romanum gökbilimcilerinin buluşlarımı onayladıklarını sanıyordum.

BELLARMIN Evet, öve öve göklere çıkardılar, yücelttiler sizi.

GALİLE Ya Jupiter'in uyduları, Venüs'ün görüntüleri...

BELLARMIN Kutsal Engizisyon, kararını verirken bu ayrıntıları dikkate almadı.

GALİLE Öyleyse öteki araştırmalarım da...

BELLARMIN Tümüyle özgürsünüz Bay Galile. Kilisenin bu konudaki görüşü şöyledir: Anlamayabilirlz, ama araştırılsın. *Yine salondan birini selamlar.* Matematiksel varsayımları aşmamak koşuluyla kuramınızı geliştirebilirsiniz. Bilim, kilisemizin yasal bulduğu, değer verdiği bir şeydir Bay Galile. Kiliseye olan güveninizin sarsılacağını da sanmıyoruz.

GALİLE *Öfkeyle:* Güvenilmezse, güvenme de kalkar.

BARBERINI Öyle mi? *Kahkahayla gülerek Galile'nin omzuna vurur. Sert sert baktıktan sonra dostça:* Çizmeden yukarı çıkmayın Bay Galile. Biz size böyle mi davranıyoruz? Birbirimize gerekliyiz dostum.

BELLARMIN Kutsal Engizisyon Mahkemesinin savcısı büyük değer veriyor size; İtalya'nın en büyük matematikçisi olan sizi, ona tanıştırmak için sabırsızlanıyorum Bay Galile.

BARBERINI *Galile'nin öbür koluna girerek:* Bunca sözden sonra kuzu kılığına girilir yine. Siz de keşke uslu bir öğretmen kılığında gelseydiniz sevgili dostum. Bu mask, bir gecelik de olsa özgürlüğe kavuşturacak beni. Bu kılıkta şöyle mırıldandığımı bile duyabilirsiniz: Tanrı yoksa uydurmalı bir tane Evet, takalım masklarımızı. Zavallı Galile, maskınız da yok! *Galile'yi aralarına alırlar ve salona doğru yürürler.*

I. YAZICI Son tümceyi yazdınız mı?

II. YAZICI Şimdi oraya geldim. *Hızlı hızlı yazarlar.* «Akla inanıyorum» dediği yeri yazdın mı?

Engizisyon Yargıcı Kardinal içeri girer.

ENGİZİSYON YARGICI Söyleşi bitti mi?

I. YAZICI *Bir solukta:* Önce Bay Galile geldi kızıyla. Kızı bugün nişanlanmış. Bay... *Kardinal, önemsiz bularak elini sallar* Bay Galile satranç oyununun yeni kurallarını gösterdi bize. Büyük figurlar her kareye oynanabiliyormuş artık.

ENGİZİSYON YARGICI *Eliyle susmasını işaret eder* Yazdıklarınızı verin.

Yazıcılardan biri verir Oturup gözden geçirmeye başlar Maskli iki bayan önünden geçer Diz kırarak Kardinali selamlarlar

BAYANLARDAN BİRİ Kim bu adam?

ÖBÜRÜ Engizisyon Yargıcı Kardinal.

Gülüşerek çıkarlar. Virginia, çevresine bakınarak içeri girer

ENGİZİSYON YARGICI *Oturduğu köşeden:* Ne var kızım?

VIRGINIA *Onu görmediği için korkmuştur:* Ah! Kardinal Hazretleri... *Kardinal kalkmadan sağ elini uzatır. Virginia yaklaşır, diz çökerek yüzüğünü öper*

ENGİZİSYON YARGICI Eşsiz bir gece!.. Nişanlanmışsınız. İzin verin de kutlayayım sizi. Nişanlınız soylu bir aileden mi? Roma'da mı kalacaksınız?

VIRGINIA Kesinleşmedi Efendimiz. Evliliğe henüz hazır değiliz.

ENGİZİSYON YARGICI Öyleyse babanızla birlikte Floransa'ya döneceksiniz... Sevindim buna. Babanıza yardım etmelisiniz kızım. Matematik sevimsiz bir arkadaştır, öyle değil mi? Böyle bir çevrede sevimli bir varlığın bulunması çok şeyi değiştirir. Yıldızların sonsuz evreninde, büyük bir insan bile kolayca yitirebilir yolunu.

VIRGINIA *Soluğunu tutarak heyecanla:* Ne iyisiniz Efendimiz. Ben hiç anlamam yıldızlardan.

ENGİZİSYON YARGICI Anlamaz mısınız? *Güler.* Balıkçının evinde balık yenmezmiş, değil mi? Yıldızlar hakkında benden bir şeyler öğrendiğinizi duyunca babanız çok sevinecektir kızım. *Tutanağın sayfalarını çevirir.* Okuduklarıma bakılırsa, Yenilikçiler, ki öncüleri dünyaca ünlü babanızdır, sevgili dünyamızla ilgili düşüncelerini çok abartıyorlar. Eski çağların değerli bilgini Ptolemeos'tan beri, merkezi Dünya olan evrenin çapını pek çok kez ölçmüşler. Dünya'nın çapından yirmi bin kat büyük bulmuşlar. Ne büyük değil mi? Ama Yenilikçiler için küçük, çok küçük. Onlara göre, Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığı, insan aklının eremeyeceği kadar büyükmüş. Gökkubbeye çakılı yıldızlardan bile küçükmüş zavallı Dünya'mız. Hesaba katmaya değmezmiş! Ne dersiniz, biraz bol keseden atmıyorlar mı şu Yenilikçiler?

Virginia güler Engizisyon Yargıcı da güler.

ENGİZİSYON YARGICI Öyle büyük bir evren çıkardılar ki karşımıza, Dünya'mız, genç kızların boyunlarını süsleyen bir kolye kadar küçük kaldı. Kutsal kuruldaki baylar hoşlanmadılar bundan. Böylesi korkunç bir boşlukta, bir din adamının, hatta Kardinalin bile kaybolacağından kaygılandılar. Papa bile kaçabilirdi Tanrı'nın gözünden. Evet, çok gülünç bir şey bu. Babanızın yanında olduğunuz için seviniyorum kızım. Ona hepimiz değer veriyoruz. Hangi rahibe günah çıkartıyorsunuz?

VIRGINIA Kutsal Ursula Kilisesinden Rahip Christophorus'a.

ENGİZİSYON YARGICI Evet, babanızın yanında kaldığınız için sevindim. Bir gün gelecek, babanıza çok yardımınız olacak. Pek gençsiniz daha, yaşam dolusunuz. Tanrı'nın, kimi kullarına bağışladığı o yüceliği taşımak pek kolay değildir kızım. Alıkoydum sizi, nişanlınız kıskanmıştır belki. Babanız da kıskanacaktır, size yıldızlardan söz ettiğim için. Oysa pek yeni şeyler de söylemedim. Gidin artık, eğlenmenize bakın. Rahip Christophorus'a da benden selam söylemeyi unutmayın.

Virginia yerlere kadar eğilir, çabucak çıkar.

BİR SÖYLEŞİ

Okumuştu ki kararı Galile
Bir rahip geldi onu görmeye.
Gencecik, yoksul bir köylü idi
Bilime ulaşmaktı biricik ereği
Bilime ulaşmaktı, bilime ulaşmaktı.

Roma'daki Floransa Elçiliğinde.

Galile, Collegium Romanum'da sonucu kulağına fısıldayan genç bir rahiple söyleşmektedir.

GALİLE Konuşun, konuşun! Üzerinizdeki rahip giysisi, dilediğinizi söyleme hakını verir size.

GENÇ RAHİP Ben matematik öğrenimi gördüm Bay Galile.

GALİLE İki kere ikinin dört ettiğini kanıtlamak zorunda kalırsanız, yardımı olur size.

GENÇ RAHİP Bay Galile, üç gecedir uyku girmiyor gözüme. Okuduğum karar ile gördüğüm Jupiter uydularını bir türlü bağdaştıramıyorum. Bu yüzden, sabah duasından sonra hemen size gelmeye karar verdim.

GALİLE Jupiter'in uyduları olmadığını söylemeye mi?

GENÇ RAHİP Hayır. Kararın içeriğini kavradım sanıyorum. Sınırsız araştırmaların insanlık için bir yığın sakınca taşıdığını anladım ve bıraktım gökbilimle ilgilenmeyi. Nedenlerini anlatayım size. Bu nedenler, bir gökbilimciyi bile kuramlarını geliştirmekten vazgeçirebilir.

GALİLE Çok iyi bilirim bu nedenleri.

GENÇ RAHİP Üzüntünüzü anlıyorum. Kilisenin olağanüstü gücünü düşünüyorsunuz.

GALİLE Şuna açıkça işkence desenize!

GENÇ RAHİP Başka nedenlerden söz ediyorum ben. İzin verin de kendimden söz edeyim. Ben bir köylü çocuğuyum, köyde büyüdüm. Çevremdekiler yoksul, basit insanlardı. Zeytinden başka şey bilmezlerdi. Venüs'ün evrelerini izlerken; anamı, babamı, bacımı ocağın karşısına geçmiş, zeytin ekmek yerlerken görür gibiyim. Yüzyılların isiyle kararmış tavanı, küçücük kaşıkları tutan yaşlı, yıpranmış ellerini... Acınası durumdalar. Ama bu mutsuz yaşamları bile belli bir düzen, tekdüze de olsa, bir uyum içinde. Temizlik, hasat, vergiler... Yıkımlar bile belli zamanlarda olur. Babamın sırtı kamburlaştı zeytinlikte, birdenbire olmadı bu, yıldan yıla oldu. Anam doğura doğura kadınlığını yitirdi. Hep belirli aralıklarla oldu bunlar, bir düzen içinde. Ağır küfeleri kan ter içinde taşıyarak, çocuk doğurarak tüketirler güçlerini. Yemeklerini zorunlu olduğu için yerler. Her yıl yeşeren ağaçları görmek, küçük kilisede her pazar okunan İncili dinlemek için katlanırlar bütün bunlara. Tanrı'nın sürekli olarak kendilerini gözlediğine inanmışlardır. Kendileri için yaratılmış şu yeryüzü sahnesinde, üstlendikleri küçük ya da büyük rolleri başaramama korkusu vardır hepsinde. Boşlukta, bir yıldızın çevresinde durmadan dönen küçücük bir taş yığını üzerinde yaşadıklarını öğrenseler, üstelik bunu benim ağzımdan duysalar ne olurdu, ne düşünürdü bu insanlar? Niçin bunca çaba? Bu çaba yoksulluktan kurtarır mı onları? Her şeyi açıklayan, her şeyi kurala bağlayan İncil ne işe yarar o zaman? Bu kutsal kitabın bir yığın yanlışla dolu olduğunu öğrenirlerse; alınterinin, suskunluğun, açlığın, boyun eğmenin ne anlamı kalır? Gözlerinin korkuyla büyüdüğünü, kaşıkların ellerinden düştüğünü, aldatılmışlıktan doğan çaresizliklerini görür gibiyim. «Bizi koruyan yokmuş; kendi başımızın çaresine kendimiz bakmalıyız artık,» demezler mi? «Alınyazısı değilmiş bunlar. Yazgımız, boşlukta dönüp duran, çevresinde hiçbir şey dönmeyen yoksul, küçücük bir yıldızda yaşamakmış. Yoksulluğumuzun hiçbir anlamı yokmuş. Açlık da, yemek yememek demekmiş, kendini denemek değil. Ezilmek, çile çekmek bir ödül değil; eğilip kalkmak, yük taşımakmış yalnızca» demezler mi? Kutsal Mahkemenin

kararını okurken, bir ananın çocuğu için duyduğu kaygıyı, iyi niyetli gördüm Bay Galile. Anlıyor musunuz beni?

GALİLE İyi niyet!.. Sanırım şunu demek istiyorsunuz: Hiçbir şeyleri kalmasın, içecek şarapları bile, dudakları kurusun da size sığınıp eteklerinize kapanmak zorunda kalsınlar. Niçin bomboş kalsın elleri? Bu ülkenin düzeni, niçin bomboş bir sandığın içindeki boşluğa benzesin? Niçin ölesiye çalışmak olsun tek zorunlukları? Bağlarımız da buğday tarlalarımız da verimli. Ama İsa'nın elçisi, İspanya ve Almanya'da kanlı savaşlar çıkarıyor, bunun diyetini de köylüler ödüyor Tanrı, Dünya'yı niçin evrenin merkezi yapmış? Papa ortasında otursun diye. İşte her şeyin nedeni bu. Haklısınız, önemli olan gezegenler değil, köylülerin durumu. Mucizelerin bir gün bizi rahata kavuşturacağından da söz etmeyin sakın. Bilir misiniz, Margaritifera istiridyesi nasıl yapar incisini? Yabancı bir maddeyi, örneğin bir kum tanesini içine alır. Canı pahasına yapar bunu, İncinin canı cehenneme! Bana sağlam istiridye gerekli. Erdemle yoksulluk bir arada olamaz dostum. Anamız babamız varlıklı, mutlu kişiler olsaydı, varlığın ve mutluluğun erdemlerini geliştirebilirlerdi. Bu tükenmiş insanlar, erdemlerini verimsiz topraklardan almaya çalışıyorlar şimdi. Ben buna karşıyım işte. Benim yeni tulumbalarım, onların insanüstü, gülünç çabalarından daha büyük mucizeler yaratabilir. «Verimli olun, üreyin.» diyor İncil. Çünkü tarlalar verimsiz, savaşlar yok ediyor insanları. Yalan mı söyleyeyim onlara?

GENÇ RAHİP *Büyük bir heyecanla:* Bunlar kutsal nedenler. Mutsuzların tinsel mutluluğu için bizi susmak zorunda bırakan nedenler.

GALİLE Bir Cellini saati görmek ister misiniz? Bu sabah Kardinal Bellarmin'in arabacısı getirdi. 'Sus payı' dostum: ananızın babanızın tinsel mutluluğunu gölgelemeyeyim diye. Tanrı'nın yeryüzündeki yansıması denilen insanın alınteriyle ıslattığı şaraplar sunuluyor şimdi bana. Peki susacak mıyım? İzlenmemek, rahat yaşamak gibi bir yığın bayağı neden var susmam için.

GENÇ RAHİP Ben bir din adamıyım Bay Galile.

GALİLE Aynı zamanda fizikçisiniz de. Venüs'ün evrelerini gördünüz. Dışarıya bakın! *Pencereden dışarıyı gösterir.* Şu defne ağacının yanındaki küçük heykeli görüyor musunuz? Üreme Tanrısı Priap. İki bin yıldan beri bahçelerin, kuşların ve hırsızların bayağı bir eğlencesidir. Hadi bunu da geçelim. Ben kiliseye bağlı bir insanım. Horaz'ın «Sekizinci Taşlama»sını okudunuz mu? Ben dönüp dönüp okuyorum şu günlerde. Birtakım dengeler sağlıyor. *Bir kitaba uzanır.* Priap'ı, eskilerin bahçelerine diktikleri şu küçük heykeli bakın nasıl konuşturuyor:

«Bir incir kütüğü, işe yarar bir tahta idim
Bir gün bir marangozun eline geçtim.
Bir Tanrı mı yapsam dedi, yoksa bir oturak mı?
Düşündü taşındı, Tanrı'da karar kıldı.»

Ne dersiniz, oturak yerine bir masayı koyabilir miydi şiirine? Venüs'ü evresiz düşünürsem, güzellik anlayışım incinir. Gözümüzün önünde tıkır tıkır işleyen şu şaşmaz düzeni, gök cisimlerini kavrayamasaydık, ırmaklardan su çeken o büyük tulumbaları bulabilir miydik? Üçgenin açılarının toplamı Papa'nın keyfine göre değiştirilemez. Gök cisimlerinin devinimlerini hesaplarken, süpürge üstünde uçan bir cadıya benzeyemem ben.

GENÇ RAHİP Gerçek, eğer gerçekse, bizden bağımsız da kabul ettirir kendini. İnanmıyor musunuz buna?

GALİLE Hayır dostum, hayır. Gerçek, ancak biz kabul edersek gerçek olur. Aklın utkusunu ancak akıllılar kazanabilir. Köylülerinizi öyle bir anlattınız ki, kulübelerinin damlarındaki sazları görür gibi oldum! Bir üçgenin açıları bu insanların keyfine göre ayarlanabilir mi? Ama silkinmezlerse, düşünmeyi öğrenmezlerse en iyi sulama düzenleri bile işlerine yaramaz. Canları cehenneme! Boyun eğmenin kutsallığını anlıyorum da, kutsal saydığımız öfke nerde?

GENÇ RAHİP Yoruldunuz efendim...

GALİLE *Bir tomar yazılı kâğıt atar önüne.* Sen fizikçisin, değil mi? Bu kâğıtlarda, denizlerdeki gelgit olayının nedenleri ya-

zili. Ama okuyayım deme! Aa, okuyorsun! Fizikçiymişsin! *Rahip kâğıtlara dalmış, okumaktadır.*

GALİLE Bilgi ağacının yemişi! Yuttu bile! Sonsuzluğa değin lanetlendi işte. Ama yine de öğrenmeli. Bazen şöyle düşünürüm: Işığın ne olduğunu bileyim, yerin on kat dibine, kör karanlığa gömsünler beni. Ama en kötüsü, bildiklerimi söylemek zorunda oluşum; bir sevdalı, bir sarhoş, bir hain gibi. Çok, çok kötü bir huy bu. İnsanı yıkıma sürükler. Duvarlarla daha ne kadar konuşacağım? İşte bütün sorun bu.

GENÇ RAHİP *Elindeki kâğıtta bir tümceyi göstererek:* Şu tümceyi anlayamadım efendim.

GALİLE Açıklarım oğlum, açıklarım.

SEKİZ YIL SUSAN GALİLE, AYNI ZAMANDA BİR BİLGİN OLAN YENİ PAPANIN GELİŞİYLE UMUTLANIR. YASAKLANMIŞ ARAŞTIRMALARINA YENİDEN BAŞLAR. GÜNEŞTEKİ LEKELER...

Gerçekleri torbaya koyup
Ağzına da kilit vurup
Sekiz yıl sustu Galile.
Sonunda dayanamayıp
Gerçekleri döktü ortaya.

Galile'nin Floransa'daki evi.

Galile'nin öğrencileri; Federzoni, genç rahip ve büyümüş, genç bir adam olmuş Andrea Sarti, deney yapmak için toplanmışlardır Galile ayakta kitap okumaktadır. Virginia ile Bayan Sarti ceyiz hazırlamaktadırlar.

VİRGINIA Çeyiz hazırlamak çok zevkli. İşlediğim şu uzun masa örtüsü konuklar için. Ludovico pek sever konukları. Ama çok kusursuz olmalı, annesi çok titiz bir kadındır, her ilmiğe bakar. Babamın kitaplarıyla arası iyi değildir, Rahip Christophours gibi.

BAYAN SARTI Yıllardır kitap yazmadı.

VIRGINIA Sanırım anladı yanıldığını. Roma'dayken, büyük bir din adamı, gökbilim üstüne bir yığın şey anlatmıştı bana. Yıldızların arasındaki uzaklıklar çok büyükmüş.

ANDREA *Tahtaya yapılacak işleri yazmaktadır.* «Perşembe öğleden sonra: Yüzen maddeler.» —Buz, su dolu bir leğen, terazi, çivi, Aristoteles.

Gerekli şeyleri alır. Ötekiler kitap okumaktadırlar. Orta yaşlı bir bilgin olan Filippo Mucius, içeri girer. Oldukça sıkıntılıdır.

MUCIUS Ne olur söyleyin ona, konuşsun benimle. Bir kez olsun dinlemeden suçlamasın beni.

BAYAN SARTI Ama sizinle konuşmak istemiyor.

MUCIUS Tanrı aşkına razı edin, onunla konuşmam gerek.

VIRGINIA *Merdivenlerden seslenir.* Baba!

GALİLE Ne var?

VIRGINIA Bay Mucius geldi.

GALİLE *Öfkeyle kalkar, merdivene yürür. Öğrencileri de arkasındadır.* Ne istiyorsunuz?

MUCUIS Bay Galile, ne olur izin verin de kitabımda Dünya'nın döndüğünü ileri süren Kopernik'i lanetliyormuş gibi görünen bölümleri açıklayayım size. Ben...

GALİLE Neyi açıklayacaksınız?.. 1616'da Engizisyonun aldığı kararlardan yana değil misiniz? Haklısınız, matematiği benden öğrendiniz ama, bize iki kere iki dörttür dediğiniz zaman, buna inanmak zorunda değiliz. Şu taşın —cebinden bir taş çıkararak aşağıya, bahçeye atar— dama uçtuğunu da söyleyebilirsiniz. Buna hakkınız var.

MUCIUS Bay Galile, ben...

GALİLE Güçlüklerden söz etmeyin bana. Veba salgınında bile çalışmalarıma ara vermedim ben.

MUCIUS Vebadan da kötü şeyler vardır Bay Galile.

GALİLE Size şu kadarını söyleyeyim; gerçeği bilmeyen aptaldır Ama bilip de yalandır diyen canidir Çıkın evimden!

MUCIUS *Bitkin bir sesle:* Haklısınız. *Çıkar*

Galile gene çalışma odasına döner.

FEDERZONI Çok yazık. Büyük biri değil. Öğrenciniz olmasaydı adı bile anılmazdı. Ama öğrencinizdi. Ona öğrettiğiniz her şeyin yanlış olduğunu söylemesini istiyorlar şimdi.

BAYAN SARTI Acıyorum bu adama.

VIRGINIA Babam severdi onu.

BAYAN SARTI Seninle evlilik üzerine konuşmak istiyorum Virginia. Henüz çok gençsin. Annen de yok. Babansa buz parçalarını yüzdürmekle uğraşıyor. Bana sorarsan, bu konuyu onunla hiç konuşma derim. Günlerce anlatır durur, hele yanında genç öğrencileri de varsa, yemekte bile en utanılır şeyleri açmaktan çekinmez. On paralık utanma duygusu yoktur. Hiçbir zaman da olmadı. Ben de bu tür şeyleri git ona sor demiyorum zaten, ama geleceğin ne olacak? Bunu bir sorsan. Ben öğüt veremem ki sana, cahil bir kadınım.

Ama böylesine ciddi bir işe de gözü kapalı girişilmez. Üniversitede iyi bir gökbilimciye git, yıldızına baksın, geleceğini öğren. Niçin gülüyorsun?

VIRGINIA Çoktan gittim.

BAYAN SARTI *Merakla:* Ne dedi peki?

VIRGINIA Üç ay boyunca gözümü dört açmalıymışım, çünkü Güneş Oğlak burcuna giriyormuş. Ama daha sonra bulutlar dağılacak, mutluluk yıldızım doğacakmış. Jupiter'i gözden kaçırmazsam, istediğim yolculuğa çıkabilecekmişim.

BAYAN SARTI Peki, ya Ludovico?

VIRGINIA O Aslan burcunda. *Bir süre sustuktan sonra:* Bu burçtakiler beden isteklerine düşkün olurlarmış.

Susma.

VIRGINIA Tanıdım bu ayak seslerini. Rektör Bay Gaffone.

Üniversite Rektörü Bay Gaffone girer.

GAFFONE Bir kitap getirdim. Babanızın ilgileneceğini sanıyorum. Tanrı aşkı için rahatsız etmeyin Bay Galile'yi. Bu büyük adamdan çalınan her dakika, İtalya'dan çalınmış gibi kaygılandırıyor beni. Kitabı size bırakıp usulca gideyim.

GALİLE Konusu ne bu kitabın?

FEDERZONI Bilmiyorum. *Heceleyerek:* «De maculis in sole.»

ANDREA Güneşteki lekelerle ilgili.

Kitabı Federzoni'den alır.

ANDREA Üstündeki yazıya bakın! «Yaşayan en büyük fizikçi Galileo Galile'ye.»

Galile yeniden okuduğu kitaba dalar.

ANDREA Hollandalı Fabrizius'un Güneş lekeleri üzerine yazdıklarını okudum. Bu lekeler, Güneş'le Dünya arasından geçen yıldız kümeleriymiş.

GENÇ RAHİP Biraz kuşkulu değil mi Bay Galile?

Galile karşılık vermez.

ANDREA Paris ve Prag'da Güneş'ten çıkan buharlar diyorlar bu lekelere.

FEDERZONI Hımm...

ANDREA Federzoni inanmıyor.

FEDERZONI Beni karıştırmayın bu konuya. Yalnızca «hımm...» dedim, o kadar. Ben mercekçiyim, mercek yontarım. Siz de

göğü incelersiniz bunlarla. Gördükleriniz Güneş lekeleri değil de «maculis»miş, bana ne bundan? Hem kaç kere söyledim size, bu kitapları okuyamıyorum, hepsi Latince.

Öfkeyle teraziyi ayarlamaya başlar, kefelerden biri düşer. Galile sesini çıkarmadan gider, kefeyi yerden alır.

GENÇ RAHİP Niçin diye sormak... Kuşkunun mutluluğudur bu

ANDREA İki haftadır, güneşli günlerde çatıya çıkıyorum. Küçücük deliklerden ışık sızıyor içeriye. Güneşi bir kâğıt üzerinde ters yakalıyorum; küçücük bir leke gördüm, sinek kadar, belli belirsiz, soluk. Kımıldıyordu. Bu lekeleri niçin incelemiyoruz Bay Galile?

GALİLE Yüzen maddeleri inceliyoruz da ondan.

ANDREA Annem, tomar tomar mektup geldiğini söylüyor. Tüm Avrupa bu konuda ne düşündüğünüzü merak ediyor. Çok önemli birisiniz. Susamazsınız artık.

GALİLE Roma, sustuğum için yüceltti beni.

FEDERZONI Suskunluğunuzu daha fazla sürdüremezsiniz.

GALİLE Bir koyun budu gibi ateşte kızartılmayı da göze alamam!

ANDREA Lekelerin bununla ne ilgisi var?

Galile karşılık vermez.

ANDREA Pekâlâ, buz parçalarıyla uğraşalım. Bunlardan zarar gelmez size.

GALİLE Evet. — Konumuz Andrea?

ANDREA Suyun üstünde durma. Bize kalırsa bu, maddenin biçimiyle değil, sudan daha ağır ya da hafif olmasıyla ilgili.

GALİLE Ya Aristoteles ne diyor?

GENÇ RAHİP «Discus latus platique...»

GALİLE Çevir de söyle.

GENÇ RAHİP «Bir çivi batsa bile, düz ve geniş bir buz parçası yüzebilir suda.»

GALİLE Aristoteles'e göre buz niçin batmıyor?

GENÇ RAHİP Geniş ve düz olduğu için. Bu yüzden yaramıyor suyu.

GALİLE Güzel. *Eline bir buz parçası alır, suya bırakır.* Bak, buzu suyun dibine itiyorum. Elimi çekersem ne olur?

GENÇ RAHİP Yine yukarı çıkar.

GALİLE Doğru, Fulganzio! Görüyorsun, yukarı çıkarken yarıyor suyu.

GENÇ RAHİP Peki nasıl çıkabiliyor suyun yüzüne? Buz, sudan ağır değil mi? Benim bildiğim buz, sıkıştırılmış sudur.

GALİLE Ya sulandırılmış olsaydı?

ANDREA Sudan hafif olmalı, yoksa yüzmezdi.

GALİLE Yaa!..

ANDREA Sudan hafif olan her şey yüzer, ağır olan da batar. Kanıtlandı işte.

GALİLE Dikkatli düşünmeyi öğrenmelisin Andrea. Bir toplu iğne ver bana, bir de kâğıt. Demir sudan ağırdır, değil mi?

ANDREA Evet.

Galile, iğneyi kâğıdın üstüne koyar ve suya bırakır. Susma.

GALİLE Bakın bakalım ne oldu?

FEDERZONI Vay canına! Yüzüyor! Bunu denemeyi bir kez olsun akıl edememiş yüce Aristoteles. *Gülerler.*

GALİLE Bilimde kısırlığın temel nedenlerinden biri de hiç yanılmayacağını sanmak, büyüklenmektir. Sınırsız bilgiye kapılarını açmak değildir onların amaçları, tersine, yanılgılarını gizlemektir. Not alın.

VIRGINIA Ne oldu, neyin var?

BAYAN SARTI Ne zaman gülseler ürkerim böyle. Gene neye gülüyorlar diye düşünürüm.

VIRGINIA Babam hep böyle der: Din adamlarının canları varsa, fizikçilerin de kahkahaları vardır.

BAYAN SARTI Yine de hoşnutum. Hiç değilse o borudan bakmıyor artık. O zamanlar daha kötüydü.

VIRGINIA Şimdi yalnızca suyun üstünde buz yüzdürüyor. Bundan da bir kötülük gelmez insana.

BAYAN SARTI Kim bilir...

Üzerinde yolculuk giysileri, ardında eşyalarını taşıyan bir uşakla Ludovico Marsili girer.

VIRGINIA Geleceğini niçin yazmadın bana?

LUDOVICO Bucciole'deki bağlarımızı dolaşmaya gelmiştim, sana da uğramadan edemedim.

GALİLE *Miyopmuş gibi bakarak:* Kim geldi kızım?

VIRGINIA Ludovico, baba.

GENÇ RAHİP Onu göremiyor musunuz?

GALİLE Evet evet, Ludovico... *Yanına gider.* Atlardan ne haber?

LUDOVICO İyiler efendim.

GALİLE Sarti, kutlayalım bunu. Koş bir testi Sicilya şarabı getir. Yıllanmışından olsun ha.

Sarti'yle Andrea çıkar.

LUDOVICO *Virginia'ya:* Solgun görünüyorsun. Köy havası yarayacak sana. Annem eylülde bekliyor.

VIRGINIA Dur sana gelinliğimi göstereyim. Koşarak çıkar.

GALİLE Otur.

LUDOVICO Duyduğuma göre efendim, derslerinizi dinleyen binden fazla öğrenciniz varmış üniversitede. Neyle uğraşıyorsunuz şimdilerde?

GALİLE Hep aynı şeylerle. Roma üzerinden mi geldin?

LUDOVICO Evet. — Ha, unutmadan söyleyeyim: o Hollandalının Güneş lekelerine ilişkin sözlerinize hayran kalmış annem. Kutluyor sizi.

GALİLE *Soğuk:* Sağ olsun.

Sarti ile Andrea, şarap ve bardaklarla girerler Masanın çevresinde toplanırlar.

LUDOVICO Şubat boyunca çalkalanıp durdu bütün Roma. Christopher Clavius, Güneş mi Dünya'nın, Dünya mı Güneş'in çevresinde dönüyor tartışmasının yeniden başlamasından kaygı duyduğunu belirtti.

ANDREA Kaygılanmasınlar

GALİLE Yeni günahlar işleyeceğim beklentisinden başka haberlerin yok mu Roma'dan?

LUDOVICO Papa'nın ölüm döşeğinde olduğunu biliyor muydunuz?

GENÇ RAHİP Aman Tanrım!

GALİLE Yerine kimin geçmesi bekleniyor?

LUDOVICO Çoğunluk Barberini diyor.

GALİLE Ya, demek Barberini.

ANDREA Bay Galile tanır onu.

GENÇ RAHİP Kardinal Barberini matematikçidir.

FEDERZONI Kutsal tahta bir bilgin oturacak ha!

Susma.

GALİLE Demek artık, Barberini gibi az buçuk matematik okumuşlar gerekiyor onlara! İşler yoluna girmeye başladı. İki kere iki dört eder dediğimizde, suçlanmayacağımız günler yaklaştı demektir Federzoni. Ludovico'ya döner. Bu şaraba bayılırım Ludovico. Sen nasıl buldun?

LUDOVICO Evet, güzel şarap.

GALİLE Bağını tanırım bu şarabın. Sarp ve taşlıktır. Üzümleri maviye çalar. Severim bu şarabı.

LUDOVICO Evet efendim.

GALİLE Küçük gölgeler vardır içinde. Tadı tatlıya yakındır. Ama yalnızca «yakındır». Topla şunları Andrea: buzu, leğeni, iğneleri... Bedenini de avutmalıdır insan. Korkakların, umarsızlıktan söz etmelerinden usandım artık. Her zaman söylerim: Yaşamın tadını çıkarmak da hünerdir.

GENÇ RAHİP Gene ne kuruyorsunuz?

FEDERZONI Dünya-Güneş oyununa başlıyoruz yine.

ANDREA *Mırıldanarak*

Kımıldamıyor, diyor İncil, duruyor olduğu yerde
Bilginler de savunuyor durduğunu.
Papa tutmuş kulağından, kımıldamasın diye
Ama gene de dönüyor yeryüzü.

Andrea, Federzoni ve Genç Rahip, deney masasının üstündekileri çabucak kaldırırlar

ANDREA İstesek Güneş'in de döndüğünü kanıtlayabiliriz Mersili Hoşuna gider miydi?

LUDOVICO Nedir bu coşkunluğunuz?

BAYAN SARTI O şeytan işi aygıtı yine mi alacaksınız elinize?

GALİLE Annenin seni bana niçin yolladığını şimdi anladım. Barberini papa olmak üzere. Bilim bir tutku, araştırma da bir zevk olacak artık. Clavius kaygılanmakta haklı, şu Güneş lekeleri benim de ilgimi çekiyor. Şarabımı beğendin mi Ludovico?

LUDOVICO Söyledim ya efendim.

GALİLE Gerçekten beğendin mi?

LUDOVICO *Bezgin:* Beğendim.

GALİLE Uğraşından vazgeçmeyen bir adamım ben; uğraşımdan vazgeçmemi istemeden şarabımı içecek, kızımı alacak kadar yürekli misin? Gökbilimi ile kızımın ne ilgisi var? Venüs'ün evreleri kızımın kıçını değiştirmez.

BAYAN SARTI Bu kadar kabalaşmayın Bay Galile. Hemen dışarıya çıkarıyorum Virginia'yı.

LUDOVICO *Bayan Sarti'yi durdurarak:* Benim ailem gibi ailelerde evlilikler yalnızca cinsel kaygılarla yapılmaz.

GALİLE Kızımla evlenmeni sekiz yıldır engellemelerinin nedeni beni denemek değil miydi?

LUDOVICO Karım olacak kişinin köyümüzün kilisesinde de saygınlığı olmalı.

GALİLE Sanırım şunu demek istiyorsunuz: Köylüler, vergilerini öderken yalnız efendilerinin değil, karılarının da dine bağlı olmasını isterler.

LUDOVICO Evet, bir bakıma öyle.

GALİLE Andrea, Fulganzio! Deney aynası ile perdeyi getirin! Güneş'i yansıtıp bir bakalım. Bu senin yöntemin Andrea. *Andrea ile Genç Rahip, ayna ile perdeyi getirirler.*

LUDOVICO Roma'da imza vermiştiniz bir zamanlar Artık uğraşmayacaktınız Dünya mı Güneş'in, Güneş mi Dünya'nın çevresinde dönüyor gibi konularla.

GALİLE O geçmişte kaldı. O zamanlar gerici bir papa vardı başımızda.

BAYAN SARTI Vardı ha! Ölmüş gibi konuşuyorsunuz!

GALİLE Yakında Sarti, yakında! — Ağı gerin de karelere bölünsün perde. İşimizi yöntemimize uygun yapalım. Sonra da mektuplara yanıt yazarız, olur mu Andrea?

BAYAN SARTI «Yakındaymış!» Buz parçalarını bin bir kez tartar ama işine gelen şeylere körü körüne inanır.

Perde gerilir

LUDOVICO Papa öldüğünde yerine kim geçerse geçsin Bay Galile, bilime olan sevgisi ne denli büyük olursa olsun, bu ülkenin soylu ailelerinin güvenini sarsmamaya özen göstermek zorundadır.

GENÇ RAHİP Dünya'yı da, insan beynini de yaratan Tanrı'dır Ludovico, fiziğe izin verecektir.

BAYAN SARTI Sana bir çift sözüm var Galile. Oğlumu bu deneyler, kuramlar ve gözlemlerle günaha soktuğunu gördüm, ama sesimi çıkarmadım. Yöneticilere karşı geldin. Bir kez de uyardılar seni. En ileri gelen kardinallerin bile dillerinde tüy bitti aklını başına toplayasın diye. Bir süre etkili oldu bu uyarı. Ama iki ay önce, Meryem Ana Bayramından hemen sonra yine gizlice gözlemler yaptığını gördüm. Hem de damda! Görmezlikten geldim, ama ne yaptığını anlamıştım. Hemen kiliseye koştum, bir mum yaktım Kutsal Joseph için. Elimden başka şey gelmezdi ki. Seninle yalnız kaldığımızda aklı başında bir adam izlenimi yaratıyorsun bende. Bu işin tehlikesini bildiğini, kendini tutacağını söylüyorsun. Ama iki gün deneylere dalsan, yine eski tas eski hamam. Bir dinsizin yanından ayrılmadığım için cehennemde yanacaksam, bu benim bileceğim bir iş. Ama o koca ayaklarınla kızının mutluluğunu çiğnemeye hiç hakkın yok!

GALİLE *Homurdanarak:* Teleskopu getirin!

LUDOVICO Giuseppe, eşyalarımı arabaya götür.

Uşak çıkar.

BAYAN SARTI Virginia buna dayanamaz. Onunla kendiniz konuşun! *Elinde şarap testisi, koşarak çıkar*

LUDOVICO Demek yeniden başladınız. Annemle ben, yılın dörtte üçünü köyde geçiririz Bay Galile. Jupiter'in uyduları üzerine söyledikleriniz, köylülerimizi hiç mi hiç ilgilendirmiyor Bunu kanıtlayabilirim size. İşleri o kadar ağırdır ki düşünemezler. Ama kilisenin kutsal düşüncelerine dil uzatanların cezasız kaldığını görürlerse çok kızarlar. Şu acınası, yarı hayvanlaşmış insanların her şeyi birbirine karıştıracaklarını da unutmayın. Gerçekte hayvan gibidirler, düşünmeyi beceremezler. Elma ağacında bir armut yetiştiğini duysalar, işi gücü bırakıp günlerce bunu konuşurlar.

GALİLE *Alaysı:* Öyle mi?

LUDOVICO Hayvandırlar. Çiftliğe dert yanmaya geldiklerinde gözlerinin önünde bir köpeği kırbaçlatır annem. Kuralları, saygılı olmayı unutmasınlar diye. Zorunludur bunu yapmaya. Siz Bay Galile, arasıra yolculuk yaparken mısır tarlalarını görürsünüz. Peynirimizi, zeytinimizi yerken, bunları ne ca-

balarla elde ettiğimizi, bu adamları çalıştırmak için nelere katlandığımızı aklınızın ucundan bile geçirmezsiniz.

GALİLE Delikanlı! Ben zeytinimi düşünmeden yerim. *Kabaca:* İşimden alıkoyuyorsun beni. *Dışarıya seslenir:* Perde hazır mı?

ANDREA Hazır. Geliyor musunuz?

GALİLE Yola getirmek için yalnızca köpekleri mi kırbaçlarsınız Marsili?

LUDOVICO Korkunç zeki bir adamsınız Bay Galile. Yazık!..

GENÇ RAHİP *Şaşırmış:* Gözdağı veriyor size.

GALİLE Evet, köylülerinin uyanmalarından, yeni şeyler düşünmelerinden korkuyor. Yalnız onların değil, uşakların, kâhyaların da.

FEDERZONI Nasıl olur? Onların hiçbiri Latince bilmez ki.

GALİLE Küçük bir azınlık için Latince yazacağıma, çoğunluğun anlaması için halk diliyle yazabilirim. Yeni düşüncelerin gelişmesi için elleriyle çalışan insanlar gerekli bize. Her şeyin nedenini onlardan çok kim bilmek ister? Ekmeği yalnızca sofrada görenler nasıl pişirildiğini bilmek istemezler. Bu çeşit insanlar, fırıncı yerine Tanrı'ya şükretmeyi yeğlerler. Ama ekmeği pişirenler hiçbir şeyin kendiliğinden kımıldayamayacağını bilirler. Zeytin tarlalarında çalışan ablan var ya Fulganzio, Güneş'in bir soyluluk simgesi değil de, bir çekim gücü olduğunu. Güneş döndürdüğü için Dünya'nın döndüğünü duyduğunda çok şaşmayacak, belki de gülecektir buna.

LUDOVICO Siz hep tutkularınızın tutsağı olarak kalacaksınız. Virginia'dan özür dileyin benim yerime, onu şimdi görmesem daha iyi olur sanırım.

GALİLE Drahoması hazır. Ne zaman isterseniz alabilirsiniz.

LUDOVICO İyi günler efendim. *Çıkar.*

ANDREA Marsili ailesine saygılar!

FEDERZONI Sarayları yıkılmasın diye Dünya'nın dönmemesi için buyruk verenlere de saygılar!

ANDREA Cenzilere, Villanilere de saygılar!

FEDERZONI Cervillilere de!

ANDREA Lecchilere de!

FEDERZONI Pirleonilere de!

ANDREA Halkı ezsin diye papanın eteklerini öpenlere de!

GENÇ RAHİP *Teleskopun yanındadır.* Yeni papa aydın biri olacak.

GALİLE Güneş'teki şu lekeleri inceleyelim artık. Bizi bu ilgilendirir. Yeni papaya da güvenmeyelim pek, her tehlikeyi göze almalıyız.

ANDREA *Sözünü keserek:* Fabrizius'un savunduğu yıldız gölgeleriyle Paris ve Prag'takilerin duman varsayımlarını çürütelim önce. Sonra da Güneş'in döndüğünü kanıtlarız.

GALİLE Güneş'in döndüğünü kanıtlamak mı? Şimdiye değin hep haklı olduğumu kanıtlamak değildi benim ereğim. Tersine, haklı mıyım, değil miyim, bunu anlamak istiyorum Şimdi gözlemlere başlıyorsunuz. Şunu öğütlerim size. Umudu bir yana bırakın. Belki leke bunlar, belki de duman. Leke olmaları işimize gelse de balık kuyruğudur diyelim biz bunlara. Evet, her şeyi bir kez daha gözden geçireceğiz. Koşar adımlarla değil, bir kaplumbağa gibi yavaş yavaş ilerleyeceğiz. Bugün yazdığımızı yarın sileceğiz tahtadan. Aynı şeyi bir kez daha bulursak, ancak o zaman yeniden yazacağız. Bulmak istediğimiz şeyi bulsak bile, daha bir kuşkuyla bakacağız ona. Diyelim ki Dünya dönmüyor, olduğu yerde duruyor Güneş'i gözlemlemeye de işte böyle ters bir açıdan başlayalım. Başarısızlığa uğrar da kesinlikle yenildiğimizi anlarsak; boynumuzu büker, Dünya dönüyormuş, deriz. *Göz kırpar.* Yapacak bir şeyimiz de kalmaz artık. Bir düşünceyi araştırmadan, incelemeden savunanlara acımak yok bundan böyle. Kaldırın teleskopun örtüsünü, Güneş'e çevirin! *Deney aynasını ayarlar.*

GENÇ RAHİP İçeri girdiğinde, Ludovico'yu tanıyamamıştınız ya, işte o an anlamıştım bu işe daha önce başladığınızı. *Konuşmaksızın işe koyulurlar. Güneş'in yansıması perdede göründüğü sırada, gelinliğini giymiş olan Virginia koşarak girer.*

VIRGINIA Baba, demek kovdun onu!

Bayılır Andrea ile Genç Rahip, yardımına koşarlar Galile oralı değildir.

GALİLE Öğrenmem gerek.

10

ARADAN GEÇEN ON YIL İÇİNDE, GALİLE'NİN DÜŞÜNCELERİ HALK ARASINDA YAYGINLIK KAZANMIŞTIR. YERGİCİLER VE SOKAK ŞARKICILARI HER YERDE BU YENİ DÜŞÜNCELERİ İŞLEMEKTEDİRLER. 1632 KARNAVALINDA, İTALYA'NIN PEK ÇOK KENTİNDE KARNAVAL EĞLENCELERİNE KONU OLARAK GÖKBİLİMİ SEÇİLMİŞTİR.

Pazaryeri.

Biri kundakta, öbürü beş yaşlarında iki çocuklu sıska bir karı koca gösteri yapmak için pazaryerine gelirler. Kimi maskeli, kimi maskesiz bir kalabalık, karnaval alayını beklemektedir.

ŞARKICI *Trampet çalarak:* Ey bu kentin saygıdeğer bayları, bayanları! Tüm Kuzey İtalya'da dillerden düşmeyen bir Floransa şarkısını, hiçbir masraftan kaçınmadan, karnaval alayından önce ayağınıza getirdik. Şarkımızın adı: «Saray Fizikçisi Galileo Galile'nin Korkunç Düşünceleri ya da Gelecekten Sesler.»

Şarkıya başlar :

Tanrı çağırdı Güneş'i, verdi buyruğunu:
Gezdir ışığını yeryüzünde,
Bir besleme gibi
Pervane ol çevresinde, dedi.
Küçükler, bundan böyle
Dönmelidir büyüklerin çevresinde.
Ve böylece başladı dönmeye
Güçsüzler güçlülerin
Uşaklar efendilerin çevresinde.
Gökte nasılsa yerde de öyle :

Kardinaller papanın
Papazlar kardinallerin
Yazıcılar papazların
Memurlar yazıcıların
Esnaflar memurların
Uşaklar esnafların
Köpekler, tavuklar ve dilenciler de
Uşakların çevresinde.

İşte değerli dinleyiciler, Tanrıbilimcilerin ordo ordinum, yani büyük düzen; regula aeternis, yani kuralların kuralı dedikleri şey. Peki sevgili dinleyenler, ne oldu sonunda?

Şarkısını sürdürür

Yeter artık! dedi bilgin Galile
(İncili atıp bir köşeye
Çevirip teleskopunu göğe
Evrene bir göz attı.)
Ve şöyle dedi Güneş'e Dur olduğun yerde!
Artık her şey tersine dönecek,
Efendiler uşakların çevresinde!
Ey millet, şakası kalmadı bu işin
Hizmetçi kısmı gerçekten azıttı!
Kötü de değil hani
Kim istemez başına buyruk olmayı?

Değerli dinleyenler, olur mu böyle şey?

Şarkısını sürdürür:

Uşak miskin, hizmetçi şımarık
İşi iş düzene uyanın
Keşiş ayine gitmez olur
Çırak yan gelip uyur.

Olmaz, olmaz, olmaz
İncile dil uzatılmaz!
Sağlam değilse kopar boynumuza geçen ip!
Ey millet, şakası kalmadı bu işin
Kötü de değil hani:
Kim istemez başına buyruk olmayı?

Sevgili dinleyenler, şimdi de, bilgin Galileo Galile'nin sözünü ettiği geleceğe bir göz atalım.

Şarkısını sürdürür:

Balıkpazarında iki kadın
Bakınıp dururlar umarsız, şaşkın:
Bir balıkçı çıkarsın ekmeğini
Tek başına yesin balığını!
Duvarcı karsın harcını
Evi yaptırandan alsın taşı tuğlayı
Evi bitirince de kendi kurulsun içine!
Evet, böyle şey olur mu?
Olmaz, olmaz, olmaz
Bu iş şakaya gelmez!
Sağlam değilse kopar boynumuza geçen ip!
Ey millet, şakası kalmadı bu işin
Kötü de değil hani:
Kim istemez başına buyruk olmayı?
Uşak efendisine
Utanmadan bassın tekmeyi
Karısı versin çocuklarına
Papazın içeceği sütü.
Olmaz, olmaz, olmaz
İncile dil uzatılmaz!
Sağlam değilse kopar boynumuza geçen ip!
Ey millet, şakası kalmadı bu işin
Kötü de değil hani
Kim istemez başına buyruk olmayı?

ŞARKICININ KARISI

Dayanamayıp bir ora
Şöyle dedim kocama:
Senin bu dediklerin
Başka gezegende olmasın?

ŞARKICI

Hayır, hayır, hayır! Yeter Galile yeter!
Çıkarırsan tasmasını azgın köpeğin, ısırır.
Şaka bir yana. Eğriye eğri doğruya doğru:
Kim istemez başına buyruk olmayı?

İKİSİ BİRDEN

Sizler, şu dünyada ezilerek yaşayanlar
Uyanın artık, gösterin gücünüzü
Öğrenin bilgin Galile'den
Mutluluğun abecesini.
Hep boyun eğmek midir insanoğlunun yazgısı!
Kim istemez başına buyruk olmayı?

ŞARKICI Değerli dinleyiciler, şimdi de, Galileo Galile'nin akıllara durgunluk veren buluşunu seyredeceksiniz: Dünya'nın, Güneş'in çevresinde dönüşü.

Hızlı hızlı trampet çalmaya başlar. Kadın ve çocuk öne çıkarlar. Kadının elinde Güneş'i simgeleyen bir yuvarlak, çocuğun kafasında da Dünya'yı simgeleyen bir kabak vardır. Çocuk, kadının çevresinde döner. Şarkıcı, bir ölüm marşı çalıyormuş gibi, çocuğun her adımında trampete vurmaktadır. Arkadan da trampet sesleri duyulur.

KALIN BİR SES *Bağırarak:* Karnaval alayı geliyor!

Yırtık pırtık giysiler içinde, bir araba çeken iki adam girer. Floransa Dükü gülünç bir taht üstünde oturmaktadır. Başında kartondan bir taç, üstünde çuvaldan giysiler vardır. Sözde, teleskoptan bakmaktadır. Tahtın üstünde «Mutsuz-

luğu arıyor» yazılıdır. Ellerinde büyük bir örtü, uyumlu adımlarla dört adam girer. Dururlar ve Kardinali simgeleyen bir bebek atarlar havaya. Kenarda bir cüce durmaktadır. Elindeki kartonda «Yeniçağ» yazılıdır. Kalabalığın içinden bir dilenci, koltuk değnekleriyle doğrulur, bir süre zıplayarak dans eder, sonra gürültüyle yere yığılır. İçeriye bebek kılığında iriyarı biri girer, sözde Galile'dir. Eğilerek kalabalığı selamlar. Önünde bir cocuk, sayfaları karalanmış çok büyük bir İncil tutmaktadır

ŞARKICI Galileo Galilei! İşte İncili yıkan adam!

Kalabalığın kahkahaları.

1633 : ENGİZİSYON, DÜNYACA ÜNLÜ BİLGİNİ ROMA'YA ÇAĞIRIYOR.

Aşağılar sıcak, yüksekler soğuk
Sokaklarda kaynaşma, sarayda suskunluk.

Floransa'daki Medici Sarayının merdivenleri ve bekleme salonu.

Galile, kızı ile gelmiş, Dük'ün kendisini kabul etmesini beklemektedir

VIRGINIA Ne de uzun sürdü.

GALİLE Evet.

VIRGINIA Bizi buraya kadar izleyen adam gene çıktı karşımıza. *Kendileriyle ilgilenmeden geçen birini gösterir.*

GALİLE *Gözleri iyi görmemektedir artık.* Tanımıyorum.

VIRGINIA Ama ben sık sık görüyorum son günlerde. Korkuyorum bu adamdan.

GALİLE Saçma. Korsikalı haydutlar arasında değiliz, Floransa'dayız.

VIRGINIA Rektör Gaffone geliyor.

GALİLE Korktuğum başıma geldi. Bu aptal herif yine iki saat lafa tutar beni.

Üniversite Rektörü Gaffone merdivenlerden inmektedir. Galile'yi görünce irkilir, başını kaldırmadan önlerinden geçer

GALİLE Gözlerim iyi görmüyor gene. Selam verdi mi?

VIRGINIA Vermedi. — Neler yazdındı kitabında? Dindışı bulmasınlar sakın?

GALİLE Kiliseye çok bağlısın. Her gün erkenden kalkıp sabah duasına gitmekten rengin iyice soldu. Benim için dua ediyorsun değil mi?

VIRGINIA Bay Vanni geliyor. Demirdökümcü, hani döküm araçlarının taslağını çizmiştin ona. Bıldırcınlar için teşekkür et-

meyi unutma sakın.

Merdivenlerden bir adam inmektedir.

VANNİ Gönderdiğim bıldırcınları beğendiniz mi Bay Galile?

GALİLE Çok lezizdi Vanni Usta. Tekrar teşekkürler.

VANNİ Sizi konuşuyorlar yukarda. Her yerde satılan İncil taşlamalarından sizi sorumlu tutuyorlar.

GALİLE Haberim yok bunlardan. Üstelik, Homeros ile İncil en sevdiğim kitaplardır.

VANNİ Fırsat bulmuşken söyleyeyim, biz demirciler sizden yanayız. Yıldızların devinimlerinden hiç anlamam, ama bana göre siz, özgürlük için savaşan, yeni şeyleri öğretmek için didinip duran bir bilginsiniz. Örneğin, Almanya'daki şu tarım araçları, açıklamıştınız ya bana. Son yıllarda yalnız tarım üstüne beş cilt kitap yayımlandı Londra'da. Bizse burada Hollanda kanallarıyla ilgili bir kitap bulsak öpüp başımıza koyacağız. Size güçlük çıkaranlar, Bologna'daki doktorlara deney yapmak için kadavra bile vermiyorlar.

GALİLE Duyacaklar Vanni Usta, yavaş konuşun.

VANNİ Duysunlar. Amsterdam ve Londro'da borsaların açıldığını biliyor musunuz? Sanat okulları da açılmış. Günlük olayları yazan gazeteler yayınlanıyormuş her gün. Burada servet yapma özgürlüğümüz bile yok. Demirdökümcülere de karşı bunlar. Bir yerde çok fazla işçi çalışırsa, orda ahlaksızlık olurmuş sözde. Sizin gibi adamlar için canımı veririm Bay Galile. Size bir kötülük yapmaya çalışırlarsa, sanatkârlar arasında dostlarınız olduğunu unutmayın. Tüm Kuzey İtalya arkanızdadır.

GALİLE Bildiğim kadarıyla, kimsenin bana bir kötülük yapmaya niyeti yok.

VANNİ Öyle mi dersiniz?

GALİLE Kesinlikle.

VANNİ Bana sorarsanız, Venedik'te daha bir güvenlikte olursunuz. Kara cüppeliler azdır orada. Kavganızı orada da sürdürebilirsiniz. Bir atım, bir arabam var Bay Galile, her zaman emrinizdedir.

GALİLE Bir kaçak gibi yaşayamam ben. Rahatıma düşkünümdür.

VANNI Evet ama, yukarda duyduklarımdan sonra biraz acele etmeniz gerektiği kanısındayım. Bana öyle geliyor ki, şu sıralar Floransa'da bulunmamanız yerinde olur.

GALİLE Saçma. Dük öğrencimdir. Ayrıca, bana bir şey yapmak isterlerse papa da engeller.

VANNI Dostla düşmanı ayırt edemiyorsunuz Bay Galile.

GALİLE Güçlüyle güçsüzü ayırt ediyorum ama.

VANNI Pekâlâ. Tatiliniz açık olsun.

GALİLE *Virginia'nın yanına döner.* Bu ülkede derdi olan herkes beni bulur. Hem de hiç olmayacak yerlerde. Ben yalnızca evrenin yapısına ilişkin bir kitap yazdım, o kadar. Bunu nasıl yorumlayacakları beni hiç ilgilendirmez.

VIRGINIA *Yüksek sesle:* Geçen karnavalda olanlardan ötürü onları nasıl suçladığını bir bilseler.

GALİLE Evet, aç ayıya bal ver kolunu da yesin!

VIRGINIA *Yavaşça:* Dük gerçekten bugün için mi çağırmıştı seni?

GALİLE Hayır, onunla görüşmeyi ben istedim. Yazdığım kitabı getirdim, parasını peşin ödemişti. Git sor bakalım şu görevliye, daha ne kadar bekletecekler bizi?

VIRGINIA *Görevlinin yanına gider. Kuşkulandığı adam da ardındadır.* Bay Mincio, Dük Hazretleri babamın kendileriyle görüşmek istediğini biliyorlar mı?

GÖREVLİ Nerden bileyim ben?

VIRGINIA Sorumun yanıtı bu değil.

GÖREVLİ Öyle mi?

VIRGINIA Saygılı olun biraz. *Görevli, öteki adama bakarak arkasını döner ve esner.*

VIRGINIA *Geri döner.* Dük'ün işi var, dedi.

GALİLE Saygıdan söz ettiğini duydum, bir şey mi oldu?

VIRGINIA Bilgi verdiği için teşekkür ettim yalnızca. Kitabı burada bırakamaz mısın? Boşuna vakit yitiriyorsun.

GALİLE Nerdeyse, vaktin ne değeri var, diyesim geliyor. Sagredo Padua'ya çağırmıştı, gidip birkaç hafta kalsak mı? Sağlığım da iyi değil şu sıralar.

VIRGINIA Sen kitaplarından ayrı yaşayamazsın.

GALİLE Bir iki sandık da Sicilya şarabı koyardık arabaya.

VIRGINIA Her zaman demez miydin şarap yola dayanmaz diye? Hem, saraydan üç maaş alacağın var daha. Oraya, ayağına göndermezler.

GALİLE Bak bu doğru işte.

Engizisyon Yargıcı Kardinal merdivenlerden inmektedir.

VIRGINIA Engizisyon yargıcı geliyor.

Kardinal, önlerinden geçerken eğilerek selamlar Galile'yi

VIRGINIA Engizisyon yargıcının Floransa'da ne işi var baba?

GALİLE Bilmem. Saygılı da davrandı, görmedin mi? Floransa'ya gidip yıllarca susmakla iyi etmişim. Beni öylesine yücelttiler ki, şimdi nasılsam öyle benimsemek zorundalar.

GÖREVLİ *Bağırarak:* Yüce Efendimiz Dük Hazretleri...

Cosmo de Medici merdivenlerden iner Galile ona yaklaşır Cosmo sıkılarak durur

GALİLE Efendimiz, iki Dünya sistemi üzerine görüşlerimi...

COSMO Tamam tamam. Gözleriniz nasıl?

GALİLE Pek iyi değil Efendimiz. Eğer izin verirseniz kitabımı...

COSMO Gözlerinizin durumu çok üzüyor beni, gerçekten çok üzüyor. O eşsiz borunuzdan çok fazla baktınız anlaşılan. Ondan bozuldu gözleriniz.

Kitabı almadan gider.

GALİLE Kitabı almadı değil mi?

VIRGINIA Korkuyorum baba.

GALİLE *Alçak sesle, ama sert:* Bir şey sezdirme. Buradan çıkınca eve değil, doğruca camcı Volpi'ye gideceğiz. Konuşmuştum onunla, meyhanenin yanındaki bahçede boş şarap fıçılarıyla yüklü bir araba bekleyecek. Onunla çıkarım kentten.

VIRGINIA Biliyordun...

GALİLE Çevrene bakma sakın.

Gitmek isterler.

ÜST DÜZEYDE BİR GÖREVLİ *Merdivenlerden iner.* Size şunu iletmekle görevlendirildim Bay Galile: Floransa Sarayı, Kutsal Engizisyonun sizi Roma'da sorguya çekme isteğine daha fazla karşı koyamamıştır. Kutsal Engizisyonun arabası dışarda sizi bekliyor.

12

PAPA

Vatikan Sarayında bir salon.

Papa VIII. Urban (eski kardinal Barberini), Engizisyon Yargıcı ile konuşmakta, bir yandan da giydirilmektedir. Dışardan ayak sesleri duyulmaktadır.

PAPA *Bağırarak:* Hayır! Hayır! Hayır!

ENGİZİSYON YARGICI Tüm fakülte profesörleri, kutsal kuruluşların temsilcileri, tüm din adamları; İncilde yazılanlara, Tanrı'nın buyruklarına saf bir inançla bağlı olan bu insanlar, sizin ağzınızdan çıkacak sözleri duymaya geldiler buraya. İncile boş verin mi diyeceksiniz?

PAPA Hayır, olmaz! Misapları kırmalarına izin veremem!

ENGİZİSYON YARGICI Misaplar, karşı koymanın ve kuşkunun ruhu değildir, diyor bu insanlar. Ama misap değil işin özü. Korkunç bir kargaşa kapladı dünyayı. Bir kargaşa ki, kendi beyinlerinden yayılıyor dünyaya. Bizi buna sayılar zorluyor diye haykırıyorlar. Ama nerden çıkıyor bu sayılar? Bunun kuşkudan doğduğunu herkes biliyor artık. Bu insanlar her şeye kuşkuyla bakıyor. İnancı boşlayıp kuşkuyla mı kuracağız toplumu? «Efendimsin, ama bunun iyi bir şey olup olmadığından kuşkuluyum.» «Bu ev, bu kadın senin, ama benim de olabilir.» Öte yandan, sanat sevginiz çok güzel yapıtların bir araya toplanmasını sağladı. Ama Roma duvarlarına yazılanlar da bir yığın okuyucu buluyor. Ne mi yazıyorlar? «Barbarların Roma'da bıraktıklarını Barberiniler çalıyor.» Ya dışarda? Tanrı, kutsal tahtını çetin bir sınavdan geçiriyor. İspanya'ya karşı olan tutumunuzu kimi budalalar anlamadı. Alman İmparatoruyla olan anlaşmazlığınız da üzüntü yaratıyor. On beş yıldır savaşılıyor, Almanya mezbahaya döndü. Ağızlarından İncili düşürmüyorlar ama birbirlerini yiyorlar. Ve şimdi de, Hıristiyanlık: veba salgınları,

savaşlar, yenilik hareketleri altında gücünü yitirirken, tüm Avrupa'da bir söylenti yaygınlaşıyor: Sözde siz, Katolik olan Alman İmparatorluğunu zayıflatmak için Lutherci İsveç ile gizli bir anlaşma yapmışsınız. Ve kendilerini matematikçi sanan kimi sersemler de, borularını göğe dikmişler, kendilerini desteklediğinizi, karşı çıkmadığınızı yayıyorlar dünyaya. Ve şöyle bir soru takılıyor insanın aklına: Gökbilim gibi önemsiz bir bilim dalına birdenbire duyulan bu ilgi nerden geliyor? Kürelerin dönmesi önemli mi? Tüm İtalya'da at bakıcılarına varıncaya değin o Floransalının Venüs'ün evreleri üzerine dedikleri konuşuluyor. Ama okullarda öğretilenlere hiç kimse kulak asmıyor. Her kötülüğü yapabilecek bu kişiliksiz insanlar, o çılgının dediği gibi salt kendi akıllarına inansalardı, halimiz ne olurdu? Güneş, Gibeon'da durur mu durmaz mı diye kuşkulanacaklarına, o pis kuşkularını sadaka toplarken duysunlar. Denizi aştıklarından bu yana —buna bir sözüm yok—, Tanrı'ya değil de, pusula dedikleri şu ölçme yuvarlağına güveniyorlar. Galile denen bu adam, daha delikanlı iken makineler hakkında yazılar yazmış. Makinelerle mucizeler yaratacaklarmış. Nasıl mucizeler acaba? Artık Tanrı da gerekmiyormuş onlara, öyleyse nasıl mucizeler bekliyorlar? Örneğin, efendi-uşak olmayacakmış bundan böyle, gerekli de değilmiş. Onlar için köpek leşinden farkı olmayan Aristoteles'in şu sözlerini düşürmüyorlar dillerinden: «Mekik kendi kendine dokusa, lir kendi kendine çalsa ne ustalara çırak, ne de efendilere uşak gerekirdi.» İşte bu noktaya geldiler şimdi, anlıyor musunuz? Bu lanetlenesi adam ne yaptığını çok iyi biliyor. Gökbilimle ilgili çalışmalarını Latince değil de, balıkçıların ve kumaş tüccarlarının konuştuğu dilde yazıyor.

PAPA Evet, çok tatsız bir şey, bunu söyleyeceğim ona.

ENGİZİSYON YARGICI Kimini kışkırtıyor, kimini kandırıyor bu adam. Kuzey İtalya'daki liman kentlerinden onun yıldız haritaları isteniyor durmadan. Kazanç sağladığı için bunları göndermek zorundayız.

PAPA Ama bu haritalar, onun dindışı düşüncelerine, şu sözünü ettiğiniz yıldızların devindiği varsayımına dayanıyor. Kura-

mını yadsıyorsak eğer, bu yıldızların varlığı da söz konusu olamaz. Hem kuramını lanetle, hem de haritasını kullan. Olmaz böyle şey!

ENGİZİSYON YARGICI Neden olmasın? Başka çaremiz yok.

PAPA Bu ayak sesleri sinirlendiriyor beni. Kulağım hep bunda, kusura bakmayın.

ENGİZİSYON YARGICI Belki de efendimiz, bu ayak sesleri benim söylemek istediklerimden çok daha fazlasını anlatacak size. Bu adamlar yüreklerindeki kuşkuyla mı ayrılsınlar buradan?

PAPA Ama herhangi bir kaçık değil bu adam, çağımızın en büyük fizikçisi, talya'nın ışığı. Dostları var; Versailles'da, Viyana Sarayında... Kutsal Kilisemize, çürümüş önyargıların doldurduğu pislik çukuru derler sonra. Hayır, dokunmayın bu adama!

ENGİZİSYON YARGICI Fazla zorlanacağımızı sanmam. Boğazına düşkün adamdır; dayanamaz, boyun eğer.

PAPA Tanıdıklarım içinde zevkine en düşkün olanıdır. Yaşamın tadını çıkarmasını bilir. Yıllanmış bir şaraba ya da yeni bir düşünceye hayır diyemez. Fiziksel gerçekleri yargılamak istemiyorum. «Kiliseye hayır!», «Akla hayır!» gibi sözler de duymak istemiyorum. Kitabına ben izin verdim, ama söyleyeceği son sözün bilim değil, inanç olmasını istedim. Sözünü tuttu.

ENGİZİSYON YARGICI Ama nasıl? Kitabında, Aristoteles'in görüşlerini savunan akılsız biriyle, Galile'nin görüşlerini savunan akıllı biri tartışıyor hep. Evet Efendimiz, böyle bir kitapta son sözü kim söyler acaba?

PAPA Kim? Kim savunuyor kilisemizi?

ENGİZİSYON YARGICI Akıllı olan değil.

PAPA Doğrusu büyük utanmazlık! Şu ayak sesleri de dayanılacak gibi değil. Bütün ülke buraya toplanmış sanki.

ENGİZİSYON YARGICI Tümü değil, ama en saygıdeğer olanları. *Susma. Papa giydirilmiştir.*

PAPA Yalnızca işkence araçları gösterilsin ona.

ENGİZİSYON YARGICI Bu da yeter Efendimiz. Bay Galile anlar araçlardan.

13

GALİLEO GALİLE, 22 HAZİRAN 1633'TE, ENGİZİSYON MAHKEMESİ ÖNÜNDE, DÜNYANIN DÖNÜŞÜYLE İLGİLİ KURAMINI YADSIYOR.

Bir haziran günüydü, geçip gitti
İnsanlık için çok önemli bir gündü.
Karanlıktan korktu akıl
Herkes kapıda sonucu bekledi.

Roma'daki Floransa Elçiliğinde.

Galile'nin öğrencileri haber beklemektedirler. Genç Rahip' le Federzoni, yeni kurallarla satranç oynamaktadırlar. Virginia bir köşede çökmüş, dua etmektedir

GENÇ RAHİP Papa konuşmamış onunla Bilimsel tartışma yok artık.

FEDERZONI Bu onun son umuduydu. Yıllar önce, Kardinal Barberini iken söyledikleri gerçek olacakmış meğer Sen bize gereklisin demişti. İşte ellerinde şimdi.

ANDREA Öldürecekler onu. «Discorsi» yarıda kalacak.

FEDERZONI *Yan yan bakarak:* Öyle mi dersin?

ANDREA Kesinlikle yadsımaz.

Susma.

GENÇ RAHİP Uyuyamayınca insan, bir yığın şey takılıyor kafasına. Bu gece sürekli düşünüp durdum. Keşke hiç ayrılmasaydı Venedik'ten.

ANDREA Kitabını orada yazamazdı ki.

FEDERZONI Floransa'da da yayınlayamazdı.

Susma.

GENÇ RAHİP Hani o hep cebinde taşıdığı taş var ya, kanıt taşı, cebinden almışlar mıdır acaba?

FEDERZONI Onu götürecekleri yere cepsiz gidilir.

ANDREA *Haykırarak:* Bunu göze alamazlar! Alsalar bile dediklerini yadsımayacaktır «Gerçeği bilmeyen aptaldır, ama bilip de yalandır diyen canidir» derdi, unuttunuz mu?

FEDERZONI Ben de sanmıyorum yadsıyacağını. Yadsırsa eğer, yaşamın bir anlamı kalmayacak benim için. Ama güçlü olduklarını da unutmayalım.

ANDREA Her şey zorbalıkla çözümlenmez.

FEDERZONI Olabilir...

GENÇ RAHİP *Alçak sesle:* Yirmi üç gün zindanda kaldı. Dün sorgudaydı, bugün de duruşması var *Andrea'nın dinlediğini görünce, yüksek sesle:* Engizisyonun kararından iki gün sonraydı, onu görmeye gelmiştim. Şurada, karşıda oturmuştuk. Bahçede, güneş saatinin yanındaki Priap Tanrısını göstermişti bana. Bakın, buradan da görebilirsiniz. Yapıtını Horaz'ın şiiriyle karşılaştırmıştı. «Oturak yerine bir masayı koyabilir miydi şiirine Horaz?» demişti bana. Kendisini gerçeği aramaya iten güzellik anlayışından söz etmiş, şu atasözünü söylemişti: hieme et eastate, et prope et procul, usque dum vivam et ultra. Bununla gerçeği dile getiriyordu.

ANDREA *Genç Rahip'e:* Collegium Romanum'da teleskopu ilk incelediklerı günü anlattın mı ona? Anlat, onu da anlat! *Genç Rahip başını sallar.* Çok olağan davranmıştı. Ellerini beline dayamış, göbeğini dışarı çıkarmış ve şöyle demişti. «Aklınıza güveniyorum baylar.»

Gülerek Galile'nin taklidini yapar.

Susma.

ANDREA *Virginia'yı göstererek:* Yadsısın diye dua ediyor

FEDERZONI Bırak etsin. Onu da sorguya çektiklerinden beri aklı başından gitti. Günah çıkarttığı papazı da getirttiler Floransa'dan.

Floransa'da, Dükalık Sarayında Virginia'nın gördüğü adam girer.

ADAM Boy Galile birazdan burada olur, bir yatak hazırlayın.

FEDERZONI Bırakıldı mı?

ADAM Engizisyon saat beşteki oturumunda Boy Galile'nin her şeyi yadsıyacağı bekleniyor. Sen Markus Kilisesinin büyük

çanı çalacak. Böylece, sözünden döndüğü duyurulmuş olacak.

ANDREA İnanmam buna.

ADAM Dışardaki kalabalıktan ötürü, sarayın arkasındaki bahçe kapısından çıkarılıp buraya getirilecek Bay Galile.

Çıkar

ANDREA *Birden bağırarak:* Ay da bir Dünya'dır. Işığı kendi ışığı değildir. Venüs'ün de ışığı yok, o da Dünya gibi Güneş'in çevresinde dönüyor. Jupiter'in çevresinde de dört Ay dönüyor, duran yıldızların yüksekliğindedir onlar, bir kubbeye de çakılı değildirler. Güneş evrenin merkezidir; olduğu yerde durur, kımıldamaz. Dünya evrenin merkezi değildir ve durmadan döner. Bunları bize o öğretti.

GENÇ RAHİP Gözle görülen gerçek, zor kullanarak ortadan kaldırılamaz.

Susarlar.

FEDERZONI *Bahçedeki güneş saatine bakar.* Saat beş.

Virginia yüksek sesle dua etmeye başlar.

ANDREA Dayanamayacağım artık! Gerçeği katlediyorlar!

Genç Rahip'le birlikte kulaklarını tıkarlar. Ama can çalmaz. Kısa bir sessizlik olur. Bu arada yalnız Virginia'nın dua mırıltıları duyulur. Federzoni hayır der gibi başını sallar. Öteki ler ellerini aşağıya indirirler.

FEDERZONI *Boğuk bir sesle:* Can çalmadı. Saat beşi üç geciyor.

ANDREA Direniyor hâlâ.

GENÇ RAHİP Yadsımayacak!

FEDERZONI Evet, yadsımayacak. Ne mutlu bize.

Birbirleriyle kucaklaşırlar. Çok sevinmişlerdir

ANDREA Demek kaba güç sökmüyormuş! Her şeyi çözümlemiyormuş! Demek cehalet de dize gelirmiş, yenilmez bir şey değilmiş! Demek ölüm korkutmuyormuş insanı!

FEDERZONI Şimdi gerçekten bilim çağı başlıyor. Şu saatler onun doğum sancılarıdır. Düşünün bir kez, ya sözünden dönseydi!

GENÇ RAHİP Söylemiyordum ama kaygı içindeydim. Güveni zayıf biriyim ben.

ANDREA Ben güveniyordum ona.

FEDERZONI Yadsısaydı, gün doğarken gece karanlığının basmasına benzerdi bu.

ANDREA Dağın, ben denizim demesine benzerdi.

GENÇ RAHİP *Diz çöker, ağlayarak:* Tanrım, şükürler olsun sana!

ANDREA Her şey değişti bugün! Ezilen insanlar başlarını yukarıya kaldırıyorlar. Yaşayabiliriz artık, diyorlar. Biri kalkıp da hayır dedi mi, ne çok şey kazanılıyormuş!

O anda Sen Markus'un canları çalmaya başlar. Hepsi donakalır.

VIRGINIA *Ayağa fırlar.* Sen Markus'un canları! Babam kurtuldu.

Birinin, sokakta Galile'nin demecini okuduğu duyulur.

OKUYANIN SESİ «Ben Galileo Galile. Floransa'da matematik ve fizik öğretmeni. Öğrettiklerimin hiçbiri gerçek değildir. Güneş evrenin merkezidir; kımıldamaz. Dünya evrenin merkezi değildir ve durmadan döner, demiştim. Bunların tümünü yadsıyor ve lanetliyorum. Sözde bir inançla yapmıyorum bunu; Kutsal Kiliseye karşı olan tüm yanılgıları, tüm inançsızlıkları ve düşünceleri, tüm içtenliğimle lanetliyorum.»

Sahne kararır, yeniden aydınlandığında çanlar hâlâ çalmaktadır. Biraz sonra çanlar susar. Virginia dışarı çıkmıştır. Galile'nin öğrencileri hâlâ içerdedirler.

FEDERZONI Çalışmalarının karşılığını hiçbir zaman hakkıyla ödemediler sana. Ne ayağına bir pantolon alabildin, ne de yazdıklarını yayınlayabildin. Bunların tümüne «bilim uğruna» katlandın.

ANDREA *Yüksek sesle:* Kahramanı olmayan ülke mutsuzdur!

Galile içeri girmiştir. Çökmüş, tanınmaz duruma gelmiştir. Andrea'nın söylediklerini duymuştur. Selamlasınlar diye bir süre kapıda bekler. Hiçbiri oralı olmaz. Gözleri iyi seçemediğinden yavaş yavaş ilerler. Önündeki bir tabureye çöker.

ANDREA Görmek istemiyorum onu, gitsin.

FEDERZONI Kendine gel!

ANDREA *Galile'ye bağırarak:* Şarap tulumu! Boğazına düşkün herif! Tatlı canını kurtardın mı? *Çöker.* Fenalaşıyorum...

GALİLE *Soğukkanlı:* Şuna bir bardak su verin!

Genç Rahip, dışardan bir bardak su getirir. Ötekiler Galile

ile ilgilenmemektedirler. Galile oralı olmadan oturmaktadır. Uzaktan, Galile'nin demecini okuyan adamın sesi duyulur.

ANDREA Yardım ederseniz yürüyebilirim.

Andrea'yı kapıya götürürler. Bu arada Galile konuşmaya başlar.

GALİLE Hayır. Asıl kahramana gerek duyan ülke mutsuzdur

Perdenin önünde, Galile'nin «Discorsi» adlı kitabından bir bölüm okunur:

Üç dört arşın yükseklikten düşen bir köpeğe hiçbir şey olmaz. Ama at düşse ayakları kırılır. Sekiz on arşın yükseklikten düşen bir kediye, bir kulenin tepesinden düşen bir cırcırböceğine, Ay'dan düşen bir karıncaya bir şey olur mu? Küçük hayvanlar büyüklere oranla daha güçlüdür. Küçük bitkilerde daha belirgindir bu durum. İki yüz arşınlık bir meşenin dalları, küçük bir meşenin dallarına oranla daha dayanıksızdır. Doğa, bir atı olduğundan yirmi kat büyük yaratmadığı gibi, bir devi de olduğundan on kat büyük yaratmamıştır. Yaratsaydı, organlarının oranının da değişmesi, özellikle kemiklerinin büyüklüğüne göre güçlenmesi gerekirdi. Biri büyük, biri küçük olan iki makinenin aynı işi yapacağı yolundaki görüş, kesinlikle yanlıştır.

Galile, «Discorsi»

1633 - 1642 GALİLEO GALİLE, FLORANSA YAKINLARINDAKİ BİR KÖY EVİNDE, ÖLENE DEĞİN ENGİZİSYONUN TUTSAĞI OLARAK YAŞAR. «DISCORSI»

Bin altı yüz otuz üçte
Galile tutsağı oldu kilisenin
Bin altı yüz kırk ikide
Ölene değin.

Büyük bir oda, masa, deri koltuk ve bir küre. Galile çok yaşlanmış, gözleri iyice görmez olmuştur. Tahtadan yapılma eğri bir oluk ve küçük bir tahta top ile deneyler yapmaktadır. Öndeki odada nöbetçi bir rahip oturmaktadır. Kapı çalınır. Rahip açar, içeriye bir köylü girer. Elinde iki yolunmuş kaz vardır. Virginia mutfaktan çıkar, odaya gelir. Şimdi kırk yaşlarındadır.

KÖYLÜ Bunları size vermemi istediler.

VIRGINIA Kim gönderdi? Kaz ısmarladığımı anımsamıyorum.

KÖYLÜ Yoldan geçen biri gönderdi dersin, dedi.

Çıkar.

Virginia şaşırmış, elindeki kazlara bakmaktadır. Rahip, kazları onun elinden alarak kuşkuyla incelemeye başlar. Evirip çevirdikten sonra geri uzatır. Virginia, kazları boyunlarından tutarak Galile'nin bulunduğu büyük odaya girer.

VIRGINIA Yoldan geçen biri armağan olarak göndermiş.

GALİLE Neymiş o?

VIRGINIA Göremiyor musun?

GALİLE Hayır. *Yanına gider* İki kaz ha. Gönderenin adı yok mu üstünde?

VIRGINIA Yok.

GALİLE *Kazlardan birini eline alarak tartar.* Bayağı da ağırmış. Birazcık yerim bundan.

VIRGINIA Acıkmış olamazsın, az önce akşam yemeği yedin. Gene ne oldu gözlerine? Ordan görmen gerekirdi kazları.

GALİLE Karanlıkta duruyordun.

VIRGINIA Karanlıkta değildim.

Kazları alarak çıkar.

GALİLE Elmalı olsun, kekik de koy.

VIRGINIA *Rahibe*: Babamı bir göz doktoruna götürmemiz gerek Oturduğu yerden kazları göremedi.

RAHİP Monsenyör Carpula'dan izin almalıyım önce. —Yazdıklarını kendi yazmadı mı?

VIRGINIA Hayır. Siz de biliyorsunuz ki, yazılarını bana yazdırıyor 131 ve 132. sayfaları görmüştünüz. En son yazdırdıklarıydı.

RAHİP Yaşlıdır ama ne kurnazdır o!

VIRGINIA Babam kuralları çiğnemez. Gerçekten pişman. Hem sonra, ben de göz kulak oluyorum ona. *Kazları Rahibe verir.* Aşçıya söyleyin de ciğerlerini elma ve soğanla kızartsın. *Büyük odaya döner.* Gözlerini fazla yormasan iyi olur. Topla oynamayı bırakalım da, Kardinale yazdığımız haftalık mektuba devam edelim.

GALİLE Pek iyi değilim. Horaz'dan bir şeyler oku bana.

VIRGINIA Geçen hafta Monsenyör Carpula söylemişti; —çok şey borçluyuz ona, yine sebze göndermiş— Kardinal, gönderdiği soru ve alıntıları beğenip beğenmediğini soruyormuş. *Yazmak için oturur*

GALİLE Nerede kalmıştık?

VIRGINIA Dördüncü bölümde: Kutsal Kilisenin, Venedik tersanelerindeki kargaşalığa ilişkin görüşlerini...

GALİLE Evet. *Yazdırmaya başlar*: ... Kardinal Spolettis'in başkaldıran halatçılara karşı tutumunu, can ve yelkenlerin halatlarını yapanlara daha fazla para ödemektense, Hıristiyanlık adına bir tas çorba verilmesinin yerinde olduğu yolundaki görüşleri doğru buluyor, onaylıyorum. Bu tutum onlardaki para hırsının, yerini inanca bırakmasını sağlar. Apostel Paulus der ki: «Yardım, hiçbir zaman karşılıksız kalmaz.» —Nasıl buldun?

VIRGINIA Olağanüstü güzel baba.

GALİLE Ne dersin, içindeki ince alay sezilmiyor ya?

VIRGINIA Hayır. Kardinal çok sevinecek.

GALİLE İyi mi kötü mü, sen değerlendir. Sana bırakıyorum. Evet, başka ne var?

VIRGINIA Çok güzel bir özdeyiş: «Güçsüz olduğumda güçlüyüm.»

GALİLE Yorum gerektirmez bu.

VIRGINIA Niçin?

GALİLE Geç, başka?

VIRGINIA «Şunu iyice bilesiniz ki; İsa'yı sevmek, her şeyi bilmekten daha iyidir.» Paulus'un Efes Mektupları, III. Bölüm, 19. bend.

GALİLE Efendimize, *Efes Mektupları*'ndan o güzel özdeyişi gönderdiği için çok teşekkür ederim. Eşine az rastlanan öykünmelerimizde şunu buldum: *Ezbere okur:* «İncili anlayan, kurtarır kendini sorulardan.» Yeri gelmişken, kendi sorunlarımdan da söz edebilir miyim? Yıldızlar üzerine halk diliyle yazdığım o kitaptan ötürü hâlâ suçlanıyorum. Bundaki amacım, Tanrıbilim gibi konuların da halk diliyle yazılmasını önermek ya da övmek değildi. Ayrı ayrı halkların, kilisede aynı dilde, Latincede tapınmalarını doğru bulmuyorum. Latince tapınma, Latincenin anlaşılmadığını bilen kişilerce kötüye kullanılabilir. İncil saptırılabilir, görüşündeyim. Böylesi konuların, körü körüne benimsenmesine karşıyım. Latince, cahil halkın kiliseye güvensizliğine karşı kilisenin kutsal gerçeklerini korur. Ama halktan gelme papazların kendi dilleriyle konuşmaları, güven uyandırır halkta. Beğenmedim, sil.

VIRGINIA Hepsini mi?

GALİLE «Halk diliyle yazılmasını önermek ya da övmek değildi» den sonrasını.

Kapı çalınır. Virginia öndeki odaya gider. Rahip kapıyı açar. Gelen Andrea Sarti'dir. Orta yaşlı bir adam olmuştur artık.

ANDREA İyi akşamlar. İtalya'dan ayrılıyorum. Bilimsel çalışmalarımı Hollanda'da sürdüreceğim. Geçerken uğramamı, Bay Galile'den haber götürmemi istediler.

VIRGINIA Seni görmek ister mi bilmem. Hiç uğramadın.

ANDREA Kendisine bir sor bakalım.

Galile, Andrea'nın sesini tanımış, kımıldamadan oturmaktadır. Virginia yanına gider

GALİLE Andrea mı?

VIRGINIA Evet. Kovayım mı?

GALİLE *Bir süre sustuktan sonra:* İçeri al onu.

Andrea'yı içeri alır.

VIRGINIA *Rahibe:* Kötü biri değildir. Eski öğrencilerinden. Şimdi düşmanı.

GALİLE Beni onunla yalnız bırak Virginia.

VIRGINIA Anlatacklarını ben de dinlemek istiyorum. *Oturur*

ANDREA *Soğukça:* Nasılsınız?

GALİLE Yakına gel. Neler yapıyorsun? Çalışmalarından söz et. Hidrolik üzerine çalıştığını duydum.

ANDREA Amsterdam'da bulunan Fabrizius, sizden haber götürmemi rica etmişti.

Susma.

GALİLE İyiyim. Çok hoş tutuyorlar beni.

ANDREA İyi olduğunuz haberini götüreceğime çok sevindim.

GALİLE Fabrizius da sevinecektir iyi olduğumu öğrenince. Gerektiğince rahat yaşadığımı da iletebilirsin ona. Tüm içtenliğimle boyun eğdiğim için büyüklerimin sevgisini kazandım Sınırlı da olsa, bilimsel çalışmalarıma denetim altında izin verildi.

ANDREA Evet efendim. Kilisenin sizden hoşnut olduğunu biz de duyduk. Boyun eğmeniz etkisini göstermiş. Boyun eğdiğinizden bu yana, büyüklerimizin, İtalya'da yeni düşünceleri içeren yapıtların yayınlanmamasını sevinçle karşıladıkları gözlemleniyor.

GALİLE *İlgiyle dinlemiştir.* Ne yazık ki kimi ülkeler, kilisenin koruyuculuğuna pek önem vermiyorlar. Korkarım, yasaklanmış kuramlar oralarda hâlâ geliştirilmeye çalışılıyor.

ANDREA Boyun eğmeniz, oralarda da kilisenin yararına oldu.

GALİLE Sahi mi? *Susar.* Paris'ten, Descartes'tan haber yok mu?

ANDREA Olmaz olur mu? Boyun eğdiğiniz haberi üzerine, «ışığın doğası»na ilişkin çalışmalarını çöp sepetine attı.

GALİLE Kimi bilgin dostlarımı yanılgılara sürüklediğim için üzüntü duyuyorum. Sözümden döndükten sonra akılları başlarına geldi mi bari?

ANDREA Bilimsel çalışmalarımı sürdürebilmek için Hollanda'ya yerleşmeyi düşünüyorum. Jupiter'in incelenmesine izin verilmeyen bir yerde. Büyükayı'nın incelenmesine hiç izin verilmez.

GALİLE Anlıyorum.

ANDREA Federzoni yine mercek yontuyor. Milano'da bir dükkânda çalışıyor.

GALİLE *Güler.* Latinceyi öğrenemedi gitti.

Susma.

ANDREA Genç rahibimiz Fulganzio bilimle ilgilenmiyor artık, kilisesine döndü.

GALİLE Ya...

Susma.

GALİLE Büyüklerim, huzura kavuşmam için büyük özen gösteriyorlar. Beklediklerinden de çabuk iyileşiyorum.

ANDREA Sevindim.

VIRGINIA Tanrıya şükür.

GALİLE *Aksi aksi:* Hadi sen kazlarınla ilgilen Virginia.

Virginia öfkeyle çıkar. Önünden geçerken rahiple konuşur.

RAHİP Bu adamdan hiç hoşlanmadım.

VIRGINIA Kötü biri değildir. Ne konuştuklarını siz de işitiyorsunuz. *Yanından ayrılırken:* Peynirimiz geldi. *Virginia önde, rahip de arkada, çıkarlar*

ANDREA Yarın sabah sınırı geçebilmem için bu akşamdan yola çıkmam gerek. İzin verirseniz gideyim.

GALİLE Gelişinin gerçek nedenini anlayamadım Sarti. Beni tedirgin etmek için mi geldin? Buraya geldiğimden beri sakınarak yaşıyor, sakınarak düşünüyorum. Ama kimileyin eski hastalığım depreşmiyor değil.

ANDREA Sizi daha fazla rahatsız etmeyeyim Bay Galile.

GALİLE Uyuz derdi Barberini. O da tam anlamıyla kurtaramamıştı kendini. Dayanamadım, yine yazdım Sarti.

ANDREA Sahi mi?

GALİLE «Discorsi»yi bitirdim.

ANDREA Ne, bitti mi? «İki Bilim Kolu Üzerine Konuşmalar: Mekanik ve Serbest Düşüş Yasası?» Burada mı?

GALİLE Evet. Kâğıt kalem veriyorlar bana. Büyüklerim hiç de aptal değil. Kök salmış kötü alışkanlıklardan bugünden yarına vazgeçilemeyeceğini çok iyi biliyorlar. Ama kötü sonuçlardan koruyorlar beni. Bunun için sayfa sayfa alıyorlar yazdıklarımı.

ANDREA Aman Tanrım!

GALİLE Bir şey mi dedin?

ANDREA Denizde çift sürdürüyorlar size. Rahatlayasınız diye kâğıt kalem veriyorlar. Bunu bildiğiniz halde nasıl yazabildiniz?

GALİLE Ne yapayım, alışkanlıklarımın tutsağıyım.

ANDREA «Discorsi» rahiplerin elinde ha! Amsterdam, Londra ve Prag, böyle bir yapıta susamışken... Fabrizius'un Amsterdam'da rahat rahat oturmuş, kollarını göbeğinin üstünde kavuşturmuş, yakınmalarını duyar gibiyim.

ANDREA «İki Yeni Bilim Dalı»nın hiçbir değeri kalmadı artık!

GALİLE Yazdıklarımın bir kopyasını çıkarabilmek için, rahat yaşantımı tehlikeye atarak, deyim yerindeyse kendimden bile gizleyerek, ay ışığından sonuna kadar yararlanarak, altı ay boyunca çalıştım. Bunu duyunca Fabrizius ve ötekiler kuşkusuz çok şaşıracaklar.

ANDREA Kopyasını mı çıkardınız?

GALİLE Yok etmeyi kendime yediremedim.

ANDREA Nerede?

GALİLE «Çıkart at gözünü, seni rahatsız ediyorsa.» Bunu kim yazmışsa, rahatına benden daha düşkünmüş. Yazdıklarımı sizlere vermekle büyük aptallık ediyorum. Bilimsel çalışmalardan bir türlü sıyıramadım kendimi, sizlerin elinde olması daha iyidir. Kopyalar kürenin içinde. İyice düşün, onları Hollanda'ya götürmekle bütün sorumluluğu üstleneceksin. Yakalanırsan, Kutsal Kurulda asıllarını incelemiş birinden satın aldığını söylersin.

Andrea kürenin yanına gider, kopyaları çıkarır.

ANDREA «Discorsi!»

Sayfalarını çevirmeye başlar.

ANDREA *Okur:* «Amacım, yepyeni bir bilim dalını, çok eski bir konu olan devinimi ele alarak kimi olguları gün ışığına çıkarmaktır. Deneyler yaparak, öğrenilmesi gereken kimi olgular buldum.»

GALİLE Vaktimi boşa harcamadım!

ANDREA Yeni bir fiziğin temellerini atacaktır bu.

GALİLE Ceketinin altına gizle.

ANDREA Biz de onların safına geçtiğinizi sanmıştık! Size en çok karşı çıkan da bendim.

GALİLE Haklıydın. Sana bilimi ben öğrettim, gerçeği yadsıyan da ben oldum.

ANDREA Bu her şeyi değiştirecek. Her şeyi...

GALİLE Öyle mi?

ANDREA Gerçeği düşmandan gizlediniz siz. İleriyi görmekte de bizden yüzyıllarca öndesiniz.

GALİLE Açık konuş Andreo.

ANDREA Sokaktaki herkes gibi biz de şöyle dedik: Ölür ama sözünden dönmez. —Sözümden döndüm, ama yaşayacağım, dediniz. —Elleriniz kirlendi, dedik —Kirli olması boş olmasından iyidir, dediniz.

GALİLE Kirli olması boş olmasından iyidir. Beni anlatıyor bu söz. Yeni bir bilim, yeni bir ahlak.

ANDREA Herkesten önce ben anlamalıydım! Venedik Senatosuna başka bir adamın dürbününü sattığınızda on bir yaşındaydım. Ama onu çok daha geliştirdiğinizi, yetkinleştirdiğinizi gördüm. Floransa'da küçücük bir çocuğun önünde eğildiğinizde dostlarınız kınadılar sizi; bilimi küçük düşürdünüz, dediler. Kahramanlara gülerdiniz hep. «Acı çeken insanlar canımı sıkar.» «Yanlış hesap mutsuzluk yaratır.» «Eğer engeller varsa, iki nokta arasındaki en kısa yol, eğri olanıdır,» derdiniz.

GALİLE Evet, anımsıyorum.

ANDREA 33'te halkın da benimsediği öğretinizi yadsıdığınızda bu gerçeği anlamalıydım. Siz bunu bezdirici politik kavgalardan kurtulmak, bilimsel çalışmalarınızı sürdürebilmek amacıyla yaptınız.

GALİLE Makinenin anası olan...

ANDREA ...devinimin özelliklerini öğrenmek, dünyamızı daha yaşanılır bir duruma getirebilir ve böylece göğün baskısı da kalkar üzerimizden.

GALİLE Evet.

ANDREA Yalnız sizin yazabileceğiniz bilimsel bir yapıtı yazmak için zaman kazandınız. Eğer yakılsaydınız onlar kazanmış olacaktı.

GALİLE Onlar kazandılar. Şunu bil ki Andrea, tek bir kişinin yazabileceği bir bilimsel yapıt yoktur.

ANDREA Öyleyse niye yadsıdınız?

GALİLE Bedenimin duyacağı acılardan korktuğum için.

ANDREA Olamaz!

GALİLE İşkence araçları gösterildi bana.

ANDREA Yalnızca bir korkutma olmasın?

GALİLE Değildi.

Susma.

ANDREA *Yüksek sesle:* Bilimin bir tek buyruğu vardır: Görevini yapmak.

GALİLE Bunun hakkını verdim ben. Pisliğin içine hoş geldin bilimin kardeşi, ihanetin yeğeni! Balık yer misin? Balığım var. Kokan balık değil; tersine, benim. Ben satıcıyım, sen alıcısın. Ey Tanrı'nın kutsal nimetleri! Karşınızda ağzımızın suyu akar, size küfür etmeye dilimiz varmaz. Koca Babilli, katil hayvan, kaba butlarını açtı mı her şey değişir! Ey Tanrım, şu bezirgân ruhlu, ölümden korkan insanları günahlardan arındır!

ANDREA Ölüm korkusu insana özgü bir şeydir. İnsana özgü zayıflıklar bilimi ilgilendirmez.

GALİLE Evet, ilgilendirmez! —Sevgili Sarti, kendini bilime adamış olan sizlere, şu halimle bile, bilim üzerine birkaç öğüt verebilecek güçteyim.

Kısa bir susma.

GALİLE *Ellerini göbeğinin üzerine kavuşturur.* Son günlerde durumumu iyice bir gözden geçirdim. Artık kendimi dışında saydığım bilim dünyasında, hakkımda nasıl bir yargıya varılacağını çok düşündüm. Bir yün tüccarı bile, ucuza alıp pahalıya satmaktan başka, yün ticaretinin engelsiz yürüme-

sini de düşünmek zorundadır. Bana öyle geliyor ki, bilimi geliştirmek yüreklilik ister. Bu ise bilgiyle olur, bilgi de kuşkuyla kazanılır. Biz bilim adamları, insanları bilgiyle donatarak her şeyden kuşkulanmalarını sağlarız. Prensler, derebeyleri ve din adamları ise çevirdikleri dolapları gizlemek için, toplumun büyük bir kesimini boş inançlarla, parlak ve kof sözlerle uyuturlar. Çoğunluğun içinde bulunduğu yoksulluğun dağlar kadar eski, dağlar kadar sarsılmaz olduğu anlatılır kiliselerde. Bulduğumuz kuşku sanatı çok hoşlarına gitti. Çekip aldılar teleskopu elimizden, kendilerini ezenlere yönelttiler. Bir süre, bilimin meyvelerinden oburca yararlanan yöneticiler, daha sonra, bilimin gözünün, yarattıkları bin yıllık yoksulluğa yöneldiğini anladılar. Bilim bu yoksulluğu ortadan kaldırabilirdi, bilimi bu yüzden yok ettiler Gözdağı verdiler bize, sus payı önerdiler; zayıf insanların karşı koyamayacağı bir şeydir bu. Ama çoğunluğa sırt çevirirsek bilim adamı olabilir miyiz? Gök cisimlerinin devinimleri açıklık kazandı artık; ama prenslerin halkın tepesinde niçin devindikleri hâlâ anlaşılamıyor. Göğün ölçülebilirliği kavgası kuşkuyla kazanıldı; ama Romalı kadın, süt bulma kavgasında inancıyla birlikte yitip gidecek. Bilim, bu iki kavganın da dışında kalamaz Sarti. Bin yıldır boş inançlar, parlak ve kof sözlerle oyalanan, kendi gücünün ayrımında olmayan bir insanlık, doğanın güçlerini de kavrayamaz. Niçin çalışıyorsunuz? Ben, bilimin biricik amacının insanların yaşamını kolaylaştırmak olduğu inancındayım. Bilim adamları, zorba yöneticilerin gözdağlarıyla yılar, «bilim için bilim» yapmaya başlarsa, bilim kötürümleşir. O zaman da yaptığımız yeni makinelerin işkence araçlarından hiçbir ayrımı kalmaz. Bulunması gereken ne varsa bulabilirsiniz zamanla, ama bu buluşlarınız, ilerleme değil, insanlardan kopmaktır. Bir gün, bu insanlarla sizin aranızda büyük bir uçurum doğabilir. Yeni bir başarıya ulaştığınızda attığınız sevinç çığlıklarına, onlar, tüyler ürpertici çığlıklarla karşılık verebilirler. —Bilimle uğraştığım günlerde büyük bir olanak geçmişti elime. O günlerde gökbilim sokaklara kadar yayılmıştı. Böyle bir ortamda bir bilginin direnmesi büyük sarsıntılar yaratabi-

lirdi. Direnseydim eğer, doğabilimciler de, Hipokrat yemini eden doktorlar gibi, bilgilerini insanların mutluluğuna kullanmak için yemin ederlerdi. Oysa şimdi, para için her şeyi yapan soysuz bir kuşak var. Hiçbir zaman, kendimi gerçek anlamda tehlikeye atmadım Sarti. Hatta birkaç yıl yöneticiler kadar güçlü oldum. Bilgimi yöneticilere cömertçe sundum; amacı ne olacak, iyiye mi kötüye mi kullanacaklarını hiç düşünmedim.

Virginia, elinde bir tepsiyle girmiştir. Ayakta beklemektedir.

GALİLE Ben bilime ihanet ettim. Benim yaptığımı yapan birinin, bilim adamlarının arasında yeri yoktur.

VIRGINIA Sen inananlar arasında yerini aldın. *İlerler, tepsiyi masanın üzerine koyar.*

GALİLE Doğru. —Şimdi yemek yemeliyim.

Andrea elini uzatır, Galile sıkmaz, yalnızca bakar.

GALİLE Şimdi sen öğretiyorsun. Benim gibi birinin elini nasıl sıkarsın? *Masaya ilerler.* Yoldan geçen biri iki kaz bırakmış. Boğazıma bâlâ düşkünüm.

ANDREA Yeni bir çağın başladığı düşüncesinde değil misiniz artık?

GALİLE Yo, aynı düşüncedeyim. —Almanya üzerinden gideceksen dikkatli ol. Gerçeğin, ceketinin altında olduğunu unutma.

ANDREA *Bir türlü ayrılamaz.* Sözünü ettiğimiz yazarın değerlendirmelerine verecek yanıt bulamıyorum. Ama o korkunç yargınızın, son sözünüz olacağına inanamıyorum.

GALİLE Güle güle bayım. *Yemek yemeye başlar.*

VIRGINIA *Andrea'yı uğurlarken:* Eski dostların uğramasından hoşlanmıyor. Üzülüyor.

Andrea çıkar. Virginia geri döner.

GALİLE Kazları kim göndermiş olabilir dersin?

VIRGINIA Andrea değil.

GALİLE Belki de. Gece nasıl?

VIRGINIA *Pencerenin yanındadır.* Aydınlık.

15

1637. GALİLE'NİN «DISCORSI» ADLI YAPITI İTALYA SINIRLARINI AŞIYOR.

Bilim elinizden kaçıyor, ey insanlar!
Düşünün, kaçarsa ne olur sonunuz?
Siz, bilime susayanlar,
Sen, o, hepiniz; ardında kalakaldınız.
Sahip çıkın bilimin ışığına,
Yararlanın, kötüye kullanmayın onu.
Kaçarsa elinizden, sonu olur hepinizin
Evet, hepinizin sonu.

İtalya'da küçük bir sınır kenti.

Sabahın erken saatleridir. Sınır karakolunda, bariyerin önünde çocuklar oynamaktadır. Andrea, arabacının yanında, kâğıtlarının sınır görevlilerince denetlenmesini beklemektedir. Küçük bir sandığın üzerinde oturmuş, Galile'nin yazdıklarını okumaktadır. Araba, bariyerin öte yanındadır.

ÇOCUKLAR *Şarkı söylemektedirler:*

Maria çökmüş bir taşın üstüne
Sırtında kirli mi kirli
Pembe bir entari
Bastırınca kara kış
Giyer gene o entariyi
Varsın kirli olsun
Yırtık olmasın yeter ki.

SINIR NÖBETÇİSİ Niçin ayrılıyorsunuz İtalya'dan?
ANDREA Ben bilginim.

SINIR NÖBETÇİSİ *Yazıcıya:* «Yolculuk nedeni» olarak, «bilgin» yaz. Eşyalarınızı aramak zorundayım. *Aramaya başlar.*

BİRİNCİ ÇOCUK *Andrea'ya:* Buraya oturmayın sakın. *Önünde Andrea'nın oturduğu kulübeyi gösterir.* Bir cadı oturuyor orada.

İKİNCİ ÇOCUK İhtiyar Marina cadı değildir.

BİRİNCİ ÇOCUK Bir tokat patlatırsam görürsün!

ÜÇÜNCÜ ÇOCUK O bir cadıdır. Geceleri gökte uçuyor.

BİRİNCİ ÇOCUK Cadı değilse niçin hiç kimse bir tas süt vermiyor ona.

İKİNCİ ÇOCUK Havada nasıl uçabilir? Bunu kimse yapamaz. *Andrea'ya:* Böyle bir şey olabilir mi?

BİRİNCİ ÇOCUK *İkincisi için:* Bunun adı Giuseppe. Okula gitmediği için hiçbir şeyden anlamaz. Ayağında pantolonu bile yoktur.

SINIR NÖBETÇİSİ Nedir bu kitap?

ANDREA *Bakmadan:* Büyük düşünür Aristoteles'in.

SINIR NÖBETÇİSİ *Kuşkuyla:* Nasıl biri bu adam?

ANDREA Öleli çok oldu.

Çocuklar, Andrea'nın kitap okuyuşuna öykünerek çevresinde dolanırlar.

SINIR NÖBETÇSİ *Yazıcıya:* Bak bakalım, dinle ilgili bir şey var mı?

YAZICI *Sayfaları karıştırır.* Yok.

SINIR NÖBETÇİSİ Bu aramaların da pek yararı olmuyor ya. Gizleyecek bir şeyi olan böyle açık açık getirmez. *Andrea'ya:* Eşyalarınızı aradığımızı gösteren şu kâğıdı imzalayın.

Andrea istemeyerek kalkar. Bir yandan elindekileri okuyarak, sınır nöbetçisiyle birlikte karakola girer.

ÜÇÜNCÜ ÇOCUK *Yazıcıya sandığı göstererek:* Bakın, burada bir şey daha var?

YAZICI Demin orda değil miydi?

ÜÇÜNCÜ ÇOCUK Şeytan koymuştur onu buraya. Bir sandık!

İKİNCİ ÇOCUK Hayır, yabancının bu sandık.

ÜÇÜNCÜ ÇOCUK Ben olsam yanma gitmem. Bir kere arabacı Passi'nin atlarını da büyülemişti. Kar fırtınasından ahırın damı çatlamış, oradan baktım. Atlar öksürüyordu.

YAZICI *Sandığa doğru gelirken korkar, geri döner.* Şeytan işi mi dediniz? Her şeyi araştırmak değiliz ya.

Andrea elinde bir testi sütle gelir. Sandığın üzerine oturarak okumaya başlar.

SINIR NÖBETÇİSİ *Andrea'nın arkasından elinde kâğıtlarla gelir.* Sandıkları kapa. Hepsi tamam mı?

YAZICI Tamam.

İKİNCİ ÇOCUK *Andrea'ya:* Siz bilginsiniz. Söylesenize, havada uçulabilir mi?

ANDREA Bekle bir dakika.

SINIR NÖBETÇİSİ Geçebilirsiniz.

Arabacı, eşyaları alır. Andrea, sandığı alarak gitmek ister.

SINIR NÖBETÇİSİ Dur! Bu sandık da ne oluyor?

ANDREA *Tekrar kitabını çıkararak:* Kitaplarım var içinde.

BİRİNCİ ÇOCUK Bu sandık cadının.

SINIR NÖBETÇİSİ Saçmalama! Şimdi de sandıkları mı büyülüyor.

ÜÇÜNCÜ ÇOCUK Şeytan yardım ettiyse!..

SINIR NÖBETÇİSİ *Güler* Bize sökmez böyle şeyler! *Yazıcıya:* Aç!

Yazıcı sandığı açar.

SINIR NÖBETÇİSİ *Sıkıntıyla:* Kaç tane?

ANDREA Otuz dört.

SINIR NÖBETÇİSİ *Yazıcıya:* Ne kadar sürer bunları incelemek?

YAZICI *Sandığı üstünkörü karıştırmaya başlar.* Hepsi basılı bunların. Kahvaltınıza kadar kesinlikle bitmez. Okumaya kalksam, arabacı Passi'nin yol vergisini ödeyebilmesi için evinin satışında, açık artırmasında nasıl bulunurum?

SINIR NÖBETÇİSİ Evet, vergiyi almamız gerek. *Kitapları ayağı ile iter.* Bir şey yoktur bunların içinde! *Arabacıya:* Çek!

Andrea, arabacıyla birlikte sandığı taşıyarak sınırı geçer Karşı tarafta Galile'nin verdiği kâğıtları çantasına sokar.

ÜÇÜNCÜ ÇOCUK *Andrea'nın bıraktığı testiyi göstererek:* İşte!

BİRİNCİ ÇOCUK Sandık uçmuş! Gördünüz mü, şeytan işi değil miymiş?

ANDREA *Arkasına dönerek:* Hayır, Benim işimdi. Gözlerini aç da bakmasını öğren. Sütün de testinin de parası ödendi. Yaşlı kadına verin onu. Evet Giuseppe, senin soruna da yanıt vermedim daha. Bir değnek ile havada uçulamaz, en azından bir makinesi olmalıdır. Ama böyle bir makine yok, yapılmadı daha. Belki de hiç yapılmayacak, çünkü insan çok ağırdır. Ama şimdiden bilemeyiz. Henüz yeterli bilgimiz yok, Giuseppe. Henüz işin başlangıcındayız.

"Biz bilim adamları, insanları bilgiyle donatarak her şeyden kuşkulanmalarını sağlarız. Prensler, derebeyleri ve din adamları ise çevirdikleri dolapları gizlemek için, toplumun büyük bir kesimini boş inançlarla, parlak ve kof sözlerle uyuturlar. Çoğunluğun içinde çırpındığı yoksulluğun dağlar kadar eski, dağlar kadar sarsılmaz olduğu anlatılır kiliselerde. Bin yıldır boş inançlar, parlak ve kof sözlerle oyalanan, kendi gücünün ayrımında olmayan bir insanlık, doğanın güçlerini de kavrayamaz. Niçin çalışıyorsunuz? Ben, bilimin biricik amacının insanların yaşamını kolaylaştırmak olduğu inancındayım. Bilim adamları, zorba yöneticilerin gözdağlarıyla yılar, 'bilim için bilim' yapmaya başlarsa, bilim kötürümleşir."

Galile'nin Yaşamı'nda Brecht, Engizisyon Mahkemesi tutanaklarından da yararlanarak, büyük bilginin çalışmalarını sürdürebilmek için verdiği savaşımı ve bu onurlu savaşım çerçevesinde bilimle dinin, bilgiyle bağnazlığın kıyasıya çatışmasını, 'epik tiyatro'nun tüm verilerini kullanmaya çalışarak işlemektedir. Brecht'in oyunları üzerine uyarıcı yorumları bulunan Özdemir Nutku, **Galile'nin Yaşamı** için şöyle diyor: "Bu oyun, diyalektiğin, bir yapıtın estetik değerini ortaya çıkarmada büyük işlevi olduğunu gösteren bir örnektir. Bu oyunun yapısı, diyalektikle belirgin olur, kesinlik kazanır; bu yapı içinde yalnızca tezleri değil, tezlerle kaynaşmış olan antitezleri de buluruz. Oyunda, yeni bir çağın başlamasının dramatik aksiyon içinde gösterilmesi, tez/antitez/sentez bağlamında verilmiştir."

175 TL

deniz kitaplar yayınevi